

**EFLÂTUN CEM GÜNEY'İN MASALLARINDAKİ
DEĞERLER VE BU DEĞERLERİN DAVRANIŞA
YANSIMA BİÇİMLERİ**

REYHAN ERDOĞAN

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK

2017

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

EFLÂTUN CEM GÜNEY'İN MASALLARINDAKİ DEĞERLER VE BU
DEĞERLERİN DAVRANIŞA YANSIMA BİÇİMLERİ

(Values in the Tales of Eflâton Cem Güney and Their Forms of Reflection to
Behaviour)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Reyhan ERDOĞAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK

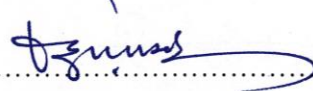
ERZURUM

Ekim, 2017

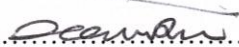
KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd.Doç.Dr. Tacettin ŞİMŞEK danışmanlığında, Reyhan ERDOĞAN tarafından hazırlanan “EFLÂTUN CEM GÜNEY’İN MASALLARINDAKİ DEĞERLER VE BU DEĞERLERİN DAVRANIŞA YANSIMA BİÇİMLERİ” başlıklı çalışma 16 / 11 / 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından. Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

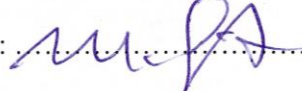
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Tacettin ŞİMŞEK (Dan.)

İmza:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Osman GÜNDÜZ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. M. Abdullah ARSLAN

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

13. 12 / 2017

Doç. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU
Enstitü Müdür Yardımcısı

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “EFLÂTUN CEM GÜNEY’İN MASALLARINDAKİ DEĞERLER VE BU DEĞERLERİN DAVRANIŞA YANSIMA BİÇİMLERİ” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

/ / 2017

Reyhan ERDOĞAN

ÖNSÖZ

Çocukların hayal gücünün gelişmesinde, dil becerilerinin temelini atılmasında, verilmek istenen değerlerin çocuğa aşılmasında en etkili yöntem masal aracılığıyla çocuğa ulaşmaktır. Masal aracılığıyla çocuk, edebî zevki tadarken verilmek istenen değerleri de bilincine ve bilinçaltına yerleştirir, giderek davranışa dönüştürür.

Eflâtun Cem Güney, çocukların bilinçaltına, bilincine, hayal dünyalarına ve gönüllerine girmeyi başarmış bir yazardır.

Güney, eserlerinde millî, manevi ve dinî değerlerimizi öne çıkarmış ve sıkça işlemiştir. Bu değerleri masallarında işlerken okuyucunun hafızasında derin izler bırakmıştır. Yazara “masal babası” unvanını kazandıran, dilinin şiirselliği ve Türkçeyi kullanma gücüdür. Okurlarının hem hayal gücünü geliştiren hem de üslubuyla yazınsal bir tat bırakan yazar, nitelikli masalları sayesinde çocukların dünyasına girmeyi başarmıştır.

Güney’in masalları değerler eğitiminde kullanılması gereken, anlatım zenginliği içeren, çocuk yaştaki okurların duyuşsal ve bilişsel yapılarına katkı sağlayan önemli eserlerdir. Bu amaçla hazırlanan tezin konusu “Eflâtun Cem Güney’in Masallarındaki Değerler ve Bu Değerlerin Davranışa Yansıma Biçimleri” olarak belirlenmiştir.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırmada kullanılan kavramların tanımları yer alır.

İkinci bölümde çalışılan konu ile ilgili kuramsal çerçeve belirtilirken yazarın hayatı, eserleri, masalları hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Üçüncü bölüm araştırmanın modeli, evren, örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi gibi konulara ayrılmıştır. Böylece araştırmanın yöntemi ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

Dördüncü bölüm bulgular ve yorumdan oluşmaktadır. Çalışma, Muhsine Helimoğlu Yavuz’un “Masallar ve Eğitimsel İşlevleri” kitabındaki masal iletileri tasnifine göre gruplandırılarak tamamlanmıştır. Yazarın kaynaklarda yer alan tüm masal

kitaplarına ulaşılmaya çalışılmış ancak metinlerin hepsine ulaşmak mümkün olmamıştır. Elimizde olan “Dede Korkut Masalları” kitabındaki tüm metinlerle “Bir Varmış Bir Yokmuş” masal kitabının içerisinde yer alan bazı metinler, destan ve efsane türüne yakın olması nedeniyle kapsam dışında yer aldığından incelemeye dâhil edilmemiştir. İncelemeye dahil edilen kitaplar: *Az Gittim Uz Gittim, Bir Varmış Bir Yokmuş, Evvel Zaman İçinde, Nar Tanesi, Açıl Sofram Açıl, Ak Gün Kara Gün, Gökten Üç Elma Düştü, Masallar, Türk Masalları, Bu Toprağın Masalları V, Dal Olur Eğilir misin?, Tellerinde Bülbüller Şakıyan Saz, Al Elma Yeşil Elma, Gülen Nar’la Ağlayan Ayva.*

Araştırmanın son bölümünde ise sonuç ve öneriler ortaya konulmuştur. Kaynakça ve özgeçmiş eklenerek araştırma tamamlanmıştır.

Araştırmanın tüm aşamalarında desteğini, sabrını ve hoşgörüsünü esirgemeyen, her zaman yanımda olan, eğitimciliğine saygı duyduğum ve örnek almaya çalıştığım tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Tacettin Şimşek hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca her zaman yanımda olan, yoğun iş temposunda olmasına rağmen tezi oluşturmam için bana imkân ve zaman sunan, desteğini hep hissettiğim sevgili eşime teşekkür ederim.

Trabzon 2017

Reyhan ERDOĞAN

ÖZET

Bu araştırmada “Eflâtun Cem Güney’in Masallarındaki Değerler ve Bu Değerlerin Davranışa Yansıma Biçimleri” konu olarak belirlenmiştir. Yazarın kitapları taranmış, sadece masal türünde yazdığı metinler ele alınmıştır.

Bu araştırma hazırlanırken çocuğa kazandırılmak istenen değer ve davranışların en etkili yolunun masallar olduğu bilinciyle hareket edilmiştir. Güney’in masalları bu bağlamda zengin ögeler içerdiğinden kazandırılmak istenen değerlerin hangi davranışlarla ele alındığı belirtilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen değerler şunlardır: Sevgi, sorumluluk, saygı, hoşgörü-duyarlılık, özgüven, empati, adil olma, cesaret, liderlik, nazik olmak, dostluk, yardımlaşma, dayanışma, temizlik, doğruluk, dürüstlük, aile birliğine önem verme, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olmak, şefkat - merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakârlık. Bu değerlerin yazarın masallarında hangi davranışlarla verilmeye çalışıldığı araştırılmıştır.

Çalışma sonucunda Güney’in masal kitaplarının değerler eğitimi açısından zengin bir kaynak olduğu görülmüştür. Aynı zamanda yazarın kendine özgü üslubu ile ele aldığı bu eserler, okuyucuda edebî bir tat bırakacak niteliktedir. Bu nedenle yazarın eserlerinin daha çok okunması ve okutturulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Eflâtun Cem Güney, masal, masal-değer ilişkisi, masallardaki değerler, değerlerin davranışa yansıması.

ABSTRACT

In this research "Values in The Tales of Eflâtun Cem Güney and Their Forms of Reflection to Behaviour" were determined as subject. The author's books were scanned, and only the texts written in fairy tales were handled. While this research was being preparing, it was acted with the awareness that tales are the most effective way to be given the values and behaviours to child. Because of the fairy tales of the Güney have rich contents in its context, it is defined that which values to be earned are handled with which behaviours.

The values which determined by Ministry of National Education are: Love, responsibility, respect, tolerance-susceptibility, self-confidence, empathy, fairness, courage, leadership, kindness, friendship, helping each other, solidarity, cleanliness, integrity, honesty, attach importance to family, thinking independent, optimism, to improve esthetic feelings, hospitality, patriotism, doing favor, diligence, being sharing, compassion, greeting, humility, conservation of cultural heritage, self-sacrifice. It has been researched how these values are tried to be given with which behaviours of author's fairy tales.

As a result of study, it has been seen that Güney's fairy tales are the rich source for values education. At the same time, the books which written with author's own style, leaving literary test to reader. This is the reason why the author's books must be read and read more.

Keywords: Eflâtun Cem Güney, fairy tales, tale-value relation, values in fairy tales, reflection of values in behaviour.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TABLolar DİZİNİ	vii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE PROBLEM DURUMU.....	6
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	7
1.4. TANIMLAR	8
İKİNCİ BÖLÜM	10
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	10
2.1. ÇALIŞILAN KONU İLE İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.2. ÇALIŞILAN KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	22
3. YÖNTEM.....	22
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	22
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	22
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE VERİLERİN TOPLANMASI	22
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	23
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	24
4. BULGULAR VE YORUM	24
4.1. BULGULAR.....	24
4.1.1. Araştırma Sorusu ile İlgili Bulgular	24
4.1.1.1. Etik iletiler	25
4.1.1.1.1. Doğruluk/Dürüstlük	25
4.1.1.2. Psikolojik iletiler.....	35
4.1.1.2.1. Sabırlı Olma	35
4.1.1.2.2. İnanç/ Tevekkül/ Dua	37
4.1.1.2.3. Alçak gönüllülük.....	42
4.1.1.2.4. Şefkat/ Merhamet	44
4.1.1.2.5. Sevgi.....	49
4.1.1.2.6. Saygı	50
4.1.1.2.7. Paylaşımçı olma	50
4.1.1.2.8. Güven	52
4.1.1.2.9. Özgüven.....	53
4.1.1.2.10. Hoşgörü	53
4.1.1.2.11. Yardımlaşma/Dayanışma	54
4.1.1.2.12. İyilik.....	54
4.1.1.2.13. Cesaret/Liderlik.....	60
4.1.1.2.14. Elindekiyle Yetinme	62

4.1.1.2.15. Azimli olma	64
4.1.1.2.16. Sır Tutma	65
4.1.1.2.17. İyimserlik	66
4.1.1.2.18. Fedakârlık	66
4.1.1.3. Sosyolojik iletiler	67
4.1.1.3.1. Adil olma/Adalet	67
4.1.1.3.2. Birlik/ Beraberlik	68
4.1.1.3.3. Aile Birliğine Önem Verme	69
4.1.1.4. Ekonomik iletiler	71
4.1.1.4.1. Çalışma	71
4.1.1.5. Öteki iletiler	76
4.1.1.5.1. Temizlik	76
4.2. YORUM	77
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	78
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	78
5.1. SONUÇ	78
5.2. ÖNERİLER	85
KAYNAKÇA	88
ÖZ GEÇMİŞ.....	94

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.	7
Tablo 2.	10
Tablo 3.	83

KISALTMALAR DİZİNİ

c.	: Cilt
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Toplumu oluşturan bireylere kişilik kazandırmada ve geleceğin toplumunu oluşturmada sahip olunması gereken temel değerler vardır. Bütün toplumlarda bu bir ihtiyaçtır. Toplum bireylerini ortak hedefler doğrultusunda bir araya getirmek ancak ortak değerlere sahip olmakla mümkündür. Bu, bazen yazılı bazen de yazılı olmayan yasalarla tanımlanır. Ahlak kuralları biçiminde kendini gösterir. Dinden, örften, gelenekten, ortak yaşama tarzından ve dünya görüşünden beslenir.

Bireysel, toplumsal ve evrensel çizgide değerler vardır. Eğitim etkinlikleri öğrencilere bireysel, toplumsal ve evrensel değerler kazandırmayı amaçlar. Edebî metinler de genç kuşaklara değerler kazandırır. Bu çerçevede Eflâtun Cem Güney'in masalları, çocuklara değer kazandırma yönüyle zengin bir kaynaktır.

Değer, insanı saygın kılan, insanın sahip olduğu üstün nitelikler ve donanımlardır. Sahip olunan değerler, bireyin gelecekte kişiliğini, bakış açısını, davranışlarını, hatta hayatını belirleyecek etkenler olduğu için, bireyin belli başlı değerlerin farkına varması, gerekli değerleri kazanması, yeni değerleri benimsemesi; bütün bu değerleri kişiliğinin temel taşları hâline getirerek davranışa dönüştürmesi gerekir. Neredeyse hayat boyu devam eden bu değer kazanma/kazandırma süreçlerine “değerler eğitimi” denilmektedir (Yaman, 2014, s.18).

Değerler eğitimi, eğitimin en önemli ve üzerinde en çok durulan amaçlarından biridir. Bu nedenle değer eğitimi, öncelikle içinde bulunduğu çevrede ortaya konmuş olan olumlu davranışların çocuğa kazandırılması anlamına gelir. Toplumun yetişkin bireyleri neyi değer olarak kabul edip davranışa yansıtırsa çocuklar da onları değer olarak hazır bulur ve davranışa döküldüğünü gördükleri değerleri benimseme eğiliminde olurlar. Değer eğitimi bu yüzden yaşayan ve yaşanılan bir süreçtir (Yaman, 2014, s.17).

Bu bağlamda çocuklar için yazılmış olan eserler ayrı ve büyük bir önem taşımaktadır. Çocuk eğitimi, yasaklar yoluyla değil eğlenerek öğrenme ve bu sayede değerleri benimsetme şeklinde olmalıdır.

Çocuğa kazandırılması istenen değer ve davranışların, çocuğun bilinçaltına ve bilincine yerleştirilmesindeki en etkili araçlardan biri masallardır. Kazandırılmak istenen davranışlar ve değerler masallar sayesinde somut hâle getirilerek dikkatlere sunulur.

Masal hem eğitici hem eğlendirici bir edebî tür olduğundan çocuğun dünyasına rahatça hitap eder. Masallarda ele alınan konular ve değerler, çocuğu eğlendirirken dolaylı bir yoldan çocuğun dünyasına girer. Eğitici iletiler taşıyan nitelikli masallar, çocuğun bilincine kazandırılması istenilen değerleri aktararak onları kişilik sahibi, dürüst, iyi birer insan olmaya yöneltir. Bu nedenle çocukların ruhu nitelikli masallarla beslenmelidir. Çünkü çocuğun gelişmesinde, farkındalıklarının oluşmasında, evrensel ve ahlaki değerleri edinmesinde eğitici rol üstlenen masalların büyük katkısı vardır.

Masallar, çocuk duyarlılığını en iyi yansıtan edebî ürünlerdir. Çocuk ruhunu besleyip zenginleştirirken, gerçeği dolaylı yoldan anlatır ve çocuğu geleceğe hazırlar. Masallar taşıdıkları sembolik unsurlardan ayıklandığında ortaya gerçek hayat çıkar (Şimşek, 2007, s.75).

Masallar toplumu eğiten temel öğelerden biri olarak görülmektedir. İnsanoğlu, kendi yaşam gerçeğini, çözüm önerilerini, beklentilerini, masal olaylarına ve masal kahramanlarına yükleyerek anlatır ve yüzyıllar boyu, bu yolla gelecek kuşakları uyarmaya, eğitmeye, yaşamın zorluklarına karşı onları donanımlı kılmaya çalışır (Yavuz, 2002, s.4).

Masallarda iyi-kötü, doğru-yanlış, haklı-haksız, adalet-zulüm, alçakgönüllülük-kibir gibi karşıt kavramları temsil eden kahramanların mücadelesi vardır. Ulaşılması güç hedefler, bu hedeflere ulaşma iradesi, gücün sınanması, aklın test edilmesi ve liyakat kazanma gibi özellikler işlenir. Kimi zaman mahalli öğeler ve motiflerle süslenir. Böylece masalın anlatıldığı kültür ve medeniyet dairesinin millî özellikleri ve karakteristiği de masalın dünyasına girer (Şimşek, 2007, s.58).

Folklor ve Eğitim adlı kitabında, “Masallar, sadece hayal ve fantezi mahsulü değildir; çeşitli motiflerle nice sosyal realiteleri çizgileştirmekte ve hele çoğu insana ruhlarında yapılmış ince bir seyahat hissini vermektedir” diyen Eflâtun Cem Güney, masalın ve masalın arka planında verilmek istenen değerlerin önemine vurgu yapar:

“Görülüyor ki, içlerinde beğenilen, örnek edilmeye değerler de bulunuyor, beğenilmeyen, şerrinden kaçılması gerekenler de... İşte masalların da asıl

eğitim değeri burada. Çocuklarımızın ruhunu, iyi örneklerle göre inşa ederek onları inandıkları yolda güçlükleri yenecek, şahsiyetli birer insan yapmak. Dünya milletleri bu inanışla, çocuklarının ruhunu masallarla besliyor; özellikle insanları tanıma meselesi kazandırarak onlarla münasebetlerini kolaylaştırıyor” (Güney, 1966, s.9-10).

Bu amaçla araştırmanın konusu Eflâtun Cem Güney’in eserlerinde yer alan değerler ve bu değerlerin davranışa dönüşerek çocuğun dünyasını inşaaya katkısı biçiminde belirlenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Eğitimin ilk amacı insanları hem bilgi hem davranış bakımından geliştirmek, bireylerin davranışlarını düzenlemek, söz ve davranışlarını görgü ve ahlaki kurallara uygun duruma getirmelerini sağlamaktır. Eğitimin diğer bir amacı, davranış değişikliğini olumlu yönde düzenleyerek çocuklara ve gençlere olumlu davranışlar kazandırmaktır (Yaman, 2014, s.154). Eğitim yoluyla çocuğa ortak duygu, düşünce ve bilinç, toplumsal ve ahlaki değerler, kültürel birikim aktarılır.

Çocuklarımızın zihinlerinde bunca bilgi depolamak yerine, onlara daha fazla oranda “kişilik ve karakter eğitimi, ortak duygu, ortak bilinç” vermeliyiz. Bunu yaparken en önemli güç kaynağımız ise ecdadımızın dünyaya bakış açısı olmalıdır. Gelecek nesillerini planlamayan ve kendince ideal insan yetiştiremeyen toplumlar, ekonomik açıdan ilerleseler de ayakta kalamazlar. Bütün yatırımlar içinde en kıymetli olanı insana yapılan yatırımdır. Okuyan, araştıran, değer veren, düşünen, sorgulayan, iletişim kuran ve çok çalışan nesiller tek kurtuluş reçetemizdir. Bireyi ve toplumu eğitmeden kalkınmak da mümkün değildir (Yaman, 2014, s.185-186).

Mustafa Aydın “değer” kavramını şu şekilde tanımlamaktadır: “Sosyolojik açıdan genel olarak değer, kişiye ve gruba yararlı, kişi ve grup için istenilir, kişi veya grup tarafından beğenilen her şey olarak tanımlanabilir” (Yaman, 2014, s.17).

Değer, bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlıklardır. İnsani, ahlaki, kültürel, ruhsal, toplumsal ve evrensel boyutlarda oluşabilen bu duyarlıkların özümsemesi ve belirlenmesi süreci, değerler eğitiminin esasını teşkil eder. Sevgi, saygı, cesaret, doğruluk, yardımlaşma, temizlik,

nezaket, hoşgörü vb. genel kabul görmüş toplumsal değerlerdir. Sayılan bu değerlerin merkezinde hep insan vardır (Yaman, 2014, s.17).

Değerler eğitimi ile ilgili Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanacak etkinliklerin genel kapsamı ve niteliği, 2552 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde kısaca “Öğrencilerden Beklenen Davranışlar” olarak şu şekilde tarif edilmektedir: “Toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlaki, insani, sosyal, manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılmasında en önemli etken eğitimidir. Bu kazanımlarımızın öğrencilerimize aktarılması da değerler eğitimi oluşturmaktadır” (MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2010).

Öğrencilere iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri, tutum, davranış ve alışkanlıkları kazandırmayı amaçlayan eğitim, bu yönüyle değerlerle şekillenmiş bir etkinliktir. Bu bağlamda okullardaki değer eğitiminin amaçlarından biri öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Bunun için bireyin çok yönlü gelişmesi önem taşımaktadır. Ayrıca insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahip olan değerler, öğrencinin sağlıklı ve dengeli gelişimine katkı sağlamaktadır. Türk millî eğitim sisteminin temel hedefleri arasında öğrencileri sağlıklı, mutlu bir şekilde hayata hazırlamak, iyi insan ve iyi vatandaş olmalarını sağlayacak bilgi, beceri, değer, tutum, davranış ve alışkanlıklarla donatmak yer almaktadır. Bu bağlamda değerlerin eğitim süreci içerisinde kazandırılması ve yeni nesillere aktarılması hedeflere ulaşmada ve kültürel devamlılık açısından da son derece önem taşımaktadır. Öğretim programlarında derslerin doğasına uygun olarak kazanımlar içinde yer alan değer ifadeleri, öğrencilere hissettirilerek ve yaşantısal hâle getirilerek örtük bir biçimde kazandırılmaya çalışılmalıdır (MEB, Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2017).

Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen değerler şunlardır: Sevgi, sorumluluk, saygı, hoşgörü-duyarlılık, özgüven, empati, adil olma, cesaret, liderlik, nazik olmak, dostluk, yardımlaşma, dayanışma, temizlik, doğruluk, dürüstlük, aile birliğine önem verme, bağımsız ve özgür düşünebilme, iyimserlik, estetik duyguların geliştirilmesi, misafirperverlik, vatanseverlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olmak, şefkat-

merhamet, selamlaşma, alçakgönüllülük, kültürel mirasa sahip çıkma, fedakârlık (MEB, 2013).

Belirlenen bu değerlerin çocuğa aktarılmasındaki en etkili yol edebî türlerdir. Masallar bu değerleri çocuğa aktarmada en önemli rolü üstendir. Çünkü çocuk, masal aracılığıyla hem eğlenir hem de aynı zamanda bu değerleri benimser. Çağımızın en büyük problemi olarak değer yargılarının zayıflaması ve hatta yok olması gösterilebilir. Buna bağlı olarak gelişen olaylar toplumsal sorunlar meydana getirmektedir. Bu durumun önüne geçmek adına çocuklara niteliği yüksek masallar aracılığıyla değerlerimizi aktarmak, eğitimcilerin ve eğitim kuruluşlarının görevi olmalıdır.

İnsanoğlu kendi yaşam gerçeğini, çözüm önerilerini, beklentilerini masal olaylarına ve masal kahramanlarına yükleyerek anlatmış ve yüzyıllar boyu bu yolla gelecek kuşakları uyarmaya, eğitmeye, yaşamın zorluklarına karşı onları donanımlı kılmaya çalışmıştır. Çünkü masal kahramanlarının karşılaştıkları sorunların hemen hepsiyle yaşamın gerçekleri arasında koşutluk kurulabilir ve o masallardan, ait oldukları toplumun yaşam gerçeğine ulaşılabilir. Çünkü o toplumu eğiten temel öğelerden biri de masallardır (Yavuz, 2002, s.4).

Eflâtun Cem Güney gerek şiirsel üslubu gerekse eserlerinde vermeye çalıştığı değerler bakımından yazın dünyasında önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada Güney'in eserlerinden yola çıkılarak onun çocuğun dünyasına katmaya çalıştığı değerleri ve bu değerlerin davranışa nasıl yansıdığını inceleme yoluna gidilecektir. İnceleme, masallardan örnek kesitler alınarak ve somutlaştırılarak sunulacaktır. Değerlerin “sevgi, hoşgörü-duyarlılık, yardımlaşma-dayanışma, doğruluk- dürüstlük, aile birliğine önem verme, iyilik yapma, çalışkanlık, paylaşımcı olma, şefkat- merhamet, alçak gönüllülük, azim, sabırlı olma” gibi değerler başta olmak üzere davranışa yönelik hâli belirtilmeye çalışılacaktır.

Masallar, çocukluk döneminden itibaren insanı hayata hazırlayan edebî türler olduğundan Eflâtun Cem Güney'in bu bağlamda kaleme aldığı eserler büyük bir öneme sahiptir. Değerler eğitimi uygulamada en temel basamağı oluşturan masalların, Eflâtun Cem Güney'in metinleri örneğinde ele alınarak incelenmesi, çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi ve Problem Durumu

Eğitimde değerler konusunda bir farkındalık oluşturmak için edebî metinlerden yararlanmak gerektiği açıktır. Bunun gerçekleştirilebileceği en verimli alan da çocukların kişiliklerinin oluştuğu masal çağına seslenen edebî ürünlerden yola çıkmaktır. Masal anlatılan, okunan ya da okutulan çocukların, bu metinlerde öne çıkarılan değerleri fark edeceği ve bu değerleri hayatına ekleyeceği düşünülmektedir.

Eflâtun Cem Güney'in çocuk edebiyatı alanında verdiği masallar millî, manevi ve dinî değerlerimizi öne çıkarmaktadır. Masallarında özellikle doğruluğa, dürüstlüğe, çalışkanlığa, iyiliğe, şefkatli, merhametli ve sabırlı olmaya vurgu yaparken sosyolojik, psikolojik, etik iletileri de masallara yedirerek vermektedir. Yazarın, bir masalın içerisinde birden fazla değere yer verdiği de görülmektedir. Örneğin *Sabırtaşı* masalında, sır tutmanın ve sabırlı olmanın önemine vurgu yaparken dua ve tevekkül ederek beklemenin, alçak gönüllü olmanın, şefkatli ve merhametli olmanın, sevginin, iyiliğin önemi gibi değerleri de okurların ilgisine sunmaktadır. Hemen hemen her masalında doğru ve dürüst olmanın önemine, dürüst insanların er ya da geç kazanacağına, kötü insanların da kaybedeceğine değinmektedir. Bazı masalların sonunda kahramanların cellada teslim edilmesi, “kırk katır mı istersin, kırk satır mı” tercihine zorlanmaları pedagojik açıdan eleştirilse de, bunların masallarda sıkça yer almadığı ve masalların genelinde değerlerin öne çıktığı görülmektedir.

Eflâtun Cem Güney'in, masallarında değerlere sıkça yer vermesi ve bu alanda fazla araştırmamın yapılmamış olması, bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Çalışmanın önemini, çocuk duyarlılığını ve çocuğa kazandırılmak istenen değerleri en iyi biçimde yansıtan yazarın masallarını ve işlediği değerleri bilim dünyasına tanıtmak şeklinde ortaya koymak mümkündür.

Sosyal, psikolojik ve etik iletileri masallarında sıklıkla işleyen yazarın, bu değerleri çocuğa aktararak nitelikli bireyler yetiştirmeyi hedef aldığı sonucuna varılabilir. Yazar, masallarında dinî değerleri de konu edinmiştir. Dua etmenin önemini, ulaşmak istediğimiz şeylere dua yoluyla ulaşabileceğimizi, duanın en büyük güç olduğunu sezdirmiştir. Özellikle *Üç Turunçlar*, *Hamur Bebek*, *Altın Perçemli Çocukla Sırma Saçlı Kız*, *Perili El*, *Üç Elma*, *Kara Yılan*, *Sabırtaşı*, *Ak Gün Kara Gün*, *Al Elma*

Yeşil Elma, Dal Olur Eğilir misin? gibi masallarında yazarın dinî değerlere yer verdiği görülmektedir.

Eğitsel değeri yüksek olan bu masallar, özellikle ilkokul ve ortaokul çağındaki çocuklar için yardımcı metinlerdir. Bu amaçla araştırmanın problem cümlesi “Eflâtun Cem Güney’in masallarındaki değerler nelerdir ve bu değerlerin davranışa yansıma biçimleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

1.2.1. Alt Problemler

1. Çocuk edebiyatında masalın yeri ve önemi nedir?
2. Değer eğitiminde masal türünden nasıl yararlanılabilir?
3. Eflâtun Cem Güney’in masallarında yer verilen değerler hangileridir?
4. Eflâtun Cem Güney’in masallarında öne çıkarılan değerlerle Türkçe Programı’nda yer verilen değerlerin örtüşme oranı nedir?
5. Eflâtun Cem Güney’in masallarında işlenen değerlerin davranışa yansıma biçimi nasıldır?

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma Eflâtun Cem Güney’in kitap hâlinde yayınlanmış kırk altı masalı ile sınırlandırılmıştır. Bu kitaplar ve incelenen masallar aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablo 1. *Araştırma Konusu Kitaplar ve Masallar*

Kitap Adı	İçerdiği Masallar
<i>Nar Tanesi</i>	Nar Tanesi
<i>Al Elma Yeşil Elma</i>	Al Elma Yeşil Elma, Çöplükte Bitmiş Ama Gül Bitmiş
<i>Gülen Nar'la Ağlayan Ayva</i>	Gülen Nar'la Ağlayan Ayva, Yalancının Mumu
<i>Tellerinde Bülbüller Şakıyan Saz</i>	Tellerinde Bülbüller Şakıyan Saz, Bir Varmış Bir Yokmuş
<i>Dal Olur Eğilir misin?</i>	Dal Olur Eğilir misin?, Çorap Söküğü
<i>Evvel Zaman İçinde</i>	Sırmalı Pabuç, İncili Yorgan, Üç Turunçlar, Sedef Bacı, Gelincik Günü, Hamur Bebek, Köseadağı, Perili El, Altın Perçemli Çocukla Sırma Saçlı Kız, Üç Elma

<i>Bu Toprağın Masalları V</i>	Altın Heybe, Kül Kedisi, Felek Sillesi
<i>Ak Gün Kara Gün</i>	Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, Tasa Kuşu, Elmas Beşik, Dünyanın Tadı, İlk Bahtım Altın Tahtım
<i>Gökten Üç Elma Düştü</i>	Nar Tanesi, Kara Yılan, Sabırtaş, Zümrütanka
<i>Açıl Sofram Açıl</i>	Açıl Sofram Açıl, Gelincik Günü, Köseadağı, Üç Elma, Kül Kedisi, Üç Turunçlar, Sedef Bacı, Hamur Bebek, Perili El, Altın Perçemli Çocukla Sırma Saçlı Kız
<i>Az Gittim Uz Gittim</i>	Çiçek Kızla Çiğdem Kardeş, Bir Göze Bir Gül, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, Tasa Kuşu, Elmas Beşik, Dünyanın Tadı, İlk Bahtım Altın Tahtım
<i>Bir Varmış Bir Yokmuş</i>	Kara Koyun, Pir Dolusu, Üç Elma, Köseadağı
<i>Türk Masalları</i>	Sabırtaş, Kül Kedisi, Keloğlan, Misk Çelebi, Ecişle Bücüş, Atoğlu, Fakir İle Zengin Kardeş, Portakal Perileri, Saka Güzeli, Minnettar Tilki, Kara Gülmez
<i>Masallar</i>	Sırmalı Pabuç, İncili Yorgan, Üç Turunçlar, Sedef Bacı, Gelincik Günü, Hamur Bebek, Köseadağı, Perili El, Altın Perçemli Çocukla Sırma Saçlı Kız, Üç Elma, Açıl Sofram Açık, Kül Kedisi, Nar Tanesi, Kara Yılan, Sabırtaş, Zümrütanka, Bir Göze Bir Gül, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, Tasa Kuşu, Elmas Beşik, Dünyanın Tadı, İlk Bahtım Altın Tahtım

1.4. Tanımlar

Masal

- “Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların veya tanrıların başından geçen, olağandışı olayları anlatan hikâye” (TDK, 2005, s.1349).
- “Düzyazı biçiminde söylenmiş, dinsel ve büyüsel inançlardan ve törelerden bağımsız, bütünüyle düş ürünü olan, gerçeklerle ilgisi bulunmayan, olağanüstü kişi, olay ve motiflerle bezenmiş kısa, birçoğu anonim anlatı türü” (Büyük Sözlük, c.7, s.1472).

- “Çocuklara anlatılan, çoğu insanlarla ilgili olağan ve olağandışı hadiselerle dayanan, öğüt verici hikâye.”(Kamus-ı Türkî, c.2, s.830).
- “Olağanüstü öge, kahraman ve olaylara yer veren öykü.” (Ana Britannica, C.15, s.402).
- “Genellikle olağanüstü kahramanlara ve maceralara yer verilen, konusu hayalî, kulaktan kulağa anlatılarak geçen halk hikâyesi.”(Meydan Larousse, C.8, s.425).
- (A. cem. emsal), aslında iştikakına göre, Habeşçe mesl-messale, Aramice masla ve İbranice maşal gibi, mukayese ve karşılaştırma ifade eden tabirler mutad olarak bu şekli aldıkları için, bu kelime de sonra umumi olarak, atalarsözü ve darb-ı mesel manasını almıştır (Yavuz, 2002, s.13).

Değer: Bireylerin herhangi bir kişi, varlık, olay, durum vb. karşısında ortaya koyduğu duyarlılıklarıdır. İnsani, ahlaki, kültürel, ruhsal, toplumsal ve evrensel boyutlarda oluşabilen bu duyarlılıkların özümsemişi ve benimsenmesi süreci, değerler eğitiminin esasını teşkil eder. Sevgi, saygı, hoşgörü, cesaret, doğruluk, yardımlaşma, temizlik, nezaket vb. genel kabul görmüş toplumsal değerlerdir (Yaman, 2014, s.17).

Değerler, eserlerle veya kişilerin yaptıklarıyla yaşamlarıyla gerçekleştirilen insan fenomenleridir; insanın, kişilerce gerçekleştirilen varlık yapısı imkânlarıdır. (Kuçuradi, 2013, s.42). Değerler, toplumun sosyo-kültürel öğelerine anlam veren en önemli ölçütlerdir (Özensel, 2003, s. 220).

Davranış: “Davranma işi, tutum, muamele, hareket. Organizmanın uyarılar karşısındaki tepkilerin bütünü, dıştan gözlemlenebilecek tepkilerin toplamı” (TDK, 2005,s.477).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Çalışılan Konu ile İlgili Kuramsal Çerçeve

Değerler, toplumu bir arada tutan yapı taşları olduğundan son derece önemlidir ve çocuklara küçük yaştan itibaren kazandırılmalıdır.

Günümüz toplumunda bireyler, değerler eğitiminden yoksun bir şekilde yetişmekte ve buna bağlı olarak da toplumda ahlaki bir çöküntü meydana gelmektedir.

YÖK Tez Merkezinde değerler eğitimi üzerine yapılan lisansüstü çalışmalar incelendiğinde Tablo-2'deki veriler elde edilmiştir.

Tablo 2. *Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Çalışmalar*

Üniversite Adı	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam
Anadolu Üniversitesi	2	2	4
Çukurova Üniversitesi	4	1	5
Fırat Üniversitesi	4	2	6
Gazi Üniversitesi	19	23	42
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	4	0	4
Hacettepe Üniversitesi	4	1	5
İstanbul Üniversitesi	4	1	5
Karadeniz Teknik Üniversitesi	3	0	3
Marmara Üniversitesi	8	2	10
Osmangazi Üniversitesi	2	0	2
Selçuk Üniversitesi	5	3	8
Uludağ Üniversitesi	1	1	2
Yeditepe Üniversitesi	6	0	6
Atatürk Üniversitesi	21	7	28
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	5	0	5

Kırıkkale Üniversitesi	1	0	1
Giresun Üniversitesi	1	0	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4	1	5
Dicle Üniversitesi	2	0	2
Necmettin Erbakan Üniversitesi	13	1	14
Dokuz Eylül Üniversitesi	5	0	5
Kastamonu Üniversitesi	6	0	6
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	9	1	10
Uşak Üniversitesi	6	1	7
Gaziantep Üniversitesi	0	1	1
Van Yüzüncüyıl Üniversitesi	5	1	6
İnönü Üniversitesi	9	2	11
Mevlana Üniversitesi	2	0	2
Sakarya Üniversitesi	7	1	8
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	3	0	3
Maltepe Üniversitesi	2	0	2
Dumlupınar Üniversitesi	2	0	2
Ankara Üniversitesi	3	0	3
Niğde Üniversitesi	5	0	5
Erzincan Üniversitesi	2	0	2
Akdeniz Üniversitesi	5	0	5
Mustafa Kemal Üniversitesi	4	0	4
Adnan Menderes Üniversitesi	2	0	2
Cumhuriyet Üniversitesi	1	0	1
Zirve Üniversitesi	1	0	1
Afyon Kocatepe Üniversitesi	4	0	4
Erciyes Üniversitesi	1	1	2
Üsküdar Üniversitesi	1	0	1
Düzce Üniversitesi	2	0	2
Adıyaman Üniversitesi	1	0	1

Yıldırım Bayezit Üniversitesi	1	0	1
Celal Bayar Üniversitesi	1	0	1
Kafkas Üniversitesi	1	0	1
Pamukkale Üniversitesi	2	0	2
Zonguldak Üniversitesi	1	0	1
Mersin Üniversitesi	0	1	1
Muğla Üniversitesi	1	0	1
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	0	1
Toplam	209	54	263

Değerler eğitimi üzerine yapılmış çalışmalarda, insani değerler eğitimi programının ortaöğretim öğrencilerinin sahip oldukları insani değerleri artırmada etkili olduğu tespit edilmiştir. Değerler eğitimi sürecine katılan öğrencilerin dostluk ve arkadaşlık ilişkilerinin geliştiği ve saldırganlık düzeylerinde azalma olduğu belirtilmiştir.

MEB programlarında yer verilen değerlerin birçoğunu masallarında işleyen Eflâtun Cem Güney, bu değerlere ek olarak dinî değerlere de masallarında vurgu yapmıştır. Yazarın üzerinde en fazla durduğu değerler birlik, beraberlik, sevgi, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma, iyilik etmek, doğru ve dürüst olmak, şefkat ve merhamet göstermek, azimli olmak, çalışkan olmak, inanç ve tevekkülü elden bırakmamak şeklinde sıralanabilir.

Araştırmada, bu değerlerin tespiti ve bu değerlerin davranışa nasıl yansıdığı bağlamında örnek metinler sunacak Eflâtun Cem Güney'in eserleri söz konusu olacaktır.

2.1.1 Eflâtun Cem Güney'in Hayatı ve Eserleri

2.1.1.1. Hayatı

Eflâtun Cem Güney 1896 yılında, Malatya ilinin Hekimhan ilçesinde dünyaya gelir. Altı yaşında babasını, yedi yaşında da annesini kaybeder. O yıllarda Sivas'ta posta müdür muavini olan amcası Şevket Efendi'nin yanına gider, ilk ve ortaöğrenimini orada tamamlar. Sivas Fevziye İlkokulu'ndan başarıyla şahadetname (diploma) aldıktan sonra

Sivas Sultanisi'ni (Lisesi'ni) bitirir. 1917-1918 ders yılında edebiyat kolundan mezun olan tek öğrencidir. Genç Eflâtun'un niyeti üst eğitim kurumlarına devam etmektir. Birinci Dünya Savaşı sonrası yükseköğretim kurumlarının yatılı kısımları çalışmalarına başlayamamıştır. Bunun sonucu olarak da Eflâtun Cem Güney'in elli iki yıl sürecek öğretmenlik, yazarlık ve devlet memurluğu hayatı başlayacaktır (Sakaoğlu, 2014, s.16-17).

Güney, öğretmenlik yaptığı illerimizin yayın ve kültür hayatına renk katmıştır. Dergiler ve gazetelerde sorumluluklar üstlenmiş ve kaleminin ucu sürekli olarak açık kalmıştır (Sakaoğlu, 2014, s.29).

Eflâtun Cem Güney, 12 Eylül 1918 tarihinde 'Konya Darü'l-Eytam (Öksüzler Yurdu) Türkçe Muallimi' olarak mesleğine ilk adımını atar (Sakaoğlu, 2014, s.17). Kuva-yı Milliye'nin yayın organı olan *Öğüt* gazetesinde yazılar yazar. Aynı zamanda ilk dergisi olan *İrşat* 'ı çıkarır. 1920 yılında *Matem Sesleri* adlı şiir kitabını yayımlar. Bu kitap, Kurtuluş Savaşı yıllarına ait ilk yapıtlardan sayılmaktadır. Eflâtun Cem Güney 1920 yılında Ankara'ya gider ve meclis yazmanı Recep Peker tarafından meclisin birinci dönem memurları arasında kendisine görev verilir (Necatigil, 2004, s.387).

Bu görevden sonra Eskişehir'e edebiyat öğretmeni olarak atanır. Eskişehir'de de 1921 yılında *İstiklal Dergisi* 'ni çıkarır. Eskişehir'in düşman işgaline uğraması üzerine Kayseri Lisesi'ne Türkçe öğretmeni olarak gönderilir. 1921-1923 yılları arasında Nafi Atuf Kansu ile beraber *Misak-ı Millî Gazetesi* 'ni çıkarır (Hınçer, 1972, s. 6352). Kayseri'den Sivas Sultanisi'ne atandıktan sonra (1923), yaptığı dil ve edebiyat çalışmaları Maarif Vekâleti'nin dikkatini çeker ve Ankara'daki Müttehassıslar Komisyonu'na seçilmesini sağlar (1925). Genç Eflâtun Cem, Reşat Nuri Güntekin, Ali Canip Yöntem ve Hasan Âli Yücel ile beraber, okutulmakta olan Türkçe ve edebiyat kitaplarını incelemişlerdir (Sakaoğlu, 2004, s.29).

1928 yılında ise Samsun Lisesi'ne müdür yardımcısı olarak atanır.1929 yılında Samsun'da *Duygu ve Dilek* adlı bir dergiyi yönetir. 1931 yılında müdür başyardımcısı olarak Afyon Lisesi'ne atanır. Afyon'da da 1932 yılında *Taşpınar* adlı bir dergi çıkarır. Ayrıca Gezici Köy Kitaplıkları oluşturarak ülke çocukları için önemli bir hizmeti de yaşama geçirir. 1933 yılında ise on bir yıl görev yapacağı Kütahya Lisesi'ne edebiyat öğretmeni olarak atanır. 1944 yılında oğlu Çetin'in rahatsızlığı nedeniyle İstanbul'a

tayin ister. 1944 yılının son aylarında Çetin vefat eder. Bu olay onu derinden sarsar. Çetin'in dışında Rezzan ve Özden adlarında iki kız çocuğu vardır. Güney, 1950 yılında Topkapı Sarayı Müzesi müdür yardımcılığına atanır (Necatigil, 2004, s. 387).

Eflâtun Cem Güney'in çalışmaları sadece yurdumuzda ses getirmekle kalmamış, yurt dışında da duyulmuş ve ödüllendirilmiştir. Hans Christian Andersen Medal Kurumu, çağdaş masal yazarları içinde, Eflâtun Cem'in 1953 yılında yayımlanan *Açıl Susam Açıl* kitabındaki masalları, elli beş milletten şeref listesine aldığı on bir eser arasında en mükemmeli kabul eder, ona Andersen Payesi Şeref Diploması ve Dünya Çocuk Edebiyatı Sertifikası verir.

Bu başarısının sonucu olarak Dünya Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Kurullarına ve Kongrelerine üye seçilir. Onun bu başarısı Millî Eğitim Bakanlığınca da takdirle karşılanır ve 6 Kasım 1956 tarihinde İstanbul Millî Eğitim Müdür Yardımcılığına getirilir.

Eflâtun Cem Güney, 1958 yılında yayımladığı *Dede Korkut Masalları* adlı kitabıyla tekrar gündeme gelir, uluslararası kuruluş tarafından bir daha ödüllendirilir. 1960'ta Hans Christian Andersen Medal Kurumunca, dünya çocuk edebiyatının en mükemmeli yazan masalcı olarak seçilir ve kendisine şeref diploması gönderir (Sakaoğlu, 2004, s. 60).

Eflâtun Cem Güney'in, Türk halk bilimi alanında da önemli çalışmaları vardır. Özellikle yoğunlaştığı masal türü, ona “masal babası” unvanını kazandırır. Ayrıca Türkiye radyolarında uzun yıllar onun yazdığı masallar okunur.

Güney'in kendine has uyaklı tekerleme ve döşemeleriyle kaleme aldığı masalları çocuklar kadar yetişkinlerde zevkle okumuşlardır. “Bir Varmış, Bir Yokmuş” saatinde İstanbul ve diğer il radyoları Güney'in dilinden Türk masallarının çeşitli varyantlarını şiirli bir üslup içerisinde dinleyicilere sunmuş; arı ve duru yeni masal dilinin doğmasında öncülük etmiştir (Sakaoğlu, 2004, s.55).

29 Mayıs 1972 tarihinde İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından Eflâtun Cem Güney'in jübilesi yapılır ve ona Devlet Kültür Armağanı verilir (Hınçer, 1972, s. 6351).

Eflâtun Cem, 2 Ocak 1981 tarihinde İstanbul'un Ataköy semtinde vefat eder.

Güney'in 30 masal kitabında derleyip yazdığı 70 masalı, 8 efsanenin yer aldığı 1 efsane kitabı, 5 halk hikâyesi, 1 mensur şiir kitabı, 252 derlenmiş fıkranın yer aldığı 1 fıkra kitabı, 4 monografik eseri, 5 araştırma-inceleme eseri, 7 kılavuz eseri, 3 Atatürk kitabı bulunmaktadır.

Selim Emiroğlu'na göre, Güney'in 70 masalından 14'ü derleme değildir. Bu masallar sanatçının özgün metinleridir. Eflâatun Cem Güney, sadece bir masal derleyicisi değil, aynı zamanda, bir masal yazarıdır. Özellikle 6-9 yaş grubu çocuklar için eğitici masallar kaleme almıştır (Emiroğlu, 2005, s.9).

Emiroğlu'na göre, Güney'in kaleme aldığı özgün masallar şunlardır:

Altın Gergef, Emlik Kuzu, Yiğitler Yiğidi Musacık, Düşmez Kalkmaz Bir Allah, Güldükçe Güller Açan Kız, Sihirli Köpük, Zindandan Gelen Mektup, Alişle Maviş, Onlar Ermiş Muradına, Yalancının Mumu, Ağlayan Nar ile Gülen Ayva, Anası Kuzu, Elmas Bilezik, Aygın Baygın Ses.

Güney'in bu on dört masalı dışındaki 56 masalı, sanatçı tarafından derlenen ve yazarın söylemiyle yeniden biçimlenen metinlerdir. Bu masallar anonimdir ve Güney bu masalları derleyerek masalların söylemini İstanbul Türkçesiyle biçimlendirmiştir.

2.1.1.2. Eserleri

Masal Kitapları

1. *Bu Toprağın Masalları I.* Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1946.
2. *Bu Toprağın Masalları II.* Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1946.
3. *Bu Toprağın Masalları III.* Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1947.
4. *Bu Toprağın Masalları IV.* Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1947.
5. *Bu Toprağın Masalları V.* Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1955.
6. *Bu Toprağın Masalları VI.* Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1955.
7. *Açıl Sofram Açıl ve Congoloz Baba.* Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1953.
8. *Bir Varmış Bir Yokmuş.* Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1955.
9. *Az Gittim Uz Gittim.* Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1962.
10. *Gökten Üç Elma Düştü.* Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1967.
11. *Ağlayan Nar ile Gülen Ayva.* İtimat Kitabevi. İstanbul 1969.
12. *Al Elma Yeşil Elma.* İtimat Kitabevi. İstanbul 1969.

13. *Çöplükte Bitmiş Ama Gül Bitmiş*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1969.
14. *Dal Olur Eğilir misin?* İtimat Kitabevi. İstanbul 1969.
15. *Hasırcı Baba*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1969.
16. *Yedi Köyün Yüz Karası*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1969.
17. *Aygın Baygın Ses*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1970.
18. *Emlik Kuzu ve Altın Gergef*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1970.
19. *Düşmez Kalkmaz Bir Allah*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1970.
20. *Gözü Yollarda Kalan Ana*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1970.
21. *Saraydan Uçan Kuş*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1970.
22. *Alişle Maviş*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1971.
23. *En Güzel Türk Masalları*. Varlık Yayınevi. İstanbul 1971.
24. *Güldükçe Güller Açan Kız*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1971.
25. *Dede Korkut Masalları*. Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1972.
26. *Onlar Ermiş Muradına*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1972.
27. *Sihirli Köpük ve Yaban Gülü*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1972.
28. *Tellerinde Bülbüller Şakıyan Saz ve Bir Varmış Bir Yokmuş*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1972.
29. *Yiğitler Yiğidi Musacık*. İtimat Kitabevi. İstanbul 1972.
30. *Masallar*. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara 1992.

Eflâtun Cem Güney, kendisine özgü bir masal dili ve anlatımı oluşturmuş ve derlediği ve yayınladığı halk masallarını yeniden yazmıştır. Bu anlatımda öylesine doğal ve başarılıdır ki, “Masallar” adlı kitabına yazdığı önsöz bile bir tekerleme havası içindedir (Yavuz, 2002, s.170).

Bizim de bir masal dünyamız var, uçsuz bucaksız bir dünya bu. Keloğlan’ı da içine alır, Köroğlu’nu da, peri kızını da içine alır, dev anasını da, seni de içine alır, beni de, gene de bir fındikkabuğuna sığar, yedi dünyaya sığmaz. Hani şu masal dünyasını bir dönüp dolanayım diye, demir çarık, demir asa yola düşseniz, dere tepe düz, altı ayla bir güz gitseniz, arpa boyu yol giderseniz ancak! İyisi mi gelin derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi geçerek lale, sümbül derleyip, soğuk sular içerek, daha da yorulursanız, Hızır’ın atına binerek bir tandır başına götüreyim sizi. Vay ne masallar, ne masallar var orada, makas kesmedik, iğne batmadık masallar! Oturup

bunları dinlemekle kalkıp şu dünyayı dolaşmak bir bence. (...) Hele masal ağzıyla iki tekerleyip bir yuvarlamasını bilen masal ustalarından dinlenirse tadına doyum olmaz doğrusu. Ha, işte bu niyetle sizi bir tandır başına götüreyim dedim ama bir yer bulabilirsek ne mutlu! Çünkü Allah'ın kışı, tandırın başı olur da kim gelmez. Çağrılan da gelir, çağrılmayan da; haylanan da gelir huylanan da; ahlanan da gelir, ohlanan da; Kambur Ese de gelir, Sarı Köse de; hasılı, seyrek basandan sık dokuyana, bir taşla iki kuş vurandan her yumurtaya bir kulp takana kadar kim var, kim yok, sırtı bütün, karnı tok... cümlesi gelir toplanır ama masalcıbaşıyı masala başlatmak kolay mı? Mübarek, kendini naza çektikçe çeker; onu söyletmek için her biri bi dereden su getirmeye başlar. Kimi yukarıdan atıp aşağıdan tutar, kimi ağzını yumup dilini yutar; kimi ince eğirip sık dokur, kimi süt dökmüş kedi gibi oturur; kimi akıntıya kürek çeker, kiminin kırdığı ceviz kırkı geçer; daha daha bir yığın maval, martaval derken masalcımızın çenesi açılır, gayri öyle bir dizip koşar ki, ağzından bal akar, dili de kaymak çalar balın üstüne! (....) (Güney, 1992, s.9-10).

Masalların kendine özgü bir mantığı ve içten içe yürüyen bir özü vardır. Bundandır masalcılar: “Masal deyip geçmeyin; kökleri vardır geçmişte, dayanır durur, dağ gibi... Dalları vardır üstümüzde, yeşerir gider, bağ gibi “ derler (Güney, 1966, s.9).

Halk Hikâyeleri

1. *Dertli Kaval*. Yeditepe Yayınları. İstanbul 1945.
2. *Âşık Garip*. Doğan Kardeş Yayınları. İstanbul 1958.
3. *Kerem ile Aşlı*. Varlık Yayınları. İstanbul 1959.
4. *Tahir ile Zühre*. Yeditepe Yayınları. İstanbul 1959
5. *Tanrı Vergisi*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1969.

Halk Fıkraları

1. *Nasrettin Hoca Fıkraları*. Yeditepe Yayınları. İstanbul 1957.

Mensur Şiirler

1. *İnsan Çocuğa Ağıtlar*. Yeditepe Yayınları. İstanbul 1945.

Monografik Eserler

1. *Erzurumlu Emrah*. İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası. İstanbul 1968.
2. *Âşık Meslekî*. İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası. İstanbul 1953.
3. *Âşık Kâmilî*. İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası. İstanbul 1954.
4. *Âşık Ruhsatî*. İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası. İstanbul 1958.

Araştırma- İnceleme ve Antolojiler

1. *Halk Şiiri Antolojisi*. Varlık Yayınları. İstanbul 1947.
2. *Halk Türküleri*, 1. Cilt. Yeditepe Yayınları. İstanbul 1953.
3. *Halk Türküleri* 2. Cilt. Yeditepe Yayınları. İstanbul 1956.
4. *Folklor ve Eğitim*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1967.
5. *Folklor ve Halk Eğitimi*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1971.

Halk Eğitimi ile İlgili Eserler

1. *Kulağımıza Küpe Olsun*. Ekin Yayınları. İstanbul 1962.
2. *Köy Odası*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1969.
3. *Köyün Orta Direği*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1969.
4. *Çift Çubuk Üstüne*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1969.
5. *Dağarcık*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1970.
6. *Hoşbeş*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1970.
7. *Gözümüz Üstünde Olsun*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1970.

Atatürk ve Millî Kurtuluş ile İlgili Eserler

1. *Dumlupınar'a Doğru*. Ahmet İhsan Matbaası. İstanbul 1944.
2. *Atatürk Hayatı ve Eserleri*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1963.
3. *Millî Kurtuluş ve Yeniden Doğuş*. Millî Eğitim Yayınları. İstanbul 1972.

2.2. Çalışılan Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Değerler eğitimi üzerine yapılmış çalışmaların yanı sıra Eflâtun Cem Güney'i konu alan lisansüstü tez çalışmaları şu şekildedir:

Selim Emiroğlu, Eflâtun Cem Güney'in Eserlerinde Dil ve Çocuk Eğitimi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2006, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Ramazan Çiftlikçi), Malatya. Bu çalışmada Eflâtun

Cem Güney'in kaleme aldığı eserlerin tamamı çocuk edebiyatına katkıları bakımından teker teker ele alınıp incelenmiş, özellikle masal, efsane, hikâye ve fıkralar üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun yanında bir çocuk edebiyatı yazarı olan Eflâtun Cem Güney'in diğer eserleri de çocuk eğitimi ile bağlantı kurularak değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışma, yazarın tüm eserlerini dikkate alan bir dil ve üslup incelemesini de içermektedir. Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde yazarın hayatı, sanatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiş, ikinci bölümde eserlerinin incelenmesi, üçüncü bölümde de yazarın eserlerindeki dil ve üslup ele alınmıştır.

Nihangül Daştan, Eflâtun Cem Güney'in Halkbilimi ile İlgili Çalışmaları, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2012, dan. Doç. Dr. Gülhan Atnur. Erzurum. Bu inceleme, çok yönlü bir yazar olan Eflâtun Cem Güney'in halk bilimi ile alakalı çalışmaları üzerinedir. Çalışmada, "masal babası" unvanına layık görülen yazarın folklor ürünleri üzerindeki tasarrufları halk bilimi penceresinden değerlendirilmiştir. Dört bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde yazarın hayatı, kişiliği ve edebî yönü üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, Güney'in kitapları, yazıları ve ondan bahseden kaynaklar sıralanmıştır. Üçüncü bölümde yazarın folklor konusundaki düşünceleri incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise Eflâtun Cem Güney'in kitapları tanıtılarak değerlendirilmiş ve kaynak olarak kullandığı folklor verimlerinin varyantları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Esra Lüle Mert, Türkçenin Sözcük Açılarından Eflâtun Cem Güney'in Derleyip Yazdığı Masallar, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009, dan. Prof. Dr. Cahit Kavcar. Ankara. Bu çalışmada, Eflâtun Cem Güney'in derleyip yazdığı masallardaki sözcük öğelerini belirleme ve Güney'in derleyip yazdığı masallar çerçevesinde sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik etkinlik önerileri geliştirme amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında, tarama yöntemiyle elde edilen veriler incelenmiştir.

Osman Kaplan, Eflâtun Cem Güney'in Derleyip Yazdığı Masalların Çocuklarda Karakter Eğitimi Açısından İncelenmesi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012, dan. Yrd. Doç. Dr. Sezayi Coşkun. İstanbul. Bu araştırmada, Eflâtun Cem Güney'in derleyip yazdığı masalların çocuk karakter eğitimi açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında, yazarın kitapları taranarak efsane,

halk hikâyesi gibi türler elenmiş; yazarın kendi özgün masalları ve derlemeleri seçilmiştir. Seçilen bu masallar da beş temel inceleme kriterine göre taranarak elde edilen veriler beş yönden irdelenmiştir. Bunlar etik iletiler, psikolojik iletiler, sosyolojik iletiler, ekonomik iletiler ve diğer iletiler olarak belirlenmiştir.

Yazar ve konu hakkında ortaya konan makale ve bildiriler aşağıdaki gibidir:

Mert, Esra Lüle (2010), "Eflâtun Cem Güney'in Masallarında Deyimlerle Kurulu Anlatım Çeşitliliği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1 (14), 307-319. Bu araştırmada Eflâtun Cem Güney'in derleyip yazdığı 70 masaldaki deyimler tespit edilmiş ve bu söz varlığı öğelerinden hareketle Türkçenin anlatım çeşitliliğinden yararlanma yolları sunulmuştur.

Emiroğlu, Selim (2010), "Eflâtun Cem Güney'in "Perili El" ve "Avcının Günahı" Adlı Masallarında Yer Alan İletilerin Tespiti ve Çocuk Eğitimi Bakımından Değerlendirilmesi". *Türkçe Öğretiminde Güncel Tartışmalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tömer Yayınları. Bu çalışmada, belirtilen masallardaki değerler incelenmiş ve bu değerlerin çocuk eğitimine olan katkıları değerlendirilmiştir. Emiroğlu'na göre masal türü, çocuk eğitiminde yeri ve önemi diğer edebi türlerle ölçülemeyecek bir kıymete sahiptir. Masallar, birçok toplumsal değerın gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlar (Sakaoğlu, 2014, s.108).

Güney, Eflâtun Cem (2011), "Otobiyografi", Selim Emiroğlu-Ramazan Çiftlikçi-Kemal Deniz, *Eflâtun Cem Güney/Masal Babası*, Malatya, 395-396. Bu çalışma ile Eflâtun Cem Güney'in Türk eğitimine, halk edebiyatına, çocuk edebiyatına, basın hayatına çok önemli katkıları olduğu belirtilerek yazarın hayatı tüm yönleriyle ele alınmıştır.

Emiroğlu, Selim (2006), *Eflâtun Cem Güney'in Eserlerinde Dil ve Çocuk Eğitimi*, Malatya, X+346 s. Bu çalışmada Eflâtun Cem Güney'in kaleme aldığı eserlerin *tamamı* çocuk edebiyatına katkıları bakımından teker teker ele alınıp incelenmiştir. Çalışma özellikle masal, efsane, hikâye ve fıkralar üzerinde yoğunlaşmıştır. Bunun yanında bir çocuk edebiyatı yazarı olan Eflâtun Cem Güney'in diğer eserleri de çocuk eğitimi ile ilgili bağlantılar kurularak değerlendirilmiştir. Ayrıca çalışma, yazarın tüm eserlerini dikkate alan bir dil ve üslup incelemesini de içermektedir.

Selim Emiroğlu,- Ramazan Çiflikçi - Kemal Deniz (2011), *Eflâtun Cem Güney/Masal Babası*, Malatya, 432 s. Malatya Araştırmaları Derneği Yayınları: 4. Bu çalışma önceki çalışmanın gözden geçirilmiş ve eklerle genişletilmiş şeklidir.

Ayrıca yazar hakkında bağımsız bir kitap ve bir dergi özel sayısı yayımlanmıştır:

N.Yücel Mutlu (2011), *Masal Babası/Sivaslı Eflâtun Cem Güney*, Ankara, 99s., Buruciye Yayınları.Mutlu, bu çalışma ile hemşehrisi olan Eflâtun Cem Güney'in hayatını bütün boyutlarıyla ele almaktadır.

"Eflâtun Cem Güney Özel Sayısı" (1989), *Tarla*, Aralık, 34 s. Dergi kapağında, Etem Çalışkan'ın çizgisiyle Güney'in portresi yer almaktadır. Dergide 16 yazıdan 11' i onunla ilgilidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi, aşağıdaki başlıklar altında yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, önceden belirlenen eserler üzerinden kavramlara ilişkin bulguların elde edilmesi açısından betimsel bir çalışmadır. Bu yönüyle nitel araştırma yöntemi kapsamında değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda doküman analizi tekniği kullanılarak birincil ve ikincil kaynaklardan veriler elde edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Eflâtun Cem Güney'in *Az Gittim Uz Gittim, Bir Varmış Bir Yokmuş, Evvel Zaman İçinde, Nar Tanesi, Açıl Sofram Açıl, Ak Gün Kara Gün, Gökten Üç Elma Düştü, Masallar, Türk Masalları, Bu Toprağın Masalları V, Dal Olur Eğilir misin?, Tellerinde Bülbüller Şakıyan Saz, Al Elma Yeşil Elma, Gülen Nar'la Ağlayan Ayva* adlarını taşıyan 14 kitabında bir araya getirilmiş toplam 46 masal, çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

Örneklemine ise, söz konusu literatürde geçen “birlik beraberlik, sevgi, hoşgörü ve duyarlılık, güven ve özgüven, adil olma, cesaret ve liderlik, yardımlaşma ve dayanışma, temizlik, doğruluk ve dürüstlük, aile birliğe önem verme, iyimserlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olma, şefkat ve merhamet, alçak gönüllülük, fedakârlık, sır tutma, azimli olma, elindekiyle yetinme, inanç ve tevekkül, sabırlı olma” kavramlarına/değerlerine ilişkin bağlamlar ve Eflâtun Cem Güney'in doğrudan ve dolaylı olarak bu değerleri anlatan ya da sezdirenen masalları oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Veriler kaynak taraması, incelemesi ve yazarın masallarında yer verdiği değerlerin analizi sonucu ortaya çıkmıştır. Doküman olarak söz konusu kavrama dair kaynak eserler ile bu kavramın geçtiği Eflâtun Cem Güney'in masalları esas teşkil etmiştir. Veri toplama aşamasında, masal metinlerinde yer alan değerlerin ve bu

değerlerin davranışa yansıma biçimleri kendi içerisinde sınıflandırılması yapılarak kayıt altına alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Eflâtun Cem Güney'in masallarındaki değerlere ilişkin çalışma nitel bir çalışma olduğundan dolayı verilerin analizi sırasında nitel araştırma yaklaşımına uygun olacak biçimde içerik analizi ve betimsel analiz yöntemlerine başvurulmuştur. Nitel araştırma “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.39). Betimsel analizle ortaya konan veriler içerik analizi ile detaylandırılmıştır.

Araştırmada veri analizinde Wolcott'un sınıflamasında olduğu gibi üç aşama esas alınmıştır. Bunlar betimleme, analiz ve yorumlamadır. Wolcott bu sınıflamada sözü edilen üç yaklaşımın birbirinden tamamıyla bağımsız olamayacağını kabul etmektedir. Doküman analizi ve betimsel analizle yapılan çalışma ortaya konur. Elde edilen bulgular düzenlenerek ve yorumlanarak dikkatlere sunulur. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir, daha sonra yorumlanarak ortaya konmak istenen sonuçlar açıklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.254). Bu çalışmada, önceden belirlediğimiz ve yorumladığımız veriler, içerik analizinde derin bir şekilde detaylandırılmıştır. Böylece çalışmanın daha anlaşılır hâle gelmesi hedeflenmiştir. Değerleri kesin çizgilerle sınırlandırmak doğru olmadığından bu çalışmada yer alan değerlerin farklı başlıklar altında da verilebileceği düşünüldüğünden başlıklar verilirken çıkış noktası eserlerdeki kurgular olarak belirlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM

4.1. Bulgular

4.1.1. Araştırma Sorusu ile İlgili Bulgular

Eflâtun Cem Güney'in masallarında “birlik beraberlik, sevgi, hoşgörü ve duyarlılık, güven ve özgüven, adil olma, cesaret ve liderlik, yardımlaşma ve dayanışma, temizlik doğruluk ve dürüstlük, aile birliğine önem verme, iyimserlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olma, şefkat ve merhamet, alçak gönüllülük, fedakârlık, sır tutma, azimli olma, elindekiyle yetinme, inanç ve tevekkül, sabırlı olma” gibi değerler belirlenmiştir. Yazarın kaleme aldığı masallar ağırlıklı olarak millî, manevi ve dinî değerlerimizi öne çıkarmaktadır.

Yazar doğruluğa, dürüstlüğe, çalışkanlığa, iyiliğe, şefkatli, merhametli ve sabırlı olmaya vurgu yaparken sosyolojik, psikolojik, etik iletileri de masallara yedirerek vermektedir. Bazı masallar isim ve içerik yönünden tek bir değeri işlese de diğer değerlerinde ana fikri destekler nitelikte verildiği görülür. Örneğin *Sabırtası* masalında, baştan sonra sabırlı olma değeri işlenirken aynı zamanda sosyal, etik ve psikolojik iletiler de ihmal edilmez. Yazar aynı zamanda masallarında dinî değerlere de yer vermiş, duanın ve tevekkülün gücünü birçok masalında işlemiştir. Hemen hemen her masalında doğru ve dürüst olmanın önemine, dürüst insanların er ya da geç kazanacağına, kötü insanların da kaybedeceğine değinir. Bazı masallarının sonunda kahramanları cellada teslim etme, kırk katır-kırk satır tercihine zorlama gibi pedagojik açıdan eleştirilse de bunların masallarda sıkça yer almadığı ve masalların genelinde değerlerin öne çıktığını görülür.

MEB'in yenilenen Türkçe müfredatında millî, manevi ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmek hedef noktası olduğundan değerler eğitimi çocuğa benimsetebilmek önem arz etmektedir. Verilmek istenen değerleri yaşantısal hâle getirebilmek için çocuğun dünyasına ulaşan en önemli araç masallardır. Eflâtun Cem Güney'in masalları bu bağlamda önemlidir. Çünkü yazarın işlediği değerler ile güncellenen eğitim

müfredatında yer alan değerler örtüşmektedir. Güney de masallarında millî, manevi ve evrensel değerlere yer vermiştir. Güney'in masalları bu değerleri çocuğa aktaracak ve yaşantısal hâle getirecek niteliktedir. Güncellenen Türkçe müfredatında ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayırahim, vefa, vicdanlı olma, yardımlaşma vb. değerler ön plana çıkmaktadır. Bu değerlerin büyük bir kısmını Eflâtun Cem Güney'in masallarında görebiliriz.

4.1.1.1. Etik iletiler

4.1.1.1.1. Doğruluk/Dürüstlük

Doğruluk ve dürüstlük insan olma erdeminin en önemli değerlerinden biridir. Çünkü özü doğru olanın sözü de doğru olur. Erdemli insanlar, kendi çıkarlarına ters düşse bile doğru olmaktan ve doğruları söylemekten çekinmezler. Doğru ve dürüst olmak için insanlara karşı iyi niyetli olmalı, temiz duygular beslemeliyiz. Mustafa Kemal Atatürk, “Doğruları korumaktan korkmayınız.” sözüyle doğruluğun önemine vurgu yapmıştır. Doğru davranışlarda bulunmak ilk etapta bazen acı verebilir. Fakat biz yine de doğruluktan vazgeçmemeliyiz; acı veren doğruluğu, keyif veren yanlışla tercih etmeliyiz. Peygamber Efendimiz, “Acı da olsa doğruları söyleyiniz.” hadisiyle doğru olmayı emretmiştir. Hz. Ömer'in “Doğruluk seni öldürse bile ondan ayrılma.” sözü de doğruluğun önemine işaret eder.

Eflâtun Cem Güney doğruluk ve dürüstlük değerine çok önem vermiş ve masallarında en fazla bu değeri işlemiştir. Hemen hemen her masalda bu değere rastlanabilir. Kimi zaman doğrudan kimi zaman da diğer değerlerle ilişkilendirilerek bu kavram metnin içeriğine taşınır. Masalların hepsinde doğru ve dürüst insanlar er ya da geç istediği mutluluğa kavuşurken dürüst olmayan insanlar ise cezalarını çekerler. Çünkü doğru ve dürüst olmayan insanların yaptıkları, eninde sonunda ortaya çıkmaktadır.

Sırmalı Pabuç masalında, yetim kızın üvey annesinden çektiklerine karşı Akça Nine onun eninde sonunda mutluluğa ulaşacağını dile getirir ve onu teselli eder. Çünkü öksüz kız doğruluktan ve dürüstlükten ayrılmayan bir karakterdir.

“Ağlama kızım ağlama; sende bu cevher, bu yürek olduktan sonra o güldürmezse Allah güldürür bir gün...” (Güney, 2009, s.16).

“Allah insanın kavline göre vermez, kalbine göre verir!” (Güney, 2009, s.20).

Masal boyunca üvey annenin öksüz kıza dürüst davranmadığını görürüz. Ak ağaların getirdiği pabuç, öksüz kızın ayağına olunca üvey anne onu saraya gelin etmek istemez. Onun yerine kendi kızını göndermeyi düşünür.

İyi ama üvey ananın karnı götürür mü bunu! Bir ayın, oyun edip öksüz kızın yerine kendi kızını, saraya gelin etmeyi kurmuş. Elbette minareyi çalan kılıfını hazırlar. Kızını ağzını yüzünü, başını gözünü düzeltmek için boyamadığı boya kalmamış ama mayası ne ki boyası ne olsun. Er geç foyası meydana çıkar ya, karının gözü bağlanmış bir kere, burnunun üstünü görebilir mi! (Güney, 2009, s.34).

İncili Yorgan masalının giriş kısmında, Nalcı Baba’nın dürüstlükten ayrılmadığı, el emeği ve alın teriyle parasını kazanıp geçimini sağladığı görülür.

“Nalcı Baba derler biri varmış. Helal süt emmiş biri olduğu için mi nedir, dişleri haram lokma kesmezmiş. Bundandır, ne ölmüş at aramış nalını sökecek; ne de bir kol kanat aramış yüzü suyu dökcek! Dükkânının, tezgâhının başını bekler; el emeği, alın teriyle kıt kanaat geçinir gidermiş.” (Güney, 1992, s.22).

Masalın ilerleyen bölümlerinde dev, Mıstık ve ağabeylerini kandırarak onları öldürmeye çalışır. Dürüst davranmaz, bundan dolayı hep zarara uğrar, istemediği durumlarla karşılaşır. Mıstık’ın cin fikirli oluşu, devin dürüst davranmadığını, onları kandırdığını ortaya koyar.

“Sen kuzu niyetine, kanımıza kasdetmeseydin, bir emlik kuzudan olmazdın; üç gergefin yanına üç de ecel taşı koymasaydın, üç kızdan olmazdın; eden bulur dev baba eden bulur. Sen yollarımızı gözleyeceğine, elindeki bıçağı tutulacağı gibi tut ki, boynuna gelmesin!” (Güney, 1992, s.28).

Mıstık ve ağabeyleri, devin elinden padişahın üç kızını kurtarır, padişahın karşısına çıkarırlar. Padişah, kızları bulunduğunda, onları kızlarını bulanlarla evlendireceğini vaat eder ve verdiği sözü tutacağını söyler. Padişahın bu tutumu onun ne kadar dürüst olduğunu, verdiği sözden dönmeyeceğini gösterir.

Kızlarım sırra kadem bastığı gün, ahd üstüne ahd etmiştim, kim bulup da getirirse ona vereceğim diye... Demek yazan Allah, size yazmış bunları! Vezir vüzeranın sözüne uyar da bu ahdimden dönersem, halka karşı yüzüm kara çıkar, halka karşı kara çıkarsa Hakk'a karşı da çıkar. O zaman hem dünyamı kendi elimle yıkmış olurum hem ahretimi...Şimdi, beni baba yerine kor da 'he' derseniz, hem toy düğün edip baş göz ederim sizi... (Güney, 1992, s.29).

Masalın son bölümde padişah, Mıstık'ın ağabeylerinin yaptığı oyunu anlar. Dürüst davranışlarından ötürü Mıstık'ı ağabeylerinden ayrı tutar. Masalın verdiği iletiye göre Mıstık gibi dürüst insanlar her zaman kazanır, yalanla ve hileyle iş yapan Mıstık'ın ağabeyleri gibi insanlar daima kaybederler. Birtakım hilelere başvurarak başkalarının sırtından geçinenler gün gelir kendileri acınacak hâle düşerler.

Hey oğul, üzüm üzüme baka baka kararır derler ama sen onlara ne gözle bakılacaksa o gözle bakmış olacaksın ki tek bir damarın bile kardeşlerininkine çekmemiş. Huyun, suyun ak pınardan daha ak, içine bir saman çöpü bile karışmamış. Üstelik vereceği kadar akıl fikir de vermiş Allah. Devlet kuşu senin gibilerin başına konmayacak da kimin başına konacak, küçük kızımın talihi varmış doğrusu (Güney, 1992, s.38).

Be Allah'ın gafilleri, hiç mi feleğin aynasına bakmadınız? Sizde padişah olacak yüz, vebal taşıyacak omuz var mı ki yağmur yağmadan sele gidiyorsunuz? İslam'ın şartı beş, altıncısı haddini bilmek! Bari şu ettiğiniz ayağınıza dolandıktan sonra olsun haddinizi, hududunuzu bilin de bir daha çizgiden dışarı çıkmayın. Yoksa karışmam, kardeşinizin kılıcı başınızın üzerinde, deyip gönlünden kopsa da kopmasa da birer beylik vermiş bunlara; Mıstık'ı da başlarına padişah yapıp köşesine çekilmiş (Güney, 1992, s.39-40).

Üç Turunçlar masalında, Karakız söylediği yalanlarla başta şehzade olmak üzere herkesi sürekli kandırır. Doğru ve dürüst bir karakter değildir. Masalın sonunda da dürüst olmadığı için cezalandırılır. Yalancının yalanı en sonunda kendi ayağına dolanır. Masal boyunca onun yaptığı sahtekârlıklara yer verilir. Karakız, Turunç güzeli kıza yapmadığını bırakmaz fakat yaptıkları er geç ortaya çıkar ve zararı kendine dokunur. Ancak dürüst insanlar her zaman kazanır ve yapılan iyilikler karşılıksız kalmaz.

“(...) Deyip kuşa bir tuzak kurmayı düşünür. Nasıl olsa yalan ağzına yuva yapmış, lafa bunalacak değil ya (...)” (Güney, 2007, s.73).

Sedef Bacı masalında, karısının ölümüyle üç oğlu ve bir kızıyla kalan padişah, vezirinin kızı ile evlenir. Padişahın tahtında ve saltanatında gözü olan baba ile kız sarayda dolap çevirmeye başlarlar. Üvey anne sahtekârlıklarıyla baba ve çocukları birbirinden ayırır.

Padişahı avucunun içine alıncaya kadar cariyelerin bile yüzüne gülmüş; velakin yavaş yavaş saman altından su yürüterek karasını bulaştırmadık birini bırakmamış; ille üvey kızına, ille üvey kızına... Öyle bir yağlı kara sürmüş ki, kırk dereden su getirmişler de, yine çıkaramamışlar; öyle ya iftira dediğin Kaf Dağı’ndan da yüce! Babasının bile gözünden düşüp ocak başına attırmış onu (Güney, 2007, s.82).

Masalın sonunda, kimin dürüst, kimin kötü düşünceli olduğu anlaşılır. Yapılan iyilikler de, kötülükler de ortaya çıkar. Üvey annenin sahtekârlıkları ve büyü sonucunda Sedef Kız’ın başına gelenleri padişah öğrenir. Masalın vermek istediği mesaj da dürüst insanlar er ya da geç kazanır biçiminde ifadesini bulur.

Padişah, Sedef Kız’ın sedeften de arı bir kız olduğunu anlayıp kendi oğluna almış. Üstelik üç kızını da Sedef Kız’ın üç kardeşine vermiş. Bunlar kırk gün kırk gece düğün eylerken öte yandan da üvey anaları olacak kara vezir kızının kırk katıra mı kırk satıra mı verildiği haberi gelmesin mi? Eee, eden bulur, etmeyenler erer muradına, biz çıkalım kerevetine... (Güney, 2007, s.88).

Kösedagi masalında, Türkmen beyinin yedi köye yetecek kadar tarladan kazanç sağlaması gerekirken kâhyalarının dürüst olmayışı nedeniyle ancak kendi geçimini sağlayacak kadar kazancı olur. Kâhyaların dürüstlük değerinden yoksun oluşu yüzünden Türkmen beyi güvenilir kâhya arayışına girer.

(...) Doğrusu, ekilip dikileni kendine değil, yedi köye yetermiş ama gel gelelim, kâhyaları ellerine, eteklerine temiz değilmiş yoksa... Ya har vurup harman savurur ya da parayı su gibi akıtıp kendi küplerini doldururlarmış. Türkmen beyi bakmış ki, olacak gibi değil; işlerini çekip çevirecek helal süt emmiş birini bulmayı düşünmüş, düşünmüş ama... (Güney, 1992, s.91).

Doğru sözlü ve dürüst insanlar her koşulda güvenilirler ve insanlar, yanlarında bu vasıflara sahip kişileri görmek isterler. Masalda Türkmen beyi de yanına alacağı kâhyanın bu vasıfları taşımasına özen gösterir.

“A benim kâhyam olası demiş, sen özü sözü doğru bir adama benziyorsun ama kâhyalık dediğin kıldan incedir. Otun, çöpün dilinden bilmeli, ağızsız, dilsizlerin hâinden anlamalısın ki emeğin boşa gitmesin.Şimdi, yüreğin atıyorsa seni bir sınyayacağım.” (Güney, 1992, s.92).

Köse beyin kâhyalık sınavından geçmesi için yapması gerekenlere akıl sır ermez. Ese kızı, Köse’ye akıl vererek onun bu zor sınavı geçmesini sağlar. Köse, Türkmen Beyi’ne dürüstçe Ese kızı sayesinde sınavı geçtiğini söyler. Dürüst davrandığı için Türkmen Beyi, Köse’yi kendine damat yapar. Böylece dürüst insanların hayatta her zaman kazandığı bir kez daha vurgulanmış olur.

Bre beyim demiş; yalana borcum ne! Ben de az çok kaldırım çiğnedim ama doğrusu şu, koyunu diri, parayı geri getirme işine bir türlü akıl, sır erdirememiştim. Adam sen de, deyip de kulağımın ardına da atamazdım ya bunu. Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp deyip düştüm yollara... Şura senin bura benim derken köyün birinde Allah bir kız çıkardı uğruma, meğer her sözün manası dilinin ucunda imiş. O söyledi ben yaptım... Gayri, kâhyalığı kime istersen ona ver. Ben bu yüzden yeni bir akıl öğrendim ya bu bana yeter! (Güney, 1992, s.98).

Zümrütanka masalında, padişahın büyük oğullarının dürüst davranmayıp babalarına yalan söylemesi göze çarpar:

“(...) Babamıza da elbet bir yalan uydururuz, demiş! Öyle ya, yalan onun dilinin altında yuva yapmış, nasıl olsa birinden birini diline dolar; öteki selvi kavak da, kahve döğenin hınk deycisi!” (Güney, 1967, s.130-131).

Masalın ilerleyen bölümlerinde de büyük oğullar babalarına karşı dürüst davranmaz ve onu kandırırlar. Küçük oğlanı devin yediğini, kendilerinin de devle mücadele ettiğini söylerler. Baba, küçük oğlunun bu kara haberiyle yıkılır fakat büyük oğulları yine de doğruyu söyleme erdemini sergilemezler:

“Büyük şehzade olacak yalancı, yağlı keçi, yalan üstüne yalan katarken, ortancıl şehzade olacak kahve döğücünün “hınk” deycisi de, bir “he” demiş; iki “hınk” etmiş, zavallı padişah bu kuyruklu yalana inanmış, gözlerinden yağmur gibi yaş dökmüş” (Güney, 1967, s.150).

Bir Göze Bir Gül masalında, kötülük yapan ve dürüst olmayan nine ve kızının, eninde sonunda yalanlarının ortaya çıktığı görülür. Dürüst davranmayan her insan yaptıklarının bedelini er ya da geç öder. Başkalarını kandırarak mutluluğa ulaşılmaz. Bu, ninenin ve kızının başına gelen olumsuzluklardan ve masalın sonunda cezalandırılmalarından anlaşılır.

Ak Gün Kara Gün masalında Tüysüzoğlu, dürüst davranmayıp padişahın huzurunda, kaçırdığı kadın hakkında iftirada bulunur. Gerçek ortaya çıkınca kötüler cezasını çeker ve iyiler mükâfatlandırılır. Yalanın ve dürüst olmayışın sonu yoktur, elbet bir gün gerçek ortaya çıkacaktır. Dürüst olmayan insanlar er ya da geç kaybeder ve cezalarını çekerler.

Kamer Tay masalında, küçük şehzade, padişahın tüm isteklerini tek tek yerine getirir. En sonunda dünya güzelini de bulur ve bu kıza âşık olur. Fakat aşkından yansa da dürüst davranarak kızı padişaha götürür. Masalın son bölümünde dürüst davranmanın karşılığını görür.

İlk Bahtım Altın Tahtım masalında, dürüst ve içten pazarlıklı olmayan insanların her zaman güzel karşılandığı, böyle olmayan insanların ise sevilmediği ve kabul görmediği ifade edilir.

(...) Bu gelen küçük kardeşin ise başımın üstünde yeri var; ak yürekli mi dedin, ak yürekli o... Sevinip seyran olurum; bir derdi varsa derman olurum. Ama büyük kardeşin ise, içinden pazarlıklı biri, kendi gözündeki merteği görmez, elin gözünde çöp arar; doğrusu düşte görsem hayra yormam. Ne bülbül olur öterim; ne gül dalında biterim (Güney, 1992, s.381).

Aynı masalda, doğru insan olmanın her zaman mutluluk ve kazanç getireceği sezdirilir. Doğru ve dürüst insanlar yaşam boyunca kazanır. Özü sözüne uyan insanlar güvenilir insanlardır. Bu insanlar masal sonunda ödüllendirilirler.

Doğrusu hakları da yok değil. Hangi çoban kuzusunu kurda ısmarlar. Öyle adamlar var ki kurttan bir kulağı eksik! Bir baba kendi ciğerparesini kendi eliyle koparır da öylelerinin önüne atar mı? Elbette ince eleyip sık dokuyacak... Varsın, beni de tartıp terazilesin. Ağırılığınca batman gelirsem ne âlâ! Yoksa bir tüyünü bile vermesin...(Güney, 1992, s.384).

Yiğidim, bu dünyada kimse yoğurdum kara demez; ben gözüme inanırım. Yer altı saraylarından birinde saçı sakalına karışmış bir akbaba vardır; bu akbabanın da sırlı sihirli bir aynası vardır. Endam aynası değil encam aynası derler ona. Eğilip bakanın yüzünü de gösterir özünü de; yokuşunu da gösterir düzünü de... Hâsılı insanoğlunun geçmişi de geleceği de ayan beyan belli olur bu aynada... Hani gidip de gelmemek var ama ucunda bir kuş kanat verir de gidip getirebilersen, ben de bu aynaya tutarım seni. Özün, sözüne uyarsa ahdim olsun kızımı verir, yüzünü güldürürüm. Yoksa ben yazıda yabanda bulmadım... (Güney, 1992, s.384).

“Görmüş ki ne görsün; bu yiğidin özü de yüzü gibi ak; içinde bir damla karası yok; adeta sudan bir ırmak! Üstelik ya bir kuştan kanadı var ya rüzgârlardan atı var. ‘Bir göz yumup açıncaya kadar gidip getirdi aynayı, başını bu yola koyarak... İmdi kızımı buna vermeyip de kime vereceğim’ deyip vermiş kızımı...” (Güney, 1992, s.386).

Kara Koyun masalında çoban, koç başlı bey kızına âşık olur, bu sırrını bir tek Kara Koyun bilmektedir. Bey kızı da çobanın çaldığı kaval sesini duyar, etkilenir ve o da çobana âşık olur. Bu durumu duyan bey, çobanı yanına çağırır. Çoban, koç başlı beyin korkusundan kızına âşık olduğunu söyleyemez. Hikmet-i Huda, o anda Kara Koyun dile gelerek koç başlı beye doğruları açıklar. Böylece hangi durumda olunursa olunsun doğruları söylemek gerektiği sezdirilir.

A koçbaşlım; sen koçsan ben de koyunum; ne yalanım var, ne de oyunum; sütüm hakkı için doğrunun doğrusunu söylüyorum. Bu dünyada gönül var çöpe konar; gönül var çiçeğe konar. Daha konacak dal bulamamış da varıp bir gül dalına konmuşsa, bunda çobanın suçu

ne, günahı ne; gönül haber anlar mı? Dilersen öldür, dilersen güldür; gayri için nasıl hükmederse, beyliğini öylesine bildir (Güney, 1956, s.13).

Masalın devamında koç beyi, kızının çobanla evlenmesine razı olur. Fakat kâhya, koç beyinin zihnini bulandırır ve onu bu durumdan vazgeçirmeye çalışır. Koç beyi dürüstçe verdiği sözün arkasında durmak ister. Fakat kâhya dürüst olmadığı için ne yapar ne eder koç beyini vazgeçirmeyi başarır. Koç beyi de kızını çobana değil Karakeçili Ali'ye verir. Kâhyanın dürüst olmayan davranışları sonucu çoban ve bey kızı birbirlerine kavuşamazlar. Dürüst olmayan insanlar sadece kendine değil etrafına da zarar verirler.

Çiçek Kızla Çiğdem Kardeş masalının başında Arangu karakterinin doğru ve dürüst insan olmayışından bahsedilir. Bundan kaynaklı olarak insanlar, Arangu'ya güvenmediklerinden onu çevrelerinde barındırmak istemezler. Sözlerinde ve davranışlarında dürüstlük göstermeyen insanlara, çevresindekiler tarafından güven duyulmaz ve bu tür insanlar her zaman kaybederler.

(...) Bir memleketin birinde Arangu mu derler ne derler; ağzı kara, yüzü kara, on parmağı yağlı kara biri varmış. Cim karnında bir noktaymış ama kendini dev aynasında gördüğü için mi nedir burnu Kaf Dağ'ında gezer; gördüğünden göz kirası istermiş. Beleş olsun da onun için İncili Çavuş'un kaftanı olmazsa Nasrettin Hoca'nın yamalı hırkası olsun, öper başına kormuş. Ve lakin mal canın yongasıdır, kim bir tüyünü verir ona, eloğlu 'Dah' der sürüp de giderse yok mu gayrı köpürür küplere biner; karasını, boyasını bulaştırmadık bir yerini bırakmazmış adamın. Bu yüzden yedi köyden kovulmuş ama neye derler ki, huy canın altındadır diye; her gittiği yere huyunu suyunu da götürmüş (Güney, 1962, s.7)

Misk Çelebi masalında, padişahın kızı kırk gün kırk gece uyumaz, bal mumu ve misk yağı ile Misk Çelebi'yi yapar. Tanrı'ya kırk gün kırk gece yalvarır. Misk Çelebi'ye can gelir ve padişahın kızı onunla evlenir. Bu durumu çok kıskanan başka bir padişahın kızı ne yapar ne eder Misk Çelebi'yi kaçırmayı başarır. Yalan dolanla çıkılan bu yolda Misk Çelebi hiç mutlu olmaz. Masalın sonunda Misk Çelebi'nin asıl sahibi

olan padişah kızı onu bulur ve birlikte mutlu olarak yaşarlar. Dürüst insanlar her zaman kazanır, yalan ve hileye başvuran insanlar er ya da geç kaybederler.

Ataoğlu masalında metne adını veren kahraman, Burunsuz ve Eğriomuzlu'ya yardım eder, onları kurtarır. Fakat Burunsuz ve Eğriomuz ilk fırsatta dürüst davranmayarak Ataoğlu'nu kandırırlar. Masalın sonunda ise dürüst davranmayanlar cezalandırılır, Ataoğlu gibi dürüst olanlar istediğini elde ederler.

“(…) Fakat Burunsuz ve Eğriomuz üçüncü kızı yukarıya çektikten sonra Ataoğlu'yu yukarıya çekmemeye ve üç güzel kızı kendileri için alıkoymaya karar vermişler ve yola düzülmüşler. Ataoğlu kendisine de bir ip atmalarını isteyip dururken onlar artık birçok dağları aşmış bulunuyorlarmış” (Güney,1955, s.104).

Portakal Perileri masalında, zenci kız hile yaparak güzeller güzeli Portakal Perisinin kendisi olduğunu söyler, şehzadeyi kandırır ve onunla evlenir. Bu durum zenci kızın dürüst davranmadığını ortaya koyar. Yalanla başlayan bir iş mutlu sona ulaşmaz. Masalın sonunda şehzade, gerçek Portakal Perisine kavuşurken zenci kızı ölüme mahkûm eder. Masalda dürüst insanlar er ya da geç kazanır, yalan ve hileye başvuran insanlar ise kaybeder iletisi pekiştirilir.

“Biraz sonra şehzade, elbiseleri ve hediyeleri doldurduğu bir arabayla gelmiş ve ağacın üstünde duran kızı simsiyah görünce başına ne geldiğini sormuş. Zenci kız ise derhal ‘Sen beni buraya bırakıp gittin, güneş beni o kadar yaktı ki bu hale geldim.’ diye cevap vermiş” (Güney,1955, s.116).

“Şehzade sevincinden hemen hemen bayılacak hale gelmiş. Kızı derhal saraya götürmüş, zenci kızı ölüme mahkûm etmiş ve portakal perisine kırk gün kırk gece düğün yapmış” (Güney,1955, s.118).

Saka Güzeli masalında, Saka güzeline bir sandık hediye edilir. İçerisinde güzeller güzeli bir kız vardır. Saka güzeli bu kızla evlenir. Bir zaman sonra kız evden kaçar. Bu güzel kızı bulan bir şehzade, kıza âşık olur. Kız, Saka güzelinin eşi olduğunu söyleyince şehzade, kızı Saka güzeline teslim eder. Masalın sonunda şehzade sergilediği davranışla ne kadar dürüst bir insan olduğunu ortaya koyar.

Minnettar Tilki masalında, tilki doğru ve dürüst biri olmadığı için un padişahının güvenini kazanamaz. Bir gün tilkinin öldüğü haberi sarayda yayılır. Fakat un padişahı

bu habere inanmaz. Gerçekten de tilki ölmemiştir. Birkaç gün sonra tilki gerçekten ölür fakat un padişahı, tilkinin yine oyun yaptığını zanneder. Tilkinin dürüst olmayan davranışları nedeniyle ona güven duyulmamaktadır.

“Birkaç gün sonra ise tellal-tilki hakikaten ölmüş. Un padişahı tilkinin yine oyun oynadığını zannetmiş...” (Güney,1955, s.126).

Yalancının Mumu masalında, Türkmen beyi, Peri kızına âşık olur ve onu kendi konağına götürmek ister. Peri kızı için allı pullu giyecekler almaya gider. Bunu fırsat bilen Çil kız, Peri kızına oyun oynar ve onun yerine geçer. Türkmen beyinin köşküne kurulur. Dürüst davranmayan Çil kızın hilesi masal sonunda ortaya çıkar ve Çil kız yaptıklarının cezasını çeker.

“A kara yere giresi, artık foyan meydana çıktı, elinle ettin boynunla çekeceksin” (Güney, 1985, s.14).

Çöplükte Bitmiş ama Gül Bitmiş masalında, padişahın oğlu ırmağın dibinde yıldız taşı gibi parlayan gümüş telli, altın pullu bir ayakkabı bulur. Yüreğine bir ateş düşer ve bu ayakkabının sahibi ile evlenmek ister. İki saraylı kadın bu ayakkabının kime ait olduğunu aramaya koyulur. Üvey anne bu pabuçları kendi kızlarına denetir. Ahıra kilitlediği üvey kızının denemesine izin vermez. Onun çalı süpürgesine benzediğini ve ahır kapısında durduğunu söyleyerek saraylı kadınları kandırmaya çalışır. Saraylı kadınlar bu işte bir bit yeniği olduğunu anlar. Üvey kızı gördüklerinde “Çöplükte bitmiş ama gül bitmiş” diyerek pabucu üvey kıza giydirirler, pabuç üvey kızın ayağına tam olur. Üvey kızın saraya gelin olacağını anlayan üvey anne, yine bir oyun kurarak saraya kendi kızını gönderir. Fakat foyası meydana çıkar ve masal sonunda üvey anne cezasını çeker.

Çorap Söküğü masalında kâhya, delikanlının dürüst bir insan olduğunu vurgularken bunun bir erdem olduğunu sezdirir.

“(…) Ne günahın olacak oğul, ne kimsenin bir çöpüne el sürdün ne kimsenin başına bir çorap ördün” (Güney, 1980, s.13).

Altın Heybe masalında Keloğlan’ın dürüst insan oluşu onu masal sonunda zenginliğe kavuşturur. Keloğlan’ın yalan dolanla işi olmadığını gören padişah, onu

yanına alır ve istediği kadar altınla ödüllendirir. Dürüstlüğü sayesinde heybesini altınlarla dolduran Keloğlan, anası ile mutlu olur, mesut yaşarlar.

4.1.1.2. Psikolojik iletiler

4.1.1.2.1. Sabırlı Olma

Sabır,olumsuzluklar ve sıkıntılar karşısında dayanabilme gücüdür. Hayat, her zaman istenilen bir yaşantı sunmayabilir insana. Karşılaşılan herhangi bir sıkıntıda sabırlı olmazsak başımıza daha kötü sonuçlar gelebilir. Sabırla beklersek daha güzel sonuçlar elde edebiliriz. Sabır, tüm zorluklar karşısında ayakta durmamızı sağlar. Sabırlı olup duaya sığınırsak bunun sonucunda mutluluğa ulaşabiliriz. Eğer olumsuzluklara sabretmezsek istediğimizi elde edemeyiz. Okuduğumuz masallarda bunun örneklerini görmekteyiz. Sabreden insanlar masal sonunda mutluluğa ulaşmakta, sabırlı olmayanlar ise daha kötü sonuçlarla karşılaşmaktadırlar.

Sabırtaşı masalında, üç kızı olan padişah, kızlarının büyüdüğünü ve evlilik çağına eriştiğini fark edemez. Kızları bu durumu babalarına dolaylı yoldan iletirler. Yaşı henüz küçük olmasına rağmen en küçük kız da evlilik için babasının kapısını çalar.

“Eh kız dediğin de kendi başını kendi eliyle bağlamaz ya!” (Güney, 1992, s.190)

Sabırsızca ve acele karar verme bu masalda sıkça işlenir.

“Daha yaşı ne, başı ne? Gülü aktan ak, narı süttten beyaz! Ha şöyle birazcık sabretse nolurdu? Kıyamet mi olurdu? De hadi, eliyle eden boynuyla çeker, çeksin, çekeceğini gayrı!” (Güney, 1992, s.194).

Özellikle küçük kızın sabırlı davranmayıp evlilik gibi önemli bir konuyu aceleyle getirmesi sonucunda başına gelenler anlatılır.

Küçük kız (Akça Kız) karşılaştığı her durumda sabır göstermeden hareket eder.

“Sabırsız kız, sabırsız kız! Yel esti, ceviz mi döktü, acelen ne? Kendine acımazsan, atına acı da eğlenip dinlen biraz!” (...) “Sabırsız kız, sabırsız kız; eteklerin tutuştu da ocakta aşın mı taşıtı, acelen ne? Kendine acımazsan, atına acı da dur, otur biraz” (Güney, 1992, s.195).

"Ak Kız, Akça Kız! Sen benden soylusun ama ben senden daha sabırlıyım. Hasbahçenin gülü idin de ne diye dalında açılmadın? Üç bacının biri idin de ne

diye yaşına başına acımadın? Bahtın, tahtın suçu yok; suç günah sen de, senin elinde! Elin acele etmese ne olurdu? Kıyamet mi olurdu? A sabırsız, sabırsız!" (Güney, 1992, s.196).

"Kız sabırsız, sabırsız! Neredeyse er er diye erik ağacına çıkacaksın; hele sabreyle sabreyle" (Güney, 1992, s.203).

Masal boyunca Akça Kız'a sabretmesi gerektiği ve acele karar verip hareket etmemesi gerektiği hatırlatılır ancak Akça Kız bu uyarılara kulak tıkamanın bedelini pişmanlıkla öder.

Demek insan dediğin kendi talihini kendi eliyle yapar, kendi eliyle yıkar! Vay ne yaptım, ne yaptım, diye sızlanır; sonra doğrulup uyuz atın boynuna sarılır:

Atım, atım uyuz atım! Gayri benim ne kolum var ne kanadım. Bana olmuş olanlar, bari sana olmasın! Sen al başını git. Ne yapayım, ben de bu Allah'ın dağında ya sır ya sabır ne ise öğrenirim ya da başıma geleceklere katlanırım; ölümden ötesi yok ya, der. Yularını çözer atın, salıverir dağlara doğru... (Güney, 1992, s.196-197).

Masaldan alıntılanan paragraflarda Akça Kız'ın iç sızlanışı ve başına gelenlerin kendi sabırsızlığının bir neticesi olduğunu kabullenme durumu vardır.

Masalın ilerleyen bölümlerinde de Akça Kız, karşılaştığı durumlarda sabırsızca yaklaşım sergiler ve bunun olumsuz sonuçlarını görür.

"Sabırsız, sabırsız; hani sabredip sır vermeyecektin! Bana edip eyleyeceğin bu muydu? Gayri yedi kat demir çarık, demir asa! Ara ki bulasın beni... der ve yaralı kanadını çeke çeke gider" (Güney, 1992, s.214).

"(...) Bu böyle gitmez ya, bir yaş gelir ki, sır, sabır kitabını hatmederler; bugün, ağlamasını biliyorlar ya yarın gülmesini de öğrenirler" (Güney, 1992, s.220).

Sabırtaşı masalının son bölümünde Kocabey'in annesinin Akça Kız'a nasihati ile sır tutmanın ve sabırlı olmanın önemi, sözü pişirmeden, düşünüp taşınmadan konuşmama, her duyduğunu her yerde söylememe gibi değerlere dikkat çekilir.

“Ak kızım, akça kızım, sır, sabır dediklerinin ne sonu vardır ne de sınırı! Sen her yerde her zaman sözünü bil, pişir; ağzını dür, devşir; güneşte duyduğunu gölgede söyleme! Dostunun dostu vardır; dostu yoksa postu vardır, post duvara asılır, duvarın kulağı vardır kızım” (Güney, 1992, s.235).

Ak Gün Kara Gün masalında Allahverdioğlu’nun eşi, Tüysüzoğlu tarafından hile yapılarak kaçırılır. Fakat kadın sabrı elden bırakmayarak Tüysüzoğlu’na teslim olmaz. Kadının sabretmesi onu mutlu sona ulaştırır.

Kamer Tay masalında, şehzade, kır atının sözünü dinlemeyerek, sabırlı davranmayarak yerdeki kanadı alır ve bu kanattan ötürü başına türlü işler gelir. Başına gelen musibetlerden sabrederek kurtulur. Yılmadan, sabırla padişahın dediklerini yapar ve mutlu sona erişir.

Elmas Beşik masalında, Gülbahar ve Bahtiyar’ın annesi, Bahtiyar’ın gelmesini büyük bir sabırla beklerler. Masalın sonunda sabrın ödülünü alırlar, Bahtiyar gelir ve masal mutlu sonla biter.

Üç Turunçlar masalında padişah sabırsız, tez canlı ve sürekli bir şeyleri düşünüp duran biridir. Oğlunu kaybetmekten korktuğu için her durumda sabırsız davranışlar gösterir, kendi de bu durumun farkındadır ve bundan hoşnut değildir.

“Ne diye yağmur yağmadan sele gidiyorum, hele bir...” (Güney, 2007, s.56).

Aynı masalda Karakız’ın Turunç güzeline yaptığı türlü sahtekârlıklara rağmen Turunç güzeli her şeye sabreder. Sabrın mükâfatını masal sonunda alır, beklediği mutluluğa erişir, şehzade ile evlenir. Karakız da cezasını çeker. Turunç güzelinin sabrı, onu mutluluğa ulaştırır.

4.1.1.2.2. İnanç/ Tevekkül/ Dua

İmanın en önemli unsurlarından biri de kişinin Allah’a inanıp dua ederek kendini ona teslim etmesidir. Hayatta insanın başına her şey gelebilir. Bu durumlarda Allah’a güveni ve O’na teslimiyeti elden bırakmamak gerekir. Çünkü dua, kapalı kapıların anahtarı gibidir. Dualarımızın boş çevrilmeyeceğini, Allah’ın mükâfatının bol olduğunu bilir ve ona göre davranırsak kapalı kapılar ardında kalmayız. Allah kendisine tevekkül edenleri ve inananları boş çevirmez. Güney, masallarında dinî değerlere sıkça yer vermiştir ve böylelikle dinî değerlerin çocukların bilinçaltına ve bilincine işlenmesini

istemiştir. Duanın gücüne, dua eden insanların masal sonunda isteklerine kavuştuklarına, dua edenlerin boş çevrilmediğine vurgu yapmıştır.

Üç Turunçlar masalında padişahın, oğluna bir şey olacak diye hayıflanması üzerine vezirler padişaha telkinde bulunurlar. Kadere inanması gerektiğini, bu konuda elden bir şey gelmeyeceğini söylerler.

“Padişahım demişler, akıl öğretmek gibi olmasın ya,eloğlunun ağzına bir parmak bal çalmakla kaderin önüne geçilmez; ne yazılmış ise o gelir başa; boynumuzu bükmekten gayri çare yoktur; sonu iyi olur inşallah” (Güney, 2007, s.59).

Masalın devamında şehzadenin üç turunçları düşürmek için elinde avucunda son taş kalmıştır. İnançla ve tevekkülü elden bırakmayarak son taşı da ağaca fırlatır ve amacına ulaşır.

“Ey dağa, taşa hükmeden! Benim elimde ne var, ne varsa sen de... Sen attığım taşı boşa çıkarma, deyip bu son taşı da atar, duası yerini bulmuş olacak ki, Üç Turunçlar dalından koparak düşer yere!” (Güney, 2007, s.63).

Hamur Bebek masalında, çocukları olmayan Hıllı ile Dılı çiftinin ahir ömürlerinde gönüllerine yeniden çocuk sahibi olma isteği düşer. Adaklar adarlar, oruçlar tutarlar fakat çocuk sahibi olamazlar. Fakat yine de umutlarını kesmezler ve Allah’tan istemeye devam ederler. Allah’a tevekkül ve duayı eksik etmezler. İyi yürekli, iyi niyetli insanlara Allah’ın mükâfatı boldur, onları da çok istedikleri bebekle ödüllendirir.

Ne olacak bre efendi, gayri yaşıımız yetmiş, işimiz bitmiş, belimizden aşağısı toprak! Kurban olduğum Allah, bize bugüne kadar bir evlat vermedi, vermedi ama yine de ululuğundan umut kesilmez; kuru ağaca yeşil kan süren, neye kadir değil ki... Şimdi, Bismillah deyip şu bir avuç unu da yoğursam, yoğurduğum hamurdan bir bebek yapsam ne dersin? Yapması bizden yaşatması Allah’tan... Ne yapalım, bu güne dek her çareye başvurduk; bir de bu çareye el atalım da, güvendiğimiz dallar kırılır gelirse, gayri bahtımıza küseriz, der (Güney, 2007, s.90-91).

Allah, bu yaşlı çifte hamurdan bir bebek nasip eder. Bebeğin süte düşmesi sonucu bu umutları da yok olur. Allah'tan ümitlerini kesmeyen Hılı ve Dılı çiftinin bir akşam kapısı çalınır ve Keloğlan gelerek artık onların evladı olacağını ve hep onlarla yaşayacağını söyler. Allah kendisine tevekkül edenleri ve inananları boş çevirmez.

Gördün mü karıcığım, ben sana Allah'tan umut kesilmez dememiş miydim? Öyle vermeyen Allah böyle verdi. Hem öyle bir evlat verdi ki her eve nasip olmaz bunun gibisi... Yaşarsak elimize bir tas su verir; ölürsek, ardımızdan mevlit okur; bizim de istediğimiz bu değil miydi,muradımız hâsıl oldu işte, der.O günden sonra yer, içer muratlarından geçerler (Güney, 2007, s.97).

Perili El masalında, Gül Kız el üstünde büyütüldüğü için evlendikten sonra ev işi yapmayı bilmez. Zamanla kocası bu duruma alnını kırıştırıp yüzünü kızartmaya başlar. Evde huzuru kaçan Gül Kız kocasındaki değişikliği ve sebebini anlar ancak elinden bir şey gelmez. Ellerini açıp içini Yaradan'a döker, yalvarır, dua eder.

Eee bir ima, bin mana demişler! Gül Kız kocasının da nevri döndüğünü sezmez olur mu, sezmiş ama ne yapsın; elinden gelse elini saçak, saçını süpürge edip her tarafı ayna gibi yapacak; pişireceğini tadıyla, tuzuyla pişirip kocacağızının da yüzünü güldürecek, güldürecek ama yürekte var, elinde yok! Bundandır, kendi kendine yanıp yakılır, yeri göğü Yaradan'a yalvarıp yakarır.(Güney, 2009, s.156).

Hey Allah'ım, iki elim on parmağım var ama işe güce varmıyor, varsa bile, yaramıyor; ya kaş yapayım derken göz çıkarıyorum ya da yaptığım işi ağzıma yüzüme bulaştırıyorum. Bu gidişle evim ocağım başıma yıkılacak, görüp güvendiğim sensin. Sen bana bir çare halket Allah'ım, diye... (Güney, 2009, s.156-157).

Bir gün Gül Kız yine böyle ah vah ederken evin içinde nur yüzlü bir hatuncuk peyda olur ve Gül Kız'ın on parmağına on marifet koyar. Gül Kız da her işi yaparak kocasının gönlünü hoş eder ve o günden sonra mutlu yaşarlar. Allah kendisine yapılan duaları boş çevirmez. Gül Kız içtenlikle dua ettiği için mükâfatlandırılır.

Adamcağızın gözü gönlü açılıp baktıkça bakası gelmiş. Hele o yemekler, misk gibi; ömründe tatmadığı şeyler, yedikçe yiyesi gelmiş.

İlahi evimin gülü, ocağımın bülbülü, demiş. Elin kolun dert görmesin, iki cihanda yüzün ak olsun; gayrı evimiz eve benzeyip, ocağımızın tadı, tuzu yerine geldi. İşte o günden beri, güler yüz, tatlı dil ile gönül hoşluğu içinde yaşayıp saadetleri dillere destan olmuş... (Güney, 2009, s.159-160).

Altın Perçemli Çocukla Sırma Saçlı Kız masalında, Edi ile Büdü'nün evlat isteği dile getirilir. Edi ile Büdü bunun için Allah'a hep dua ederler. Büdü sırma saçlı kız hayali kurarken Edi de altın perçemli oğlan hayali kurar. Allah'a dua ederken O, ne verirse ona razı olacaklarını vurgularlar. Dua ile yatıp dua ile kalkan çiftin, duaları yerin göğün açık olduğu bir zamana rastlamış olacak ki bir sabah uyandıklarında yanlarında altın perçemli bir oğlanla sırma saçlı bir kız çocuğu görürler. Allah dualarını boş çevirmemiş, böylece her ikisinin de hayali gerçekleşmiştir.

Üç Elma masalında, ülkesinde dirlik ve düzeni sağlayan güler yüz, tatlı dil ile gönül hoşluğu içinde yaşayan padişahın çocuğu olmaz, evlat hasreti dinmek bilmez. Padişah evlat sahibi olmak için sürekli dua eder, gece gündüz demeden Yaradan'a yalvarır. Padişahın duası hemen gerçekleşmez, yedi yıl boyunca derdine dermen arar durur. Yine bir gün padişah, kara kara düşünüp dururken güngörmüş bir adam yanına gelir. Hâlden anlayan bu adam padişaha sabretmesi gerektiğini, kaderin önüne geçilemeyeceğini, bunda da bir hayır olduğunu söyler.

"(...) Ne yapalım; bu dünyada her şey elimizde, avucumuzda değil ki. Kader böyle imiş, belki bunda da bir hayır vardır. Öyle ya, veren Allah ya verdiğini geri alırsa! Ne kuru çayda koyun gütmeye benzer bu ne de emanetlik mintan giymeye... Ocaklardan ırak, ateşten gömlek gibi yakar yandırır adamı!" (Güney, 2009, s.175-176).

Masalın devamında güngörmüş adam, padişaha efkâr dağıtacak bir bahçe yaptırmasını söyler. Güllerinde kuğular, köşklerinde ahular olan, sümbüllerin, menekşelerin boynunu bükmediği, güllerin gün, bülbüllerin düğün eylediği bir bahçe olmasını ister. Fakat bu bahçe de padişahın efkârını dağıtmaya yetmez. Bir gün padişahın eşi bahçede gezinirken kuru ağaç dile gelir ve filizlerini yeşertirse onlara murat elması vereceğini söyler. Gel zaman, git zaman filiz yeşerir, büyür ve elmasını verir. Bu elmayı yiyen padişah ve karısının nur topu gibi bir oğulları olur. Allah padişah ve karısının dualarını boş çevirmemiş, onların hayalini gerçeğe dönüştürmüştür.

Kara Yılan masalında, padişah evlat hasreti ile yanıp tutuşmaktadır. Bunun için sürekli dua eder.

“Bir gün vadem yeter de göçüp gidersem tacım tahtım eller elinde kalacak, şu koca saltanatın yerinde yeller esecek, diye... Hani bu uğursuzluğa uğramamak için de ne dedilerse yapmış; adaklar adamış, kurbanlar kesmiş, gece dememiş, gündüz dememiş yeri göğü yaratana yalvarmış” (Güney, 1992, s.171).

"Hey Allahım! Varsın varlığını göster, ver bana bir oğlan da ister yılan olsun ister çıyan, der. Meğerse hacet kapılarının açık olduğu saat o saatmiş, dileği yerini bulur ama ne bulur!" (Güney, 1992, s.172).

Padişahın duasına karşılık olarak kara bir yılan evladı olur.

Sabırtaş masalında Akça Kız'ın ettiği dua, sabır göstererek ve tevekkül ederek beklemesi gerektiğini ortaya koyar.

“Veren Allah verdikten geri er de verir, geç de verir, er de verir, yer de verir” (Güney, 1992, s.200).

Ak Gün Kara Gün masalında, Allahverdioğlu'nun, başına belaların geleceğini duyması hâlinde bile karısıyla beraber inançlarını yitirmeyerek kadere boyun eğdikleri görülür.

“A yüzümün akı; bir yazı yazılmaya görsün insanın başına; kadere engel olacak perde yoktur, karşı durulmaz ki duralım. (...) Alnımıza yazılan başımıza gelirse ya dağ olur dayanırız; ya dal olur eğiliriz, geçip gider üstümüzden, Allah son gürlüğü versin yoksa” (Güney, 2009, s.7).

Masalda Allahverdioğlu'nun başına bin bir musibet gelse de o inancını yitirmez ve mutlu sona erişir.

Al Elma Yeşil Elma masalında, çocuğu olmayan padişah ah çeker, üzülür. Bu durum karşısında Sultanhanım onu teselli eder, kaderin böyle olduğunu ve Allah'tan umut kesilmemesi gerektiğini söyleyerek inanç ve tevekkülün önemini vurgular.

“(...) A Sultanım; ben düşünmeyeyim de kimler düşünsün! Allah bize her mutluluğu verdi, verdi ama ölümlü dünyada bir evladı çok gördü. Sultan hanımın gözleri dolu dolu olup:

Açmayın padişahım açmayın; bu öyle dert ki bana da uykuyu haram ediyor. Ama kader böyle imiş, kime ne denir. Bir var ki gün doğmadan neler doğar, Allah’tan umut kesilmez” (Güney, 1985, s.2).

Dal Olur Eğilir misin? masalında, ak saçlı biri, bir adamcağıza üstünde kara bir bulut dolaştığını söyler. Adamcağız neye uğradığını bilemez ve durumu karısına aktarır. Karısının bu durum karşısındaki tavrı inanç değerine sahip olduğunu gösterir.

“(…) Bir yazı yazılmaya görsün insanın başına. Karşı durulmaz ki duralım. Bizim de alnımıza yazılan başımıza gelirse dal olur eğiliriz; çalışır, çabalar gene doğruluruz (Güney, 1980, s.3).

4.1.1.2.3. Alçak gönüllülük

Alçak gönüllülük, sahip olduğu özelliklerle, imkânlarla ve yaptığı işle büyülenmemek, insanlar ve olaylar karşısında tevazu göstermek şeklinde ifade edilebilir. Eğer bir insan tevazudan yoksun ise ne yaparsa yapsın yaptığı işin bir değeri yoktur. Tevazu sahibi insanlar, başkalarına hor ve hakir bakmazlar, onları küçük görmezler. En değerli kişiler alçak gönüllü olanlardır.

Eflâtun Cem Güney, masallarında alçak gönüllü olmanın insan yaşamına katacağı olumlu yönleri ele alır. Alçak gönüllü olmayan insanlar masalın sonunda cezasını çeker. Kibirli olmak insana bir şey kazandırmaz, aksine kaybettirir.

Sabırtaşı masalında, annesi ve ablaları Akça Kız’ın giysilerinin eski ve yamalı olduğunu görünce yüzlerine kalbur tutarlar ve Akça Kız’dan yüz çevirirler. Bu davranışı onların alçak gönüllü davranmayıp kibirli olduklarını gösterir. Bu durumu Keloğlan şöyle ifade eder:

“Bu kız Kaf Dağı’nda yaşıyorsa, söylemek ayıp olmasın ya, sizin de burnunuz Kaf Dağı’ndan inmiyor!” (Güney, 1992, s.209).

Zümrütanka masalında padişahın, büyük oğlu için söylediği sözler, oğlunun kendini beğenmiş kibirli biri oluşuna yönelik eleştiri niteliğindedir.

“Büyük oğlum, kendini beğenmişin biri: Okumadan alim, yazmadan katip, gezmeden seyyah, çalımından geçilmiyor ama daha bir çaydan geçip de çalıyı bile koparamaz” (Güney, 1967, s.118).

Masalın ilerleyen bölümlerinde de büyük oğlanın davranışlarında kendini beğenme ve kibir görülür:

“(…) Kendini beğenmezse çatlar ölür. Gün, güneş neyse, ne ya! Tacın, tahtın lafını duyunca hindi gibi kabarmaya başlar” (Güney, 1967, s.120).

Dünyanın Tadı masalında padişah, en küçük kızına sinirlenerek onu fakir ve tembel olan Tembel Ahmet’e verir. Masalın sonunda Tembel Ahmet, padişaha bir ders vermek ister. Padişah, yaptıklarına pişman olur. Alçakgönüllü davranmadığını şu sözleriyle anlatır:

“Eşme o günleri, eşme bezirgân;deşme o derdimideşme bezirgân. Ben o zamanlar kendi havamda uçuyordum; dünyayı, Konya’yı bildiğim yoktu ki...” (Güney, 2009. s.80).

Nar Tanesi masalında, can sıkıntısını gidermeye çalışan şehzade, çeşmeye su almaya giden yaşlı bir kadının testisini kırar ve bunun üstüne gülmeye başlar. Bu olay sonrasında yaşlı kadının bedduasını alır. O günden sonra şehzade için için tutuşur, alev alev yanmaya başlar ve derdine derman bulan olmaz. Şehzadenin derdinin dermanını yaşlı kadından öğrenebileceğini duyan padişah, elini ardına koymaz. Fakat padişah insanlara alçak gönüllülük göstermeyen, kibirli biri olduğu için yaşlı kadın ona yardım etmek istemez.

Padişah kulları, padişah kulları! Padişahınız bir güne bir gün böyle bir kulum var mı yok mu? Aç mı tok mu, diye arayıp sormadı da başı dara, oğlu derde düşünce mi beni arayıp soruyor? Gayri geçmiş ola! Hani yollarıma halı, kilim döşese, yine de şuradan şuraya adım atmam, boşuna çene çalıp durmayın, diye başından savar onları (Güney, 1949, s.8).

Vay ne demekmiş! Ben, ben olayım, ben padişah olayım da bir koca karı bana karşı gelsin, ayak direyip gelmem desin! Tez, yüz üstü gidin geri; şu tükürüğüm kuruyuncaya kadar, ne edip edip getirin bana! Der,bir güzel de yüzlerine tükürür (Güney, 1949, s.8).

Mağrurlanma padişahım, senden büyük Allah var. Mağrurlanma padişahım, senden büyük Allah var. Mağrurlanma padişahım, senden

büyük Allah var, dedikten sonra, yumar gözünü açar ağzını. Ebeden dededen kalma testisinden başlar da, şehzadenin kendi ahına uğrayarak Nar Tanesinin nârına düştüğüne varıncaya kadar olanı biteni anlatır; sonunu tatlıya bağlayacak yerde tutar üstüne tuz, biber eker (Güney, 1949, s.11).

Gülen Nar ile Ağlayan Ayva masalında Yörük beyinin alçak gönüllülüğü olumlu bir özellik olarak anılır.

“Öteki Beyoğlu Beyler gibi burnu Kaf dağında değil; ne kimsenin bir tüyüne dokunurmuş ne bir kuşun kanadına. Yerdeki karıncayı bile incitmezmiş. Dahası ağlayanla ağlar, gülenle güler, sönen ocakları yeniden yakarmış” (Güney, 1985, s.2).

4.1.1.2.4. Şefkat/ Merhamet

Şefkat,günümüzde de en fazla ihtiyaç duyduğumuz değerler arasında yer alır. Bir insana şefkat ve merhamet göstermek o insana ne kadar önem ve değer verildiğini gösterir. Çünkü şefkat sevgidir, korumadır, yardım etmedir, kalp kırmamadır, merhamet göstermedir. Merhamet sahibi insanlar başkalarının yararı için de çalışan insanlardır. Çünkü insanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet göstermez.

Şefkat daha çok büyükten küçüğe yönelen, merhamet ise bütün insanlar arasında paylaşılan, giderek bütün canlıları kuşatan bir şemsiye duygudur.

Eflâtun Cem, masallarında bu değeri işlerken şefkat ve merhamet duygularından yoksun insanların masal sonunda cezalandırıldığını, şefkat sahibi insanların ise olumlu davranışlarından dolayı ödüllendirildiklerini belirtir.

Sırmalı Pabuç masalında, öksüz bir kızın üvey anne elinde çektiği sıkıntılar dile getirilir. Üvey anne öksüz kıza merhamet göstermez, kendi kızını hiçbir işe koşmayıp bütün işleri öksüz kızın sırtına yükler. Şefkat ve merhamet yoksunu üvey annenin yaptıkları masalın giriş kısmında anlatılır.

“Üvey anne dersin taş yüreklinin biri imiş. Kendi kızının elini sıcaktan soğuğa vurdurmamış ama bu kara yazılıya aman zaman vermez, her yüke onu koşar, her yokuşa onu yorarmış, daha olmazsa elekle su taşıtırmış çeşmeden. Öyle iken her yaptığı diken olur, gözlerine batarmış. Çekilir kahır değil doğrusu, dağ olsa dayanamaz buna...” (Güney, 2009, s.12-13).

“Zaten ne yapsam üvey anamın gözüne batıyor, Destiyi kırsam da bir, suyu doldursam da, bahane mi yok onun için. Varsın, yumağı yele verdime o da beni sele versin, ne çıkar, bir güne bir gün gülmedikten geri...” (Güney, 2009, s.15-16).

Masalın devamında, öksüz kız, üvey annesinin sarı ineğe kötü davranmasına dayanamaz. Öksüz kızın sarı ineğe merhameti masalda göze çarpar. Fakat üvey anne ne öksüz kıza ne de sarı ineğe merhamet gösterir. Hatta öksüz kızın sarı ineğe merhametli davranmasına bile tahammül edemez.

“Kıyacaksan bana kıy, bu ağızsız, dilsiz kıyma; hangi inek dile gelir de konuşur; demek onu bir söyleten var; bir tüyüne dokunursan Allah’ın huzuruna ne yüzle çıkarsın sonra!” (Güney, 2009, s.23).

“Be öksüz,” demiş, “bana akıl verecek bir sen mi kaldın, sen kendi başını kayır; hele onun üç avuç kanını içeyim bir, senin de anandan emdiğini burnundan getireceğim” (Güney, 2009, s.23).

Öksüz kızın merhametine öfkelenen üvey anne, öksüz kızı ve sarı ineği aç bırakır. Fakat öksüz kız ve sarı inek arasında öyle bir sevgi ve şefkat bağı kurulmuştur ki birbirlerinin karınlarını doyurarak hayata tutunmaya devam ederler.

“Velakin, o günden beri ne kır ne bayır; ne ot, ne çayır; birine bir avuç saman, birine bir dilim ekmek; böylece ikisinin iflahını kesmeye kastetmiş, kastetmiş ya öksüz kız yemeğini yemez, gözyaşıyla ıslatıp sırmalına verirmiş; o da ak sütünden bal kaymak katıp öksüzüne içirmiş” (Güney, 2009, s.24).

Masal boyunca üvey annenin her durumda öksüz kıza şefkat ve merhamet göstermediği göze çarpar. Bu durum öksüz kız tarafından şöyle dile getirilir:

Ah sarım, sırmalım; sen bu insanları bilmezsin! Çoğu babalar baca tütünü, ana güder kuzuyu; Allah benimkini aldı, başkalarınınkini almasın; anasız kuzuyu kim yeder, kim güder; kim alır da düğüne gider; hele bir de üvey ana eline düştü mü, vay geldi başına! Daha olmazsa öyle iğneli laflar eder ki, iğneli yayığı mumla aratır. İnsan güzel olmuş ne çıkar... Felekte bir gün görmedikten geri... (Güney, 2009, s.25-26).

Üç Turunçlar masalında, devin oğlu insan eti yemeyi seven biridir. Şehzadenin yolu devin evine düşer ve devin karısının sütünü emer. Devin oğlu insan eti yemesine rağmen annesinin sütünü emdiği için şehzadeye dokunmaz ve ona şefkat gösterir.

“Ana der, kurdun boğazına yağ derisi asılmaz ama ben o kadar mı açgözlüyüm? Senin ak sütünü emdikten geri, değil kanına girmek süt be süt kardeş derim ona, kardeşten ileri...” (Güney, 2007, s.60).

Kara Yılan masalında, evlat hasreti çeken padişahın, dualarına karşılık olarak kara bir yılan evladı olur. Bu yılanın doğumunu yaptıracak, eğitimini verecek birini ararlar. Fakat yılan herkesi ısırıldığından ve öldürdüğünden kimseyi bulamazlar. Üvey anne, yetim kızdan kurtulmak için onu saraya gönderir. Üvey anne yetim kıza şefkat göstermemektedir ve yılanın da yetim kızı öldüreceğini düşünüp ondan kurtulma planları yapar. Ancak planları umduğu gibi gitmez. Ölmüş olan öz annesinin yardımıyla kız, şehzadeyi okutur, onunla evlenir ve büyülerden onu kurtarır. Masal mutlu sonla biterken şefkat ve merhametten yoksun üvey anne de masal sonunda cezalandırılır.

Şu olup bitenler sabah sabah dillere destan dünyaya şan olur. Padişah babası sevincinden deli, divane olur, tacını tahtını oğluna bırakır; sultan anası da ne olacağını bilmez ama üvey ana ‘kırk katır mı kırk satır mı’ demeye kalmaz çat diye çatlar ortasından, içi dışına döner, insanlıktan çıkıp sarı bir yılan döner (Güney, 1992, s.184).

Kız Fadik gelin, dedi; bu son ettiğim lafa ne alık alık bakıp duruyorsun? Hiç mi ebeden dededen duymadın? Her üvey ananın yastığının altında bu sarı yılan soyundan bir yılan uyur; üvey ana kan uykulara dalınca o sarı yılan gelir dudağına bir sarı zehir sürermiş. Üvey ana, ana olur da uyanır uyanmaz üveylerinin iki yüzünden iki öpücük alırsa, o ağrı, zehir silinir. O gün üveylerini özleriyle bir tutar, girer çıkar severmiş. Yoook onlara sabah sabah dudağını uzatacak yerde, dilini uzatırsa, dili zehirlenirmiş. Dilini kesip atmazsa, kalbi zehirlenirmiş. Kalbini koparıp atmazsa, kanına karışır, kanı zehirlenirmiş. E gayrı kanı da zehirlendi mi kırk güne varmaz bu üvey ana bir sarı yılan olup çıkarmış. Duydun mu Fadik gelin? Sen eksik olma, üveylerine kol kanat gerdiğini köyün üst başı da biliyor alt başı da... (Güney, 1992, s.185).

Sabırtaş masalında Kocabey, annesine Akça Kız’a zulmetmeyip merhamet göstermesi gerektiğini söyler:

“Ana ana; koç başlı ana, iki memenden emdiğimi haram et de, bu kızın kanını içeceksen öyle iç! Yoksa misafire el kalkmaz” (Güney, 1992, s.222).

Zümrütanka masalında padişah, taç ve taht sahibi olmak için küçük kardeşlerine oyun oynadıklarından ötürü büyük oğullarını öldürmek ister. Bunu duyan küçük şehzade araya girerek bu durumu engeller ve kardeşlerine merhamet örneği sergiler.

“Aman baba, varsın herkes ettiğinden utansın; sen elini evlat kanına bulaştırma. Ben hakkımı helal ettim, Tanrı da günahlarını affetsin” (Güney, 1967, s.161-162).

Elmas Beşik masalında, Keloğlan’ın annesine şefkatli ve merhametli davranışı, annesinin sözleriyle masalda sıkça yer alır. İyi evlat ailesinin duasını alır ve her işi yolunda gider.

“Bunca zamandır başının üstünde tuttuğu yetmiyormuş gibi, şimdi de beni sırtında Kâbe’ye götürmeye kalktı, ak sütümü helal ettirmek için...Bin kere helal olsun böyle evlada” (Güney, 2009, s.48).

“(...) Sen oldum, bittim; doğana beşik olursun, ölene tabut...” (Güney, 2009, s.51).

Ecişle Bücüş masalında, masal boyunca iyi niyet ve merhametlerinden dolayı Eciş ve Bücüş’ün başlarına gelmedik şey kalmaz. Kızlarını evlendirdikten sonra ziyaretine gitmek isterler. Zaten fakir olan Eciş ile Bücüş yol boyunca ellerinde ne varsa aç olan hayvanlara yedirir ve içirirler. Kızlarının evinde de iyi niyetlerinden ötürü zor durumda kalırlar. Zengin damat onların evden gitmelerini ister. Eciş ile Bücüş kızları için ne kadar merhametli davranışlar da damat onların yaptıklarını hoş karşılamaz.

“(...) Artan böreğin hepsini ufalarlar. Kırıntıyı gören kurbağa atlar göle, kırıntıyı gören balık sıçrar suyun üstüne” (Güney, 1955, s.87).

Fakir ile Zengin Kardeş masalında, zengin olan kardeş fakir olan kardeşe hiç merhamet göstermez, yardımda bulunmaz. Masalın sonunda fakir kardeş zengin olurken zengin kardeş ise devlerin ağzına lokma olur.

Günlerden bir gün evli olan küçük kardeş zengin olan ağabeyine giderek ‘Ağabey, bugün yiyeceğimiz yok, bana beş on para ver de işimi göreyim’ demiş. Ağabeyi bu sözleri duyunca ‘Çek arabanı, koskoca adam oldun hala ekmeğini kazanamıyorsun. Defol git buradan! Çalış, kazan ekmeğini! Senin gibilere metelik vermem ben!’ diye bağırmış ve küçük kardeşini kovmuş (Güney, 1955, s.107).

Kara Gülmez masalında, padişahın iki oğlu vardır. Büyük oğlan merhamet duygusundan yoksun, küçük oğlan ise iyi huylu, yardımsever ve merhametli birisidir. Babaları tahtı hangisine bırakacağını belirlemek için onlardan bazı şeyler ister. Bunları yerine getirmek için yola çıkan büyük oğlan yolda karşılaştığı hiç kimseye merhamet duymaz ve yardımda bulunmaz. Küçük oğlan ise tam tersine bu kişilere şefkat gösterir, yardım eder ve masalın sonunda tahta oturur.

(...) Bir garip adam! Boylu boyunca yatmış, uzanmış; eli başında, dili dışarıda, inim inim inliyor. Karagülmez hemen kaşlarını çatar, yerde yatana bir kamçı atar. (...) Karagülmezdeki yürek, yürek değil! Bu yalvarışlar yüzünü bir daha karartır, yerde yatana bir kamçı daha indirir. (...) Karagülmezdeki yürek, yürek değil! Bilek, bilek değil! Bu yalvarışlar yüzünü bir daha karartır, yerde yatana bir kamçı daha kaldırır. ‘Be Allah’ın belası, kırk tulum suyum olsa bir yudum vermem. Benim kim olduğumu daha anlayamadın mı? Ben bugünün şehzadesi, yarının padişahıyım, ne inleyip duruyorsun atımın önünde? Yıkılacaksan yıkıl! Yok, yoksa çiğner geçerim seni!’ diye bangır bangır bağırır (Güney, 1955, s.132).

Bir Varmış Bir Yokmuş masalında, üvey anne iki yetim kardeşe şefkat ve merhamet göstermeyen biridir.

“Aman demiş, üvey anamıza benzemesin de kaşığı ile yedirir, sapı ile gözümüzü çıkarır sonra” (Güney, 1985, s.10).

“Sorma ana sorma; bizi buralara ne yel attı ne sel attı. Üvey anamız attı, üvey anamız. Babamızın aklını fikrini çalarak diye başlamış, başlarından geçenleri öyle bir sayıp dökmüşler ki dev anasının bile gözleri yaşarmış” (Güney, 1985, s.12).

İki yetim kardeş evi terk ederler. Masalın sonunda bu yetim kardeşler mutluluğa erişirler.

4.1.1.2.5. Sevgi

İnsan için en temel değerlerin başında gelen sevgi, insan ruhunun üretebildiği en anlamlı duygudur. İnsanın kendi 'ben'inden başlar ve yakın çevresinden giderek bütün evrene açılır. Hayatı anlamlı kılar. Edebiyat eserlerinde de en çok işlenen temalardan biridir.

Güney, masallarında insan sevgisi, anne sevgisi, evlat sevgisi, kardeş sevgisi gibi konuları ele almıştır.

İncili Yorgan masalında padişah, Mıstık ile küçük kızını evlendirmek ister. Mıstık, padişahın kızını sevmesine rağmen sevginin tek taraflı olamayacağını, eğer kızın da gönlü var ise ancak o zaman evlenebileceğini dile getirir.

Padişahım, sevgi dediğin iki başlıdır. Bir ucu benim gönlümde ise bir ucu da onun gönlündedir. Ben onun yolunda deli divane olmuşum ne çıkar, bakalım küçük sultanın gönlü nerelerde havalanıyor, demiş. Padişah da:

Yerden göğe kadar hakkın var oğul, her gönülde bir aslan yatar; ben de bunu böyle bildiğim için önceden önce küçük kızımın ağzını aradım, gördüm ki, kalbinde sen yatıyorsun; senin üstünde dönüp dolanıyor gönül kuşu... (Güney, 1992, s.33).

Sedef Bacı masalında, Sedef Kız'ın kardeşlerine duyduğu sevgi işlenir. Aralarındaki bu sevgi ve kardeşlik bağı sayesinde başlarına ne gelirse gelsin hayata yeniden tutunurlar. Masalda Sedef Kız, kardeşlerinin hayatı uğruna kendi canından olacak duruma gelir. Kardeşlerine olan sevgisi o kadar büyüktür ki onlar için fedakârlık yapmaktan geri durmaz. Masal sonunda dört kardeş sevgi eksenli davranışlarının ödülünü alır ve mutluluğa ulaşırlar.

Sabırtaş masalında Kocabey'in annesi, anne sevgisinin ne kadar yüce olduğunu ve bu doğrultuda anne sözünün dinlenmesi gerektiğini şu cümleyle ifade eder:

“Yılan bile anasını sokmaz, oğul” (Güney, 1992, s.233).

Felek Sillesi masalında, anne sevgisinin evlat için vazgeçilmez bir sığınak olduğu vurgulanır.

“(…) Islandım, kurudum ama sel beni neyler! Dövdüm, sövdüm ya el beni neyler! Gözden olmazsa dizden olsun; sözümü, sazımı çekerse yine anam çeker dedim, geldim işte” (Güney, 1948, s.35).

4.1.1.2.6.Saygı

Saygı, Türkçe Sözlük’te “Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram” (TDK, 2005, s.1714) biçiminde tanımlanır. Saygı değerini, üstün bilmek ve önem atfedilen, kutsal sayılan kişi ya da varlıkları yüceltmek anlamında ele almak mümkündür.

Eflâtun Cem, saygı değerini en yoğun olarak *Nar Tanesi* masalında işlemiştir. Genç şehzade, büyüklerine karşı saygısız davranışlar içindedir, yaptıklarını normal karşılamaktadır ancak masalın ilerleyen bölümlerinde büyüklere saygı göstermemenin cezasını çeker.

Can sıkıntısını gidermeye çalışan şehzade çeşmeye su almaya giden yaşlı bir kadının testisini kırar ve onun üstüne gülmeye başlar. Yaşlı kadından özür dileyeceği yerde onunla alay eder. Olay sonrasında yaşlı kadının bedduasını alır. O günden sonra şehzade için için tutuşur, alev alev yanmaya başlar. Çaresiz bir derde düşer. Yazar, büyüklere özellikle yaşlılara gereken saygıyı göstermeli ve onların bedduasını almamalıyız iletisini pekiştirmiş olur.

4.1.1.2.7. Paylaşımçı olma

Paylaşımçı olma değeri, yaşam içerisinde her an kendini gösterebilen bir değerdir. İnsan hayatta pek çok şeyi paylaşabilir: Derdini, sıkıntısını, mutluluğunu, suyunu, ekmeğini, bir “merhaba”yı bile... Maddi ve manevi şeylerin paylaşımı insan için önemlidir. Çünkü insan tek başına hayattan zevk alamaz ve sahip olduklarının bir kısmını paylaşma ihtiyacı duyar. Eflâtun Cem, masallarında bu değeri işlerken maddi ve manevi şeylerin paylaşıldığına vurgu yapar.

Üç Elma masalında, ülkesinde dirlik ve düzeni sağlayan; güler yüz, tatlı dille gönül hoşluğu içinde yaşayan padişahın çocuğu olmaz, evlat hasreti dinmek bilmez.

Güngörmüş, umur görmüş biri kara kara düşünen padişaha giderek sıkıntılarını kendisiyle paylaşmasını ister. Çünkü sıkıntılar paylaşıldıkça azalır.

“Padişahım demiş, derdini söylemeyen derman bulamaz; ne derdin, kederin var? Yanlış bir dala taş atan mı oldu, bir komşu kapısına yanlış gözle bakan mı oldu? Ne oldu, bu hal oldu sana?” (Güney, 1992, s.114).

“Akıl öğretmek gibi olmasın ya, insan bir şeyi kendine dert etmeye görsün; gayri bu dert, gün günü sökülür gelir; yüreğinize koydukça kor; dünü, günü kaybedersiniz sonra...” (Güney, 1992, s.114).

Açıl Sofram Açıl masalında, bulduğu leblebiyi kuyuya düşüren Keloğlan’a periler bir sofra hediye eder. Bu sofra sihirli olduğu için sihirli sözcükleri söyleyince açılır ve enfes yiyeceklerle dolu bir sofra hâline gelir. Yerler yerler bitmez; içerler içerler, tükenmez. Durum böyle olunca Keloğlan, konu komşuyu yemeğe çağırmak ister. Çeşit çeşit yemeklerle dolu sofrayı sadece kendisi için kullanmaması, Keloğlan’ın paylaşımcı olduğunun göstergesidir.

“Ana ana, canım ana! Şu konu komşuyu bir yemeğe çağırsak nasıl olur, diye sorar” (Güney, 2007, s.8).

Zümrütanka masalında, padişahın paylaşımcı olma değerine sahip olmadığı ve bunu davranışına yansıttığı görülür.

“(…) Gel gelelim, bunca zamandır ne padişah bunların tadını tatmış ne de bir Allah’ın kuluna bir dilim olsun nasip olmuş” (Güney, 1967, s.116).

Misk Çelebi masalında padişahın kızı, kaçırılan Misk Çelebi’yi bulmak için yollara düşer. Yolda çok acıkan padişahın kızı bir devin evine gider. Dev ve çocukları padişahın kızını doyururlar. Devin çocuklarının bu eylemi paylaşımcı olduklarının örneğidir.

“Bir kaşık ile dokuz çoban karnını doyurmuş da birinin olsun ağzı boş kalmamış. Bir el eker, iki el biçer; bir kardeşimiz daha olsa ne zararı var...” (Güney, 1956, s.80).

4.1.1.2.8. Güven

Güven değeri, karşındakine inanma, ona itimat gösterme şeklinde tanımlanabilir. İnsan ilişkilerinde güven çok önemli bir yere sahiptir. İnsanlar arasında güven duygusu kaybolduğunda ilişkiler de zedelenir ve zamanla yok olur.

Güney, masallarında güven değerini işlerken karşı tarafa güvenin zayıf olması sebebiyle insanların karşılaştıkları durumları ele alır. *Sedef Bacı* masalında ise karşı tarafa güven duyan bir kızın masal sonunda doğru kararı verdiği ifade edilir.

Üç Turunçlar masalında, Hatun bacı alınının teriyle çalışıp kıt kanaat geçinen biridir. Akşama işten eve dönünce gözlerine inanamaz. Eşik dibinden ocak başına kadar her yer silinip süpürülmüş, üstelik canının çektiği yemeklerden de tepsiler donatılmıştır. Hatun bacı çevresine ve insanlara karşı güven duygusunu yitirdiğinden bu duruma bir anlam veremez ve tepsilere dokunmaz. Ekmeğini tuza banıp yemeye devam eder.

“Doğrusu ilde iyiler çok ama dünya kötüler dünyası, ne olur ne olmaz, der birinden birine elini sürmez.” (Güney, 2007, s.76).

Sedef Bacı masalında, üvey annenin yaptığı oyunlar ve büyüler sonucu üç erkek kardeş ve bir kız kardeş birbirinden ayrı düşer. Üç kardeş gündüz üç kuş olur, geceleri ete kemiğe bürünüp insan olur. Evden ayrılan kız kardeş bu durumdan habersizdir, günlerce kardeşlerini arar fakat bulamaz. Bir gün bu üç kuş, kız kardeşlerini bulur ve kanatlarına alıp götürmek ister. Bu duruma başta şaşırان kız kardeş ne olduğunu anlamaz ve başındaki kuşlara güven beslemez. Bu durumda kuşlar, bindiği kanatların kardeş kanadı olduğunu ve onlara güvenmesi gerektiğini söylerler. Kız kardeş güven duyarve kuşların kanatlarına binip uçar.

“Dağda, belde seni bir yardan atarız diye korkma sakın; bindiğin kanat, kardeş kanadıdır, üvey ana parmağı değil!” (Güney, 2007, s.84)

Zümrütanka masalında padişahın karşısındakilere olan güvensizliği, düşüncelerine ve davranışlarına şu şekilde yansır:

“İnsanoğlu çiğ süt emmiştir; her olur olmaza güvenip de ağız açamam ki...” (Güney, 1967, s.118).

4.1.1.2.9. Özgüven

İnsanlar kendilerine güvendiklerinde her zaman daha başarılı olurlar ve ne yaptıklarını bilirler. Başarının sırrı kendine güvenmekten geçer. Özgüveni yüksek olan insanlar başarıya daha erken ulaşırlar. Kendine güvenen insanlar, kendini en iyi tanıyan insanlardır. Özgüveni düşük olan insanlar sorumluluk almaktan kaçarlar ve kendi başlarına karar verme yetisine sahip olmazlar. Bu durum da insan hayatında olumsuz sonuçlar doğurabilir. Güney, masallarında özgüveni yüksek ya da düşük olan karakterlere de yer vermiştir.

İncili Yorgan masalında, Mıstık'ın cin fikirli, cesaretli ve özgüven sahibi biri oluşu, masal boyunca göze çarpar. Mıstık, özgüveni yüksek olduğu için her sorunun üstesinden gelir. Sorunlarla mücadeleden çekinmez. Dev bile Mıstık'tan korkar.

“Deme bre Keloğlan yapılı demiş; tevekkeli değil, yüzünden, gözünden şeytanlık akıyor senin; Allah onların şerrine uğratmasın. Sana olmuş olanlar, bari bize uğramasın; yedi adım ötede dur da tek ne istersen iste bizden!”(Güney, 1992, s.34).

Zümrütanka masalında padişah, ortanca oğlunun özgüven eksikliği yüzünden kendi başına karar verebilme yetisine sahip olmadığını ve bunu davranışlarına yansıttığını ifade eder:

“(…) Siliğin biri! Boyu uzun, beyni boş, tut kulağından çifte koş, yularını ne yana çeksen o yana gidiyor” (Güney, 1967, s.118).

4.1.1.2.10. Hoşgörü

Hoşgörü değeri sahip olunması gereken insani değerlerin başında gelir. Hoşgörüldü olduğumuz sürece insan ilişkilerimiz gelişir ve güçlenir. Hoşgörüldü olmak insanları değersiz ve küçük görmemek, insanların hatalarını ortaya çıkarmaya çalışmamak, onlara kötü davranmamak, katı yürekli olmamak, kendini üstün görmemek, başkalarının hakkını yememek şeklinde geniş bir yelpazede ele alınabilir. Karşısındaki insanın iyi olmasını isteyen kişi önce kendisi iyi olmak ve bu şekilde davranmak zorundadır. Peygamber Efendimiz (sav), “Hoşgörü göster ki hoş görülesin” sözünü hoşgörüldü olmanın ne kadar önemli olduğuna vurgu yapmıştır.

Eflâtun Cem Güney, masallarında hoşgörü değerinin üzerinde sıkça durmuştur. Özellikle şefkat/merhamet değeriyle ilişkilendirerek bu değerini aktarımını sağlamıştır.

Yazarın bir masalda birden çok değeri ele aldığı ve söz konusu değerlerin birbiriyle ilişki içerisinde olduğu görülmektedir.

Zümrütanka masalında padişah, oğullarının yaptıklarını yüzlerine vurmayaarak hoşgörölü davranış sergiler:

“(...) Yine ne olsa babalık... Hani ağzını açıp da oğlunun o hindi gibi kabarmasını yüzüne vurmaz” (Güney, 1967, s.121).

“Yine ne olsa babalık, dili varıp da eğim eğim eğilip, övüm övüm övündüğünü yüzüne vurmaz oğlunun” (Güney, 1967, s.122).

4.1.1.2.11. Yardımlaşma/Dayanışma

Toplum hayatımızda yardımlaşmanın ve dayanışmanın önemi çok büyüktür. Zor durumda olan birine yardımda bulunmak, insan olmanın en temel erdemlerinden biridir. Toplumda sevginin, saygının ve birlikteliğin oluşması için en önemli değerlerden biridir. Birlik ve beraberliğin oluşabilmesi için insanların dayanışma içerisinde yaşaması gerekir. Günümüzde bu değerin önemi daha da artmaktadır. Dolayısıyla bu değer küçük yaştan itibaren çocuklara kazandırılmalıdır. Güney, bu değeri birçok masalına yedirerek vermiş, diğer değerlerle ilişkilendirerek okurlara sunmuştur.

Zümrütanka masalında padişahın oğullarına öğüdü, onların birlik ve dayanışma içerisinde olmaları gerektiğini düşündürür. Bunun sonucunda oğullar, padişahın öğüdünü dinler ve onunla beraber yola koyulurlar:

“Birbirinizin kanına ekmek doğrayacağınıza, birbirinize dünyada komşu olun ki, yaşarsanız el beğensin, ölürseniz yel beğensin. (...) Alana bundan iyi öğüt olur mu? Üç kardeşin üçü de devin kanlı izini tutar,el ele, kol kola yürürler” (Güney, 1967, s.124).

Bir Göze Bir Gül masalında, herkese yardım eden, iyilik yapan nine, yardımlaşma ve dayanışma içerisinde olmayı davranışına yansıtmıştır.

“Doğana beşik, ölene tabut olan bir nine hatun varmış” (Güney, 1992, s.286).

4.1.1.2.12. İyilik

İyilik, insanları birbirine bağlayan kuvvetli bir bağdır. İnsan olmanın en temel erdemlerinden biri olan bu değer, son derece önemlidir. Yapılan iyilik hiçbir zaman boşa gitmez, er ya da geç döner ve iyilik sahibini bulur. İyilik, birçok değeri içerisinde

barındıran bir değerdir. İyilik yapmada esas olan, yapılan iyiliğin karşılıksız olmasıdır. Çünkü insan, iyilik yaptığı kadar mutlu olur. İyilik yaparken karşılık gözetilmemelidir, menfaat düşünülmemelidir.

Eflâtun Cem, birçok masalında iyilik değerine yer vermiştir. Karşılık beklemeden ve çıkar gözetmeden iyilik yapan insanlar masal sonunda ödüllendirilmiştir.

İncili Yorgan masalında, Mıstık ve ağabeyleri tarlada ekin biçerken bir dev peyda olur. Dev, onlara haklarını nasıl ödeyebileceğini sorunca Mıstık'ın verdiği cevap karşılık beklemeden yapılan iyiliği sezdirir niteliktedir.

“Dev baba, demiş. İnsan dediğin kara gün dostudur, elinden geleni esirger mi; bir hakkımız varsa yerden göğe kadar helal olsun. Bizim istediğimiz tatlı dil güler yüz...” (Güney, 1992, s.23).

Masalın devamında, ağabeyleri Mıstık'ın yaptığı iyiliklere karşı, onun arkasından kuyusunu kazmaya çalışırlar. Mıstık cin fikirli, aynı zamanda iyilik yapan biridir. Fakat ağabeyleri iyilik değerinden yoksundurlar.

İnsan bulunca bunar, derler. Meğer büyük kardeşlerin gözü küçük kızdaymış; ortancıl kardeşlerinin gözü ne onda ne bunda, padişahın tacında tahtındaymış! Bundandır: ‘Öyle bir nimete konduk ki, kapaksız kaynadı, buğusuz pişti; elimiz kolumuz değmeden gelip önümüze düştü. Yine sağ olsun küçük kardeşimiz!’ deyip de kismetlerine çıkanı öpüp başlarına koyacak yerde, tutup da Mıstık’a bir kuyu kazmayı düşünmezler mi! (Güney, 1992, s.29-30).

Masalın ilerleyen bölümlerinde Mıstık, devin mağarasından bir kuşu kurtarır ve evleneceği padişahın kızına bunu hediye olarak vermek ister. Ağabeyleri kuştan hediye olmayacağını, yükte hafif pahada ağır şeylerin hediye olabileceğini, padişahın bu duruma sinirlenebileceğini söylerler. Fakat Mıstık, kuşu mağaradan kurtararak yaptığı iyiliğin arkasında durur.

“Adam sen de, kimsenin gözüne girmeye niyetim yok, beğenmeyen kızını vermesin; ben bir can daha kurtardım ya...” (Güney, 1992, s.35).

Üç Turunçlar masalında Kara vezir, ülkedeki yetim ve öksüz çocukların kellesini kılıçtan geçirmeyi istemesine rağmen Ak vezir, onlar için iyilikte bulunmayı ister.

Padişahım demiş, yetime kılıç kalkmaz; iyisi mi gönül almak Kâbe yapmaktır, deyin de öyle bir çeşme yaptırın öyle bir çeşme yaptırın ki, bir oluğundan bal, bir oluğundan kaymak aksın. Gayrı anadan öksüz, babadan yetim kim var kim yoksa gelsin bu çeşmeye; bal mı istiyor bal doldursun, kaymak mı istiyor kaymak doldursun küpüne! Bu yüzü gülmedik yetimlerin yüzü gülerse, talih de şehzademizin yüzüne güler (Güney, 2007, s.57).

Ak vezirin bu sözleri padişahın aklına yatar; padişah yetim ve öksüz çocuklar için bir çeşme yapar, böylece bir iyilik gerçekleştirir.

“...Öyle ya,nasıl olsa hazineleri taşıp dökülüyor, böyle bir çeşmenin sözü mü olur! Öyle bir çeşme yaptırmış, öyle bir çeşme yaptırmış ki, içenlerin tadı damağında kalmış; bir içen bir daha içmiş; gayri yetimlerin günü doğmamış olur mu?” (Güney, 2007, s.57-58).

Masalın devamında Üç Turunçları ağaçtan düşüren şehzadeye, devin emrine rağmen Akkoyun, Karabaş, kapalı kapı ve açık kapı hiçbir şey yapmaz. Çünkü dev bunlara hiç iyilik yapmamıştır.Şehzadeden iyilik görünce onun Üç Turunçları alıp gitmesine müsaade ederler. Böylece iyilik eden iyilik bulur iletisi karşılığını bulmuş olur.

A yedi başlım der, adımı ağzına almaya dilin nasıl varıyor? Bunca yıldır beni köpek yerine koyup önüme bir lokma et attın; yine elin adamı geldi de bir tutam ot olsun verdi bana; şimdi bu iyiliği yabana atar da bir oyun oynarsam ona, Allah ne der? (Güney, 2007, s.63-64).

A yedi başlım der, bunca yıldır kapındayım, bir güne bir gün bu da kimin iti, köpeği deyip de bir lokma bir şey verdin mi bana? Önüme bir tutam ot atıp bir deri, bir kemik bıraktın beni. Yine insanoğlu insanlığını gösterip ot yiyene ot, et yiyene et verdi. Bir yudum suyun bile kırk yıl hakkı var. Böyle iken onun şu insanlığını unuttur da bir kılına olsun dokunursam Allah ne der sonra! (Güney, 2007, s.64).

A yedi başlım der, yıllardır açık dura dura yoruldum bittim; insafa gelip de bir gün olsun bile kapayıversen eline mi yapışırdı sanki! Yine tüten ocaklarımın yüzü suyu hürmetine elin adamı gelip kapadı da kolum, kanadım dinlendi şunda. Ya şimdi -iyiliğe kemlik- tutup da yakasına yapışırsam, ağaç ne der, dal ne der! (Güney, 2007, s.64-65).

A yedi başlım der, yıllardır kapalı dura dura karardım, kaldım. Bir güne bir gün kaşını kaldırıp da yüzüme bakmadın; başın darda kalınca mı adımı ağzına alıyorsun. Allah'tan olacak, yol bilir iz'an bilir biri gelip açtı da kanadımı, biraz olsun gün, güneş yüzü gördüm, bu iyiliği ayaklar altına alır da yoluna dikilirsem dal ne der, budak ne der! (Güney, 2007, s.52)

Nar Tanesi masalında, can sıkıntısını gidermeye çalışan şehzade, çeşmeye su almaya giden yaşlı bir kadının testisini kırar. Bu olay sonrasında yaşlı kadının bedduasını alır. O günden sonra şehzade için için tutuşur, alev alev yanmaya başlar. Şehzadenin derdinin dermanını yaşlı bir kadın söyler. Bunun üzerine zorlu bir yola çıkan şehzade, karşısına çıkan tüm zorlukları yaptığı iyilikler sayesinde kolayca atlatır. İyilik yapan insan her zaman kazanır ve iyilik yapan insanlar karşılığını alırlar.

“Balıktır, sudan başını uzatıp Hey insanoğlu, insanoğlu! Sen beni ağrıtmadan, incitmeden, denize deryaya kavuşturdun; gel ben de seni sırtıma alıp bir karaya, kıyıya ulaştırayım, der. Alır şehzadeyi sırtına, dalga dalga aşırır; güllük gülistanlık bir yere ulaştırır ve yine der:

Hey insanoğlu, insanoğlu, sen kurdun kuşun bol, insanın kıt yerinden geldin beni kurtardın; seni sırtımda yedi yıl, yedi derya dolaştırsam gene hakkını ödeyemem, veren Allah ne muradın varsa versin ama ne olur, ne olmaz, kadere pek güvenilmez, şu omuz başımdan üç pul alıp sakla, günlerden bir gün başın darda kalırsa, ne sağa bak, ne sola bak, bu pullardan birini yak; ateşi sönüp dumanı kesilmeden beni karşında bulursun! (Güney, 1949, s.16).

“(…) Kanayan kanadımdan üç tüy alıp da sakla; günlerden bir gün başın derde düşerse, ne şuna bak, ne buna bak; bu tüylerden birini yak; ateşi bitip dumanı tütmeden beni karşında bulursun!” (Güney, 1949, s.17).

“(...) Değil mi ki sen yol yokmuş demedin; yormadan, yürütmeden beni buralara getirdin; gel ben de sana, iyiliğe iyilik, kılavuzluk edeyim; hangi kapıdan girilip, hangi bacadan çıkılacağını göstereyim” (Güney, 1949, s.18).

Sabırtaşı masalında, iyi bir insanda olması gereken özellikler oda isimleriyle belirtilerek masalda yerini bulmuştur.

Akça kız dersin her gece bir oda değiştiriyor: ‘Gördüğünden göz kirası isteme’ odasından, ‘her duyduğuna kulak asma’ odasına, oradan da ‘her kusuru yüze vurma’ odasından, ‘hiçbir iyiliği ayak altına almama’ odasına geçiyor. ‘Sır, sabır’ odasında da yattı mı yatmadı mı? Orasını o kadar bilemiyorum ya kırk gecedir girmediği ne ‘tatlı dil’ odası kalıyor ne ‘güler yüz’ odası. Böylece her gece bir odanın huyunu, suyunu alarak yeniden doğmuşa dönüyor (Güney, 1992, s.205).

Zümrütanka masalında, padişahın oğullarının küçük kardeşlerine iyi davranmadığı, aksine her durumda onun arkasından kuyu kazdıkları görülür. Peri kızının küçük şehzadeyi bu konuda uyarmasına rağmen ağabeylerinin ona kötü davranacağını düşünmemesi, küçük şehzadenin davranışlarını iyimserlik çizgisine çekmektedir:

“Kardeş vardır, kardeş yoluna baş kor; kardeş vardır, kardeşinin kuyusunu kazar; hele senin gibi kendi ayağıyla inenleri kolundan tutup da çıkarırlar mı? (...)

A başımın tacı, biz öğüdü büyük yerden aldık; yaşarsak üçümüz bir ordu; ölürsek ahirette komşu olacağız; ben kardeşimin kardeşliğine bir toz kondurmam ama şeytana uyar da bir oyun oynarlarsa bana, yine güler yüzün solmasın, bülbül dilin susmasın...” (Güney, 1967, s.129).

“Hani o, kardeşlerinin üstüne toz kondurmayan küçük şehzade, kuyunun dibini birden bulur. Başını da öyle bir taşla vurur ki, ömrü oldukça unutamaz ya, yine de kardeşlerine beddua etmeyi yiğitliğine yediremez: “Şu bana ettiğiniz ayağınıza dolaşsın!” demeye bile dili varmaz. Sadece “Vardır elbet, bunda da bir hikmet, bakalım Allah ne gösterecek?” deyip dururken...” (Güney, 1967, s.131).

Bir Göze Bir Gül masalında, Zembilli Baba ve ailesi fakirlikten kurtulup zengin olunca herkese iyilik yaparak bu değeri yansıtır.

“Gömgök zengin olmuşlar ya, ne otağ kurmuşlar, saray yapılı; ne konak kurmuşlar, altın kapılı... Varlarını, yoklarını sebil etmişler fakir fukara yoluna...” (Güney, 1992, s.287).

Yine bu masalda, yaşlı bir nine ve kızının masal boyunca yaptığı kötülüklerle iyilik değerinden ne kadar uzak oldukları görülür. Masal boyunca kötülüğün simgesi olarak karşımıza çıkarlar. Masalın sonunda yaptıkları kötülükler ortaya çıkar. Dürüst olmayanlar eninde sonunda kaybederler ve kendi kazdıkları kuyuya kendileri düşerler. Söyledikleri yalanlar ve yaptıkları kötülükler gün yüzüne çıktığında kötüler cezalandırılırken, iyiler ödüllendirilir.

“Ey ak yürekli insanlar; dünya sizin yüzünüz suyu hürmetine dönüyor, dileyin benden dilediğinizi...” (Güney, 1992, s.299).

“A kara yürekli insanlar; bu dünya sizin gibilerinden yüzünden batıyor,gözlerinize mil çekilse yine az; ölümlerden ölüm beğenin...” (Güney, 1992,s.300) diyen padişahın sözlerinden, masaldaki iyilerin ve kötülerin, davranışlarının sonuçları dile getirilir.

Tellerinde Bülbüller Şakıyan Saz masalında Öksüz oğlan, padişahın koyduğu yasaktan dolayı anasını, bacısını önüne katıp gurbet yolu tutar. Sicim gibi bir yağmur başlarına inince gördükleri bir evin kapısını çalarlar. Kapıyı açan adam Öksüz oğlan ve ailesine iyilikte bulunmaz. Onları içeriye almaz. “Başka kapıya gidin.” diyerek evin kapısından kovar. Zor durumda kalan insanlara yardımda bulunmak erdemli bir davranıştır. İyilik yapan gün gelir yaptığı iyiliğin karşılığını görür.

“Efendi ağa, anam, bacım yağmurda yaşta kaldı. Bir gecelik bize kapını açarsan Allah da cennet kapılarını sana açar diye yana yakıla halini anlatmış ama halden, dilden anlayan biri değilmiş bu. ‘Başka kapıya gidin.’ deyip kapıyı yüzlerine kapayacak olmuş.” (Güney, 1985, s.3).

Bu konuşmaya tanık olan komşuları, Öksüz oğlana dönerek ev sahibinin iyiliksever biri olmadığını konuşmalarıyla vurgularlar.

Be adam, şu garipler boynunu bükmüş, yalvarıp duruyor. Ne olur sanki, bu yersiz, yuvasızları bir gece olsun içeri alsan, yıkılası konağın başına mı yıkılır? Hele sakalını eline al da düşün bir. Ne iken ne oldun? Dul,

yetim hakkı demedin ne buldunsa kestın, devirdın. Ne vurdunsa sürdün, getirdın. (...) Bugüne kadar kim bir çekirdeğini gördü ki, şu gariplere hasırının ucunda bir yer göstere (Güney, 1985, s.4).

Bu konuşmaları duyan Efendi ağa evinin kapılarını bu Tanrı misafirlerine açar. Öksüz oğlan alır sazı eline, hem gurbeti hem türküyü dile getirir. Duydukları karşısında Efendi ağanın parmağı ağzında kalır ve Öksüz oğlanı konağın bülbülü yapar. Efendi ağa, huyu suyu güzel olan Öksüz oğlanı kızıyla evlendirir. Öksüz oğlan hem konağın hem gönüllerin bülbülü olur. Efendi ağa yaptığı iyiliğin karşılığını masalın sonunda görür. Hem konağa bülbül hem de kızına hünerli ve güzel huylu bir eş bulmuş olur.

Bir Varmış Bir Yokmuş masalında, üvey ananın gazabından kurtulmak için evden kaçan iki yetim kardeş, dağın tepesinde bir yol, bir iz ararlarken bir kurtla karşılaşır. Çalı dibinde inleyen bu kurda yaşadıklarında kurdun ayağında kara saplı bıçak gibi kemiğe dayanmış bir çalı dikenini görürler. Kardeşlerden biri dişini tırnağına takarak dikenini çekip çıkarır. Bunun üzerine kurt, onları içinde padişah sarayı olan cennet gibi bir bahçeye çıkarır. Padişah bu yavruları evlat edinir ve bu yetim kardeşler yaptıkları iyiliğin karşılığını sonsuz mutlulukla görürler.

4.1.1.2.13. Cesaret/Liderlik

Cesaret, yaşamda insanın karşısına engeller çıksa da onlarla mücadele edebilme, korkuya, ümitsizliğe kapılmadan zorlukların üstesinden gelebilme yetisidir. Zorlukların üstesinden gelebilmek cesur olmakla mümkündür. Bunu küçük yaşta benimseyen insanlar için yaşam yarışı daha kolay hâle gelir. Eflâtun Cem Güney, masallarında bu değeri işlemiştir. Cesur insanların zorluklar karşısında korkmadan mücadele ettiğini vurgulamıştır.

Zümrütanka masalında, padişahın küçük oğlunun her durumda cesurca davrandığı ve zor durumların üstesinden başarıyla geldiği görülür. Bu durumu kabullenemeyen büyük oğullar çekememezlik duygusuna kapılırlar.

Küçük kardeşimizle başa çıkılacak gibi değil! Bir okla, devin kanını oluk gibi akıttı; bir kılıçta da yedi başını birden yere serdi. O sağ oldukça babamızın tahtına ne sen oturabilirsin, ne ben... Altın tacı ne sen vurabilirsin ne ben! Kuyunun ağzındaki koskoca kaya parçasını bir parmağıyla ne yaptı gördün ya! Bir gün olur ikimizi de bir fiske taş

yapıp atar. Onun devden geri kalır ne yeri var sanki? (Güney, 1967, s.130).

Masalın devamında küçük oğlanın yine cesurca davrandığını, yerin altındaki ejderhanın elinden bir padişahın kızını kurtardığını görüyoruz. Herkes onun cesaretine hayran olur. Bu durumu, kızının kurtulduğunu gören yer altı padişahı şöyle ifade eder:

“Yiğidin bu kadar zorlusundan da korkulur doğrusu!” (Güney, 1967, s.138).

Dünyanın Tadı masalında, Tembel Ahmet tembellik eden, çalışmayan birisidir. Karısından yediği dayaktan sonra çalışmaya başlayarak eli ekmek tutar. Aslında keşfedilmemiş bir yiğitliği vardır, yediği dayaktan sonra bu ortaya çıkar.

“A yiğitler yiğidi, demiş. Sen erenlerden el almış; eline eteğine temiz bir adamsın; kızımı sana etmeyeceğim de kime emanet edeceğim? Üstüne yük olmaz da onu da götürür sizin padişah oğlu ile düğünlerini yapıp yüzünü güldürürsen ben de boynuma düşeni yaparım” (Güney, 1992, s.366-367).

İncili Yorgan masalında, Mıstık’ın masal boyunca gösterdiği cesaret örnekleri göze çarpar. Cin fikirli oluşu ve bunu da cesaretli davranışlarına yansıtması sonucu Mıstık hep kazanan taraf olmuştur. Masal boyunca devî bozguna uğratır. Dev bile Mıstık’tan korkmuştur.

“Deme bre Keloğlan yapılı demiş; tevekkeli değil, yüzünden, gözünden şeytanlık akıyor senin; Allah onların şerrine uğratmasın. Sana olmuş olanlar, bari bize uğramasın; yedi adım ötede dur da tek ne istersen iste bizden!” (Güney, 1992, s.34).

Üç Turunçlar masalında şehzade, yedi başlı bir devin bahçesinde, dalları göklere varan bir ağacın tepesinde el vermez, güç yetmez olan Üç Turunçları aramaya çıkar. Devin, bu sevdadan vazgeçmesini söylemesine rağmen şehzade cesaretini yitirmez.

“Dev kardeş; yel üfürür, sel köpürür, söndürürse Üç Turunçlar söndürür ateşimi. Ben bu başı bu yola koydum bir kere; kader ne ise o olur gayri” (Güney, 2007, s.61).

Ataoglu masalında, Ataoglu’nun ne kadar cesur ve yiğit olduğu göze çarpar. Ağaoğlu, önüne çıkan engelleri cesareti sayesinde bir bir aşarak masalın sonunda padişahın kızıyla evlenir.

“Devin esaretinden kurtulan kardeşleri, Ataoğlu’nu, en küçükleri fakat en yiğitleri olduğu için sultan yapmak istemişler. Lakin Ataoğlu buna razı olmayarak ‘Şimdi siz selamete annemizin yanına gidin, ben devin diğer iki kardeşini de öldürmek için aramaya gideceğim.’ dedikten sonra ağabeyleri ve ablasıyla vedalaşır” (Güney, 1955, s.102).

“(...) Biraz sonra buraya gelen ve acı acı ağlayan padişahın kızı Ataoğlu’nu görünce ejderin onu da parçalayabileceğinden korkarak kaçmasını rica etmiş. Fakat Ataoğlu ona hiçbir şeyden korkmadığını söylemiş” (Güney, 1955, s.106).

Gülen Nar ile Ağlayan Ayva masalında, Yörük beyinin cesareti masal boyunca işlenir. Gülen Nar ile Ağlayan Ayva ağacının altında yedi başlı dev olduğunu bilmesine rağmen Yörük beyi, tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi geçerek Kafdağı’na gider ve bu ağacı bulur. Cesaretli davranışı neticesinde buradaki yedi başlı devi bir vuruşta öldürür. Gösterdiği cesaret örneği sonucunda peri kızına kavuşur. Sonrasında düğün, bayram yaparak mutlu sona ulaşır. Masalda Yörük beyinin cesaretli oluşu onu mutlu sona ulaştırır.

4.1.1.2.14. Elindekiyle Yetinme

Elimizdekiyle yetinme, sahip olduğumuz şeylerle mutlu olmamızı sağlar. Hıstan, bencillikten, kibir ve gösterişten uzak ve şükür dolu bir yaşam, insanı huzurlu kılar. Kanaatkâr olan kimse aslında en zengin kimsedir. Çünkü gönül zenginliğine sahiptir ve elindekiyle yetinmeyi bilir. Dünyadaki sorunların birçoğu, sahip olma hırsından kaynaklanmaktadır. Açgözlü insanların doymak bilmeyen istekleri yüzünden insanlar mutsuz yaşamaktadır. Elindekiyle yetinme değeri bu yüzden önemlidir. Eflâtun Cem masallarında bu değere de yer vermiştir.

Zümrütanka masalında, küçük şehzade, yer altında ejderhanın elinden bir padişah kızını kurtarır. Padişah, küçük oğlana ne isterse vereceğini, hatta kızını, tacını, tahtını bile ona verebileceğini söyler. Küçük oğlan hiçbirini kabul etmez. Fazla şeyde gözü olmadığını, sahip olduğu şeylerin ona yeteceğini her fırsatta söyler. Masalın ilerleyen bölümünde, küçük oğlan kara yılanı öldürdüğü için Zümrütanka kuşu ona ödülleri teklif eder. Sunduğu ödülleri, küçük oğlan kabul etmez ve sadece onu yeryüzüne çıkarmasını ister. Masalın son bölümüne doğru padişah, Keloğlan kılığına giren küçük

oğlunu yiğitliğinden dolayı ödüllendirmek ister. Fakat Keloğlan, tahta ve tahtta gözü olmadığını yineleyerek teklifi reddeder.

Bir Göze Bir Gül masalının son kısmında padişah, oduncu baba ile karısına “Dileyin benden ne dilerseniz, meşeli dağlar mı istersiniz, döşeli konaklar mı?” diye sorar. Oduncu ile karısı bunların hiçbirini istemediklerini sadece melek kızın yüzünün gülmesini istediklerini söylerler. Böylece malda mülkte gözlerinin olmadığını, ellerinde olan şeylerle yetinebileceklerini ispatlamış olurlar.

Ak Gün Kara Gün masalında, Allahverdioğlu’nun başında belaların döndüğünü karısına anlatırken kimsenin malında mülkünde gözü olmadığını söylemesi, sahip olduğu imkânlarla yetindiğini gösterir.

“(…) Benim ne bir kulun toprağında, dalında gözüm var, ne de bir dulun yeşilinde, alında; kimsenin bir çöpüne el sürmedim; ne verdiyse Allah verdi.” (Güney, 2009, s.7).

Kamer Tay masalının son kısmında, padişahın başından aşağı suların dökülmesiyle padişah bir torba kemik gibi olduğu yere yığılıverir. Taç ve taht şehzadeye kalır fakat şehzadenin bunların hiçbirinde gözü yoktur.

“(…)Koca saray neye uğradığını bilememiş. Tacı, tahtı kuzucuğa kalmış ama birinden birine dönüp bakmamış. Altın kafesin kapağını açmış, fildişi sarayın kapısını kapamış, dünya güzelini terkisine almasıyla kendi yurduna dönmesi bir olmuş” (Güney, 2009, s.34).

Nar Tanesi masalında, can sıkıntısını gidermeye çalışan şehzade, çeşmeye su almaya giden yaşlı bir kadının testisini kırar ve üstüne gülmeye başlar. Bu olay sonrasında yaşlı kadının bedduasını alır. O günden sonra şehzade için için yanar, hiç kimse şehzadenin derdine derman bulamaz. Şehzadenin derdinin dermanını, yaşlı kadından öğrenebileceğini duyan padişah, yaşlı kadından kendisine yardımcı olmasını ister. Yaşlı kadın padişaha yardım eder, Padişahın ona ne dilerse vereceğini vaat etmesine rağmen yaşlı kadın elindekilerin ona yeteceğini, fazlasında gözü olmadığını söyler.

“Ne dileyeceğim Padişahım, herkes gibi ben de sağlığını dilerim; sanki benim neyim eksik, nerem noksan? Bir lokma bir hırka bana yeter de artar bile; gel

sen beni kayırma da, kayıracaksan, kapı ardındakileri kayır. Kırk yetim yedir, kırk öksüz giydir, kırk yoksul sevindir! Der” (Güney, 1949, s.12).

Karayılan masalında, evlat hasreti ile yanıp tutuşan padişahın ettiği duaya karşılık bir gün kara bir yılan evladı olur. Bu çocuğu doğurtan, okutan, eğiten yetim bir kız vardır. Yaptıklarına karşılık olarak padişah, kıza ne dilerse vereceğini söyler. Ancak kızın parada pulda gözü yoktur. Hiçbir şey istemeden geri döner.

“Bu kızda bu zeka, görülmeye seza! Bütün saray şaşırır kalır; koca bir memlekete şan olur. Öyle de tok göz, tok gönül ki, önüne hazineler açılır, almaz; altına arabalar çekilir, binmez; geldiği gibi gider” (Güney, 1992, s.175).

Kara Koyun masalında, koç başı beyinin kızı çobana âşık olur. Bey kızı olmasına rağmen maddi anlamda çobandan bir beklentisi olmamıştır. Elinde ne varsa onlarla geçimini sağlayabileceğini, fazlasında gözü olmadığını dile getirir, kanaatkâr bir tavır sergiler.

“Çoban gibi erim olsun, çalı dibi yerim olsun, geçinmeyecek ne başımız var; o davar güder, ben yumak bükürüm, gül gibi geçinip gideriz” (Güney, 1956, s.17).

Keloğlan masalında, padişah, kızını evlendireceği kişiyi bulmak için bazı yöntemleri dener. Ak güvercin kimin başına konarsa padişahın kızıyla o evlenecektir. Ak güvercin döner dolaşır ve Keloğlan’ın başına konar. Fakat Keloğlan’ın padişahın malında, mülkünde gözü yoktur. Elindekiyle yetinmeyi bilen biridir.

“Bir lokma, bir hırka bana yeter de artar bile; zaten tuz, ekmek de bir, börek, baklava da bir yiyene, çal çaput da bir, şalşal şayak da bir giyene” (Güney, 1955, s.69).

4.1.1.2.15. Azimli olma

Engelleri aşma kararlılığı olarak tanımlanabilecek azim, başarıya giden yolda en önemli etkenlerden biridir. Zorluklar karşısında azimli olmak önemlidir. Çünkü azimli olan insanlar engelleri aşma iradesini sergiler ve mutlu sona ulaşırlar. Hedef ne olursa olsun azim, kararlılık ve çalışkanlıkla üstesinden gelinmeyecek bir durum yoktur.

Zümrütanka masalında, küçük şehzade birçok macera yaşadktan ve badire atlattıktan sonra yer altı dünyasından Anka kuşunun kanadına binerek yeryüzüne çıkmaya başlar. Bu yolculuk sırasında, Anka kuşunun su ve et ihtiyacını karşılar. Fakat azıkları bitince Anka kuşu çok yorulur ve uçamaz hâle gelir. Şehzade, öldürmeyecek

yerinden bir parça et kopararak kuşun ağzına verir ve yola devam etmesini sağlar. Bu durum şehzadenin azmi elinden bırakmadığını, bu yolda canından bile fedakârlıkta bulunabileceğini gösterir.

Kamer Tay masalında şehzade, babasına toprak bulmak için çıktığı yolda engellerle karşılaşır. Fakat yılmadan tek tek tüm engelleri aşar ve mutlu sona ulaşır. Şehzade zorluklar karşısında pes etmemiş, azim, sabır ve kararlılık göstererek zorlukların üstesinden gelmiştir.

İncili Yorgan masalında Mıstık, padişahın kızıyla evlenmesine rağmen padişah'tan bir şey istememiştir. Her şeyi kendi çabasıyla elde etmeye çalışmıştır. Masal boyunca azmini her durumda göstermiş ve sonunda isteklerine kavuşmuştur.

Benim ne büyük kardeşim gibi incili yorganım, ne de ortancıl kardeşim gibi şimşek taşım var! Böyle elim boş, yüzüm kara gerdeğe girersem, küçük sultanın başına kakınç olmaz mı? İyisi m, ya devlet başa ya kuzgun leşe. Şu mağarayı bir de kendi gözümle dönüp dolaşayım. Belki çam sakızı, çoban armağanı bir şey bulup gelirim deyip yollara düşmüş. Az gitmiş, uz gitmiş; inişlerde ter dökerek, yokuşlarda tırnak sökerek bir arpa boyu yol gitmiş (Güney, 1992, s.33-34).

4.1.1.2.16. Sır Tutma

Sır, gizli kalması gereken ve herkese söylenmemesi gereken şeydir. Sır tutmak erdemli bir davranıştır. İnsan söylemediği sözün hâkimi, söylediği sözün ise mahkûmudur. Sırrını söyleyen insanlar genellikle sonrasında pişmanlık duyarlar. Güney, iki masalında sır tutmanın önemine değinmiştir.

Kamer Tay masalında şehzade, kara tayın sayesinde mutlu sona erer. Fakat kara tayın ne mübarek mahlûk olduğunu kimseye söylemez, böylelikle yayıp dillere destan etmez. Bura göre sır tutmak erdemli bir davranıştır.

Elmas Beşik masalında, Gülbahar, Bahtiyar'ın arada bir yanına gelip kızını gördüğünü annesine söylemez. Çünkü bu ikisi arasında sır olarak kalmalıdır. Eşler birbirinin sırları tutabilecek donanımda olmalıdırlar. Masalın sonunda, Gülbahar sır tutup sabırla beklediği için mutlu sona ulaşır.

4.1.1.2.17. İyimserlik

İyimserlik, her şeyi iyi yönleriyle görebilme, her olaya veya düşünceye iyi özellikleriyle bakabilmektir. Ward'ın deyişiyle “Gerçek iyimser, problemlerin farkındadır ama çözümleri de bilir, zorlukları görür ama üstesinden gelineceğine de inanır, olumsuzlukları yakalar ama olumlulukları da vurgular, en kötüye açıktır ama en iyiyi de bekler, şikâyet etmek için nedeni vardır ama gülümsemeyi seçer” (<http://www.sozkimin.com>).

Eflâtun Cem Güney de masallarında iyimser düşünen insanların iyi ve güzel şeylerle karşılaştığına vurgu yapar.

Sırmalı Pabuç masalında, yetim kız iyimser düşününce başına iyi ve güzel şeyler gelir. Aynı durum karşısında üvey annenin kızı kötü düşüncelere sahip olduğu için onun başına da kötü şeyler gelir. Akça Nine'nin, üvey annenin kızına söylediklerinden bu yargıya varılabilir.

“Kimin ne olduğunu bir Allah bilir kızım, kim bana ne gözle bakarsa, ben de ona o gözle görünürüm. Eğirip dokuduğuma gelince, bu herkesin kalbine, niyetine bağlı; kim ne eğirirse onu dokurum!” (Güney, 2009, 20-21).

Tasa kuşu masalında, Sülün kızın evhamlı düşünceleri karşısında annesi her zaman iyimser düşünmesi gerektiğini söyler. Fakat Sülün kız iyimser düşünceye sahip olamaz. İyimser düşünürse başına iyi şeylerin geleceğini annesi tekrarlasa da Sülün kız tasadan ve evhamdan kendini alıkoyamaz. Masal boyunca Sülün kız bu şekilde düşünerek hareket eder fakat sonunda yanlış yaptığını, iyimser düşünceye sahip olması gerektiğini anlar ve mutlu olur.

“Yapma kızım, etme kızım; yağmur yağmadan sele gitme kızım; ağzını hayra aç ki, hayır gelsin işine. Yoksa böyle ağrımayan başa yağlık bağlarsan, başını dertten kurtaramazsın sonra” (Güney, 1992, s.333).

4.1.1.2.18. Fedakârlık

Fedakâr insan paylaşmayı bilen, sadece kendisini değil başkalarını da düşünen insandır. Bencil düşünceden sıyrılarak karşısındakini düşünür. Başkalarının mutluluğu ile mutlu olmayı bilir. Bu da hayatı daha yaşanılır kılar. Eflâtun Cem, masallarında genellikle bu değeri diğer değerlerle ilişkilendirerek okurların dikkatine sunar.

Sedef Bacı masalında, Sedef Kız'ın kardeşlerine duyduğu sevgi ve onlar için yaptığı fedakârlık masal boyunca işlenir. Aralarındaki sevgi ve kardeşlik bağı sayesinde başlarına ne gelirse gelsin hayata yeniden tutunurlar. Kardeşler birbirleri için fedakârlık yaparlar. Masalda Sedef Kız, kardeşlerinin hayatı uğruna kendi canından vazgeçecek duruma gelir. Kardeşlerine olan sevgisi o kadar büyüktür ki onlar için fedakârlık yapmaktan geri durmaz. Masal sonunda da yaptıklarının mükâfatını alır ve dört kardeş de mutlu yaşarlar.

Dünyanın Tadı masalının başında, Tembel Ahmet çalışmayan, eve ekmek getirmeyen birisidir. Ahmet'in annesi, oğlunun bu hâline bakmadan fedakârca çalışır, didinir ve ekmek parasını çıkarır.

“Tembel Ahmet adı üstünde tembel mi dedin tembel. Uyuşuk mu dedin uyuşuk... Elini sıcaktan soğuğa vurmuyor; bir oturduğu yerde kırk gün oturup kalıyormuş. Garip anası, saçlarını el kapılarına süpürge etmese tuz, ekmeği bile bulamayacaklarmış. Küçük sultanın gelin olup geldiği gün hatuncuk yer yarılmamış ki yere girsin utancından” (Güney, 2009, s.64).

“(...) Ana yüreği işte... Ne dilim vardı demeye, ne elim vardı dövmeye, o da bildiğini okudu” (Güney, 2009, s.65).

Altın Heybe masalında, gurbete çalışmaya giden Keloğlan hemen para kazanamaz. Kesesinin dibine annesinin dikmiş olduğu on parayı görünce çok mutlu olur ve hemen bir dükkâna girer. Annesinin göstermiş olduğu bu tutum, fedakârlık değerini sergiler.

“Ana gibi yar, Bağdat gibi diyar olur mu? Meğer kesesinin dibine bir on para dikmiş ki, bir gün olur, keleşimin başı darda kalırsa bozdurur, bozdurur da harcar diye” (Güney, 1948, s.6).

4.1.1.3. Sosyolojik iletiler

4.1.1.3.1. Adil olma/Adalet

Adalet, hak kavramı ile ilişkilidir. Hakkın gözetilmesi, haklı ile haksızın ayırt edilmesi adalet değeri ile sağlanır. Adalet değeri insan ilişkilerini düzene sokan bir değerdir ve bu değer çocuk yaşta kazandırılması önemlidir. Çocukların sadece kendilerini düşünen kişiler olarak yetişmesinin önüne geçmek, onlara mutlu ve insan

ilişkilerinin kuvvetli olduğu bir dünya bırakmak bu değerleri benimsetmekle mümkün olabilir. Adil bir dünya ancak bu şekilde kurulabilir.

Sırmalı Pabuç masalında, ak ağalar havuzun dibine düşen sırmalı pabucun kime ait olduğunu bulmak için kapı kapı gezerek ülkedeki bayanların ayaklarında pabucu denerler. Üvey anne kızına giydirir fakat ayakkabı olmaz. Öksüz kıza ayakkabıyı denetmek istemez. Bu durum karşısında ak ağalar herkese ayakkabıyı giydirdiklerini, öksüz kıızı ayırt etmeyeceklerini söyleyerek adil davrandıklarını gösterirler.

“Hatun kişi ferman büyük yerden; biz kılı kırdan ayırmıyoruz; o da Allah’ın kulu değil mi?” (Güney, 2009, s.33).

Zümrütanka masalında padişah, tahtını oğullara bırakmak için adil şekilde davranır. Burada adil olma değerini padişahın davranışlarına yansıdığını görüyoruz:

4.1.1.3.2. Birlik/ Beraberlik

İnsanın sosyal bir varlık olmasından ötürü birlik ve beraberlik içerisinde yaşamaya ihtiyacı vardır. Birlik ve beraberlik içerisinde olmak herkesi güçlü kılar. Çünkü güç birliği birçok güçlüğün üstesinde gelmeyi sağlar, insanları mutlu ve huzurlu kılar.

Birlik ve beraberliği güçlü olan insanlar hayatta yenilmezler, hayat karşısında dik durabilirler. Dünyada birlik ve beraberlik içerisinde hareket etmeden başarıya ulaşmış bir insan, bir toplum, bir devlet yoktur. En büyük güç, beraberlik bağlarının sıkı sıkıya bağlanmasıyla oluşan güçtür. Çünkü toplumsal dayanışma ve toplum düzeni birlik ve beraberlikle gelişir. İnsanlar kederde, tasada, sevinçte, huzurda bir olurlarsa o insanların oluşturduğu toplum da ideale yaklaşır. Birlik ve beraberlik duygusu gelişmiş insanlar, dirlik ve düzen içerisinde yaşarlar. Eflâtun Cem Güney, masallarında bu değeri işlerken birlik ve beraberliğin önemine vurgu yapar, birlik içerisinde yaşayan insanların masal sonunda beklenen mutluluğa kavuştuğuna işaret eder.

Sedef Bacı masalında, üvey annenin yaptığı sahtekârlıklar sonucu birbirinden ayrılmak zorunda kalan kardeşlerin dertleşmeleri, kardeşler arası birlik ve beraberliğe örnek teşkil eder.

“Bir var ki bacı kardeş ciğerdir, birbirinden ayrılır mı? Geceleri baş başa verip başlarına gelenleri bir söyler, iki dökerlermiş” (Güney, 2007, s.82).

Hamur Bebek masalında, cümle âlem Çıtçıtıl Bey'in süte düşmesi, sütün köpürüp yere taşması ve ana babasının saçını başını yolmasına ağlarken Keloğlan yağsız, kaymaksız kalırsam diye ağlar. Bu durumda çoban, Keloğlan'a ağlayanla ağlayıp gülenle gülmesi gerektiğini, birlik beraberlikten kopmaması ve bencil düşünmemesi gerektiğini söyler. Çobanın bu tutumu bencillikten sıyrılarak birlik ve beraberliğe verilen önemi gösterir.

Keloğlan, der; sen başından büyük laf ediyorsun ama kazın ayağı öyle değil... Öyle olsaydı cümle âlem Çıtçıtıl Bey için ah ü zar eder miydi? Şimdi sen de adam olayım dersin ne nefsini kayır ne de elaleminden kendini ayır; ağlayanla ağla, gülenle gül! Daha da yiğitsen herkesin yorulduğu yere bir han yap. Dünya dönerse ancak böylelerinin yüzü suyu hürmetine döner, der(...) (Güney, 2007, s.96).

Zümrütanka masalında Üç Elma Güzeli'nin birlik ve beraberliğe önem vermeleri, birbirini bırakmadan hareket etmeleri davranışlarına yansımıştır.

“Biz üçümüz bir anadan, bir ağaçtan yaratıldık, gönüllerimiz bir düşünür, yüreklerimiz bir çarpar; gülersek beraber güler, ağlarsak beraber ağlarız. Allah yazar da dünyaevine girersek günümüz bir, düğünümüz bir olsun.” (Güney, 1967, s.151).

4.1.1.3.3. Aile Birliğine Önem Verme

Birlik ve beraberliği kalıcı kılmanın yolu, toplumun en küçük yapı taşı olan aileden geçer. Aile birliği kuvvetli olan bireylerin üstesinden gelemeyeceği zorluk yoktur. Ailede bireylerin ortak ülkülerine, birlik ve beraberlik bilinciyle hareket ederek varılabilir. Herkes aklına eseni yaparsa aile bütünlüğünden ve birliğinden söz etmek mümkün olmaz. Aile yapısı çökmüş, manevi değerlerini yitirmiş; birlik, beraberlik ve saygının kalmadığı bir toplumun gelişmesi beklenemez. Bu yüzden toplumun en önemli yapı taşı olan aile kavramı çok önemlidir. Çünkü aile, her zaman destek aldığımız, sığındığımız, paylaştığımız ve yaşadığımız süre boyunca hayatımızın en önemli unsuru olan bir kavramdır. Güney de masallarında aile birliğine önem verilmesi gerektiğine vurgu yapar.

Sedef Bacı masalında, üvey anne gazabına uğrayan çocukların başlarına gelenler anlatılır. Sedef Kız'ın, kardeşlerine duyduğu sevgi ve aralarındaki kardeşlik bağı masal boyunca işlenir. Baba, masalda aile birliğini sağlayan unsur olarak karşımıza

çıkılmamaktadır. Çocuklarından ayrı kalarak bunun cezasını öder. Fakat kardeşler aralarındaki kan ve sevgi bağı sayesinde başlarına ne gelirse gelsin hayata yeniden tutunurlar. Kardeşler birbirlerine karşı fedakârlık yaparlar. Masalda Sedef Kız, kardeşlerinin hayatı için kendi varlığını gözden çıkaracak duruma gelir. Aralarındaki sevgi o kadar büyüktür ki onlar için fedakârlık yapmaktan geri durmaz. Aile bağı kuvvetli insanlar başlarına ne gelirse gelsin birbirlerinden kopmazlar ve sonunda mutlu olurlar. Masal sonunda da yaptıklarının karşılığını alırlar ve dört kardeş de mutluluğu yakalar.

Ak Gün Kara Gün masalında, aile birliğine verilen önem, aile fertlerinin davranışlarında görülür. Başlarına ne kadar sıkıntı gelse de aralarındaki bağı koparmayan aile bireyleri sabrederek birlikte mutlu sona ulaşırlar. Aile bireyleri arasındaki bağlılık ne kadar güçlü olursa başa gelen sıkıntılara katlanmak da o kadar kolay olur. Bu bağlar kuvvetli olduğu sürece aile, zorunlu nedenlerle dağılsa da eninde sonunda birleşir. Aile bağı kuvvetli insanlar mutlu olurlar. Masalın son cümlesinde “*Gökten üç elma daha düştü; yerini, yuvasını dağıtmayanların başına...*” ifadesinde de aile birliğinin önemine vurgu yapılmıştır.

Kamer Tay masalında, padişahın oğullarına bağlılığı göze çarpar. Babasının gözünü açtırmak için üç oğlu da ellerinden geleni yaparlar. Bu durum onların aile birliğine ve beraberliğine önem verdiklerini gösterir. Aile bağı kuvvetli insanların, masal sonunda mutlu olduklarını görürüz.

İlk Bahtım Altın Tahtım masalında, kardeşler birbirlerinden uzak kalsalar da aralarındaki güçlü bağ onları tekrar bir araya getirir. Birbirlerinin mutluluklarına sevinirlerken kederlerine üzülürler. Bu da aile bağlarına önem verildiğini ve aile bağlarının güçlü olduğunu kanıtlar.

“Neye derler ki dağ dağa kavuşmaz adam adama kavuşur diye... İki hasretli baş başa verip başlarından geçeni sayıp dökmüşler birbirlerine. Küçük şehzade bacısının ak bahtına, altın tahtına sevinmiş, bacısı da onun derdine, kederine yanmış...” (Güney, 2009, s.87).

4.1.1.4. Ekonomik iletiler

4.1.1.4.1. Çalışma

Çalışma insanı başarıya götüren bir değerdir. Çalışkan insanlar kendilerine ve topluma faydalı olan insanlardır. El emeğinden, alın terinden, göz nurundan esinlenmemiş hiçbir iş gerçekleşmez. Çalışmak, insanı ve hayatı verimli kılar. Eflâtun Cem, birçok masalında çalışkanlık değerine vurgu yapmış; çalışan insanın daima kazanacağı iletilisini vermiştir.

İncili Yorgan masalında, kardeşlerden en küçüğü olan Mıstık, çalışkanlığıyla ve aynı zamanda cin fikirli oluşuyla göze çarpar. Çalışmanın önemini ve çalışan insanın daima kazanacağını bilir.

“Ağa kardeşlerim, demiş; bu ekinler tırpan istiyor, tırpan dersem el istiyor, emek istiyor ama kim bilir eli mi değmedi, gücü mü yetmedi adamın. Her ne ise yüzüstü bırakıp gitmiş. Kurda kuşa yem olacağına gelin üçümüz üç elden biçelim. Helal süt emmiş birininse gelir emeklerimizi öder elbet” (Güney, 1992, s.23).

Açıl Sofram Açıl masalında, sofrasını çaldıran Keloğlan, tekrar kuyu başına gelerek leblebisini ister. Leblebinin periler diyarında yemek yapıldığını, bunun yerine ona bir değirmen verecekleri söylenir. Değirmeni alan Keloğlan, başta güzel çalışarak karşılığını alır. Fakat bir müddet sonra çalışmayı bırakır, gece gezip gündüz tozar. Zaman içinde çalışmayan değirmen pas tutar ve işlevsiz hâle gelir. Elindeki altınlar da tükenince Keloğlan yine acınacak duruma düşer ve tembelliğinin cezasını çeker. Çalışmayan insanlar kazanamaz, ellerindeki hazır para bitince tekrar dara düşerler.

Keloğlan bir gün böyle, beş gün böyle...Gece demez, gündüz demez; ne durur ne dinlenir, sağ eli yorulsa sol elini atar; sol eli yorulsa, sağ elini atar; kâh bu yana kâh şu yana çevirir; çevirdikçe de altın akar, gümüş akar; anası da dökülenleri devşirir toplar, sandık, sepet, küp, külek demez doldurur... (Güney, 2007, s.12).

Ama gelgelelim, Keloğlan, gelgeç akıllının biri...Bir gün olup kel başından yine kavak yelleri esmeye başlar; gece gezip gündüz tozar; böylece haftalar, aylar geçer; bir sabah anası bakar ki, ne baksın,

küpteki altınlar eriyip akmış, gümüşler de suyunu çekmiş... (...) Ne ise değirmeni götürüp Keloğlan'ın karşısına diker. Keloğlan da 'Ya Allah' der keçesinden doğrulur, 'Ya Pir' der, değirmenin koluna yapışır ama sağı çevirmek ister çevrilmez, sola çevirmek ister çevrilmez! Paslı, pasaklı değirmen çevrilir mi ya, çevrilmez vesselam! (Güney, 2007, s.12).

Keloğlan kabahatin kendi tembelliğinden kaynaklandığını anlamaz. Çalışmayan değirmenin kabahati perilerdeymiş gibi doğruca kuyunun başına gelir, tekrar leblebisini ister. Kuyudan çıkan Arap Bacı ona leblebi yerine bir tokmak verir. Sihirli sözcüğü söyleyince tokmak öyle bir çalışmaya başlar ki Keloğlan'ın kafasını gözünü patlatır, tokmakla annesine vurmaya da çalışır fakat tokmak çalışmaz. Keloğlan annesine yaptığı hatadan ötürü suçun kendisinde olduğunu anlar. Bunun üzerine annesi Keloğlan'a öğüt verir. Verdiği öğütte çalışmadan bir şey elde edilemeyeceğini, çalışan insanın her zaman kazanacağını vurgular.

A kel oğlum, keleş oğlum; yılan yılan iken toprağı bile kanaatle yalar. Bundan örnek alacak yerde gösterişe düşüp de elalemi başına toplamasaydın, o sofracık ne yiter ne biterdi; o güne de yeter bu güne de yeterdi. Haydi o sofracıktan oldun, ya şu değirmene ne demeli? Allah yine yüzüne bakıp haline acıdı da bari bu işe koşulup sebeplensin diye bir de tutup bunu gönderdi. Dört ayağını uzatıp Tembel Ahmet gibi yatacağına bu değirmenin kulpuna yapışılacağı gibi yapışsaydın; sağ elin durursa sol elinle; sol elin yorulursa sağ elinle çevirseydin; ne paslanır ne küflenir; altın, gümüş dediğin evimize oluk gibi akardı. Şimdi, son pişmanlık para etmez ama oğul, başına böyle bir felaket tokmağı indikten geri, belki aklın başına gelir de bundan sonra, ya Allah'ın verdiği ile kıt kanaat geçinir gidersin ya da tuttuğun, tutacağın işe koşulacağın gibi koşulsun. Günün birinde önu söğütlü değirmen olmasan bile, gözümün bebeği, evimin direği olursun inşallah, der (Güney, 2007, s.15-16).

Keloğlan, çalışmanın kıymetini anlayarak emek vermeden ekmek sahibi olamayacağını bilincine varır. Bundan sonraki hayatına çalışarak devam eder.

Öğüt olur da kim tutmaz ki, Keloğlan tutmasın! Ana öğüdü, öğütlerin anasıdır der; ekmeğini tuza batırıp oturacak yerde varır, bir zorlu işe koşulur; gece demez, gündüz demez, yorulur mu yorulur; evlerine altın gibi oluk akmaz ama alın terinden öyle bir pırlanta yapar, öyle bir pırlanta yapar ki görenler parmağını ısırır. Gerçi sofralarını ne Arap bacı kurar ne kum hacı kaldırır; ille velakin eli kolu dert görmesin, iki cihanda yüzü ak olsun, yine anacığı serer, anacığı derler; yerler, içerler, öte yana geçerler. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine... (Güney, 2007, s.16).

Külkedisi masalında, Keloğlan'ın tembelliği anlatılır. Çalışmadan, ocak başında yatıp durması, oradan hiç kalkmaması ve küle toza bulanması sebebiyle kendisine kül kedisi benzetmesi yapılır. Annesi, Keloğlan'ın bu tembel durumundan memnun değildir ve sonunda sabrı büsbütün tükenir. Masal boyunca çalışmanın önemi ve çalışkan olmanın gerekliliği dile getirilir.

“Keloğlan, Keloğlan değil; bir kül kedisi: O sabah, bu akşam ocak başından ayrıldığı yok ki. Ellerini sıcaktan soğuğa vurmuyor, kel başını kaşıyıp duruyor” (Güney, 1992, s.132).

Ay oğlum, a keleş oğlun, bu tembellik sana kimden bulaştı böyle? Baban rahmetli ekmeğini taştan çıkarırdı. Anan olacak kara yazılıyı da görüyorsun işte, başını taştan taşa vuruyor, ya sen! Bir oturduğun yerde kırk yıl oturuyorsun, ya da ‘ver yiyeyim, ört yatayım, gözle canım çıkmasın’ diyorsun, ama ben bugün varım yarın yoğum. Kim kime bir tas su verir. Başın kel olmuş ne çıkar, Allah başka türlü kellik vermesin, elin kolun var; gücün, kuvvetin yerinde, taşı sıksan suyunu çıkarırsın, daha olmazsa ne eder eder, iki elle bir başını geçindirirsin.(...) (Güney, 1992, s.133).

Masalın devamında, annesinin çalışmak için kendisini zorlaması sonucu Keloğlan yollara düşer. Başından geçen bir dizi olaydan sonra Keloğlan akıllanır, hayat tecrübesi edinir. Gerek annesinin nasihatleri gerekse başından geçenler sayesinde Keloğlan çalışkan biri olur. Masal sonunda ana oğul mutlu yaşarlar.

Tasa Kuşu masalında, Sülün kız ve annesi çalışarak çabalayarak istedikleri şeyleri elde edebilmişlerdir. Gayretli olma, çalışma, çabalama sonucu ulaşılmayacak hedef yoktur, verilen emeğin karşılığı mutlaka alınır.

Dünyanın Tadı masalında, çalışkanlık değeri sıkça işlenir. Gayretli olma ve çalışma övülür. Tembel Ahmet'in çalışmayı sevmemesi karşısında eşi olan padişahın küçük kızının nasihatleri metnin iletisini taşıy niteliktedir.

A yiğidim; ev eksiği dev eksiğidir. Bir ananın alın teriyle bir ev döner mi? Ne diye onu kapı kapı süründürüyorsun? Bunca yıldır saçını başını senin uğrunda ağarttığı yetmiyor mu? Bundan böyle ananın eline bakacağına bir işin kulpuna yapışsan ev de mürüvvetini görür ben de elime kınalar yakarım, demiş ama taştan ses çıkmış Tembel Ahmet'ten ses çıkmamış. O gece de tuz, ekmek yiyip yatmışlar (Güney, 2009, s.63).

A yiğidim; arkamız yok kalemiz yok. Varımız yoğumuz bir anan. Bu kara yazılı da ömrünü gününü el kapısında tüketmiş. Yarın kapımızı kim açar, göz değmesin elin kolun sağlam. Taşı sıksan suyunu çıkarırsın. Böyle hasır eskitip duracağına gidip bir baltaya sap olsan onun da canını satın alırsın benim de (Güney, 2009, s.63-64).

A yiğidim; boşluk uyku getirir uyku hastalık getirir, hastalık ölüm getirir. Anana acımıyorsan kendine de mi acımıyorsun? Maşallah gücün kuvvetin yerinde, gönül etsen dağları devirirsin, ne diye canından bezmiş gibi yatıp duruyorsun. Allah deyip doğrul, gidip bir iş bul kendine. İşi olmayanın aşısı olur mu, demiş (Güney, 2009, s.64).

Masalın devamında çalışmadığı için eşinin onu dövmesiyle evden ayrılan Tembel Ahmet, iş bulur ve çalışmaya başlar. Onca yıl yattıktan sonra çalışmanın güzelliğini, eve ekmek getirmenin faziletini ve önemini anlar. Çalışmanın verdiği haz ile yaptığı işten kıvanç duyar ve daha gayretli olarak çalışmaya devam eder. Masalda baştan sona çalışkanlık vurgusu yer alır.

“(...) Gayri, bağlasalar durur mu? Her sabah “ya nasip ya hak!” deyip çıkmış” (Güney, 2009, s.66).

Gel zaman, git zaman, Tembel Ahmet tuttuğunu koparır bir adam olmuş. Gayrı ona iş mi bulunmaz? Kapanın elinde kalıyormuş” (Güney, 2009, s.67).

Pir Dolusu masalında, Garip’in kırk haramilerin şerrine uğradıktan sonra varını yoğunu kaybetmesi sonucu annesinin oğluna verdiği nasihat, çalışmanın önemini vurgular.

“(…) Bir de oğul, boş gezen pabuç başa bela getirir; elin, ayağın tutarken varır bir işe koşulsan belki Allah yüzümüze bakar da sönen ocağımızı yeniden yakarız” (Güney, 1956, s.56)

Bu nasihatten sonra Garip, çalışmak için her yolu dener, her işe koşar, sonunda kendine en uygun olan âşıklığı seçer ve gurbet yollarına düşer.

Dal Olur Eğilir misin? masalında, ak saçlı biri, adamcağıza üstünde kara bir bulutun dolaştığını söyler. Adamcağız neye uğradığını bilemez ve durumu karısına aktarır. Karısı bu durum karşısında çalışıp çabalayacaklarını söyler. Başlarına gelenlerin önünde dal gibi eğilirler fakat dağ gibi çökmezler. Çalışırlar, çabalarlar ve çalıştıklarının karşılığını alırlar.

“(…) Bir yazı yazılmaya görsün insanın başına. Karşı durulmaz ki duralım. Bizim de alnımıza yazılan başımıza gelirse dal olur eğiliriz; çalışır, çabalar gene doğruluruz” (Güney, 1980, s.3).

(...) Başına gelenlerin önünde dal gibi eğilmiş ama dağ gibi çökmemiş. Karı koca dört elle sarılmışlar işe, Her yana koşmuş, her yüke koşmuşlar. Ektikleri yeşermiş, gelmiş; diktikleri güvermiş, gitmiş. Toprak diye avuçladıkları altın olmuş; küplerini, küreklerini doldurmuşlar. Bir de konak yapmışlar hurma dalından, içini de döşemişler Gürün şalından. Gayri ömürlerini güler yüz, tatlı dil ile gönül rahatlığı içinde geçirmişler (Güney, 1980, s.9).

Altın Heybe masalında Keloğlan işe güce gitmez, elini sıcaktan soğuğa vurmaz, oturur, durur. Çalışmayan insana hazır para dayanmaz. Keloğlan’ın tembelliği annesine dert olur.

“A kel oğlum, keleş oğlum, söyleye söyleye dilimde tüy bitti. Babandan kalan para suyunu çekti, elimizde avucumuzda kalmadı, ama elde neler yok!

Memleket var, kaldırımları altın döşeli, memleket var sokaklarından altın gibi su akıyor. Şu külü eşeleyip duracağına toprak kazıp altın çıkarsan olmaz mı?” (Güney, 1948, s.4).

4.1.1.5. Öteki iletiler

4.1.1.5.1. Temizlik

Temizlik alışkanlığı küçük yaşlardan itibaren çocuklara kazandırılması gereken değerlerin başında gelmektedir. Sağlık açısından da bakıldığında temizliğin önemi daha iyi anlaşılır. Temizlik her insanın sahip olması gereken bir özelliktir. Temiz olan bir insan hem kendini hem de çevresini temiz tutar ve bu bilinci aşlamaya çalışır. Dinimiz de temizliğe çok önem vermiştir. Temizliğin imandan geldiğini unutmamalı, çocuklarımıza bu bilinci küçük yaşta aşılmalıyız.

Perili El masalında Gül Kız, el üstünde büyütüldüğü için evlendiği zaman ev işi yapmayı beceremez. Gül Kız evin temizliğini yapamadığı için zamanla kocası alnını kırıştırıp yüzünü asmaya başlar. Temizlik önemli bir değerdir, özellikle kadınların bu değerden yoksun olmaları, evin dirliğinin ve düzeninin bozulmasına neden olur.

Bu adam alnının teriyle geçindiği için evin bütün işi Gül Kız’a bakıyormuş. Gel gelelim, Gül Kız el üstünde büyütüldüğü için ömründe ne ocak başı görmüş ne tandır aş... Ne elleri işe varıyormuş ne parmakları dikişe... Ocaklar is bağlamış, süpürülmeye, süpürülmeye... Örümcekler ağ bağlamış silinmeye, silinmeye... Hâsılı kelam, evin yüzüne bakılmaz olmuş. Eee, evin yüzüne bakılmazsa, bu evi çekip çevirenin yüzüne bakılır mı, gül değil, isterse gülden gönüllü olsun. Konu komşu çoktan ayağını kesmiş ya kocası ne yapsın! Evin dirliği, düzeni bozulmasın diye, yağı yavan dememiş, katlanacağı kadar katlanmış, bir güne bir gün ağzını açıp da karısına bir çift söz dokundurmamış. İyi ama güzellik dediğin peynir ekmekle yenmez ki... Son sonu o da alnını kırıştırıp, yüzünü kızartmaya başlamış (Güney, 2009, s.154-156).

4.2. Yorum

Eflâtun Cem Güney masallar aracılığıyla toplumsal, ahlaki ve etik değerleri okuyucuya aşlamak ister ve bu değerleri masallarında büyük bir ustalıkla işler. Millî ve manevi değerlerimizi öne çıkaran masalları ve kendine özgü üslubuyla okuyucuda haz bırakacak yapıtlar ortaya koyan yazar, aşlamak istediği değerleri masallarına yedirerek verir. Hemen her masalı birden çok değer barındırır niteliktedir. Değerlerini bilen ve bunları davranışlarına yansıtan bireylerin ideal toplum düzenini oluşturacağı düşüncesiyle yazar,bunu masallarına yansıtır.

Güney'in masallarında “birlik beraberlik, sevgi, hoşgörü ve duyarlılık, güven ve özgüven, adil olma, cesaret ve liderlik, yardımlaşma ve dayanışma, temizlik, doğruluk ve dürüstlük, aile birliğe önem verme, iyimserlik, iyilik yapmak, çalışkanlık, paylaşımcı olma, şefkat ve merhamet, alçak gönüllülük, fedakârlık, sır tutma, azimli olma, elindekiyle yetinme, inanç ve tevekkül, sabırlı olma” gibi değerler öne çıkmaktadır. Bu değerlerin içerisinde yazar en fazla doğruluk ve dürüstlük değeri üzerinde durmuştur. Dürüst insanların eninde sonunda ödüllendirileceği ve hak ettikleri mutluluğa erişecekleri verilmek istenen mesajlar arasındadır. Bunun yanında çalışkanlık, iyilik, şefkat ve merhamet, alçak gönüllülük, sabırlı olma yazarın üzerinde çokça durduğu değerlerdir. Yazar dinî değerleri de masallarında sıkça işlemiştir.

Eflâtun Cem Güney'in kaleme aldığı masallar,taşıdıkları değer ve iletilerle pedagojik açıdan da çocukların bilinçaltına, bilincine ve hayal dünyalarına hitap edecek niteliktedir. Yazarın masallarında estetik ile didaktizmi sentezlediği ve sanat ile pedagoji arasında bir köprü oluşturduğu söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Masal, çocukluk döneminden itibaren insanı hayata hazırlayan edebî türdür. Ana dil eğitiminin ilk basamağını oluşturan dinleme ve konuşma becerilerini geliştirir. Bu nedenle çocuk edebiyatında masal, önemli bir yere sahiptir. Çocukların hayal gücünün gelişmesinde, kazandırılmak istenen değerlerin çocuğa aşılmasında en etkili yöntem masal aracılığıyla çocuğun dünyasına ulaşmaktır. Masal okunan ya da okutulan çocukların, bu metinlerde öne çıkarılan değerleri fark edeceği ve bu değerleri hayatına ekleyeceği düşünülmektedir. Bu yüzden çocuğa kazandırılmak istenen değer ve davranışların en etkili yolu, masal dinleme/okuma etkinliklerine başvurmaktır. Çünkü çocuk, masal aracılığıyla hem eğlenir hem de aynı zamanda masalda öne çıkan değerleri benimser. Dolayısıyla masallar çocuğun dünyasına hitap ederek onların hem bilincinde hem de bilinçaltında kalıcı izler bırakabilir. Nitelikli masallar sayesinde millî, manevi ve evrensel değerler edebî bir üslupla işlenerek çocukların karakter gelişimine yön verir.

Eflâtun Cem Güney'in çocuk edebiyatı alanında verdiği masallar millî, manevi ve dinî değerlerimizi öne çıkarmaktadır. Yazarın bu bağlamda kaleme aldığı eserler, değerler eğitimi süresince kullanılması gereken, anlatım zenginliği içeren, çocuk yaştaki okurların duyuşsal ve bilişsel yapılarına katkı sağlayan önemli eserlerdir. Değerler eğitiminde en temel basamağı oluşturan masallar, Eflâtun Cem Güney'in üslubuyla ele alınarak çocukların dünyalarına olumlu yönde katkı sağlamayı amaçlar.

Eflâtun Cem, Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen değerlere ilave olarak inanç/tevekkül/dua, güven, azim, sır tutma, elindekiyle yetinme, sabırlı olma gibi değerleri de masallarında işlemiştir. Masallarında özellikle doğruluğa, dürüstlüğe, çalışkanlığa, iyiliğe, şefkatli, merhametli ve sabırlı olmaya vurgu yaparken sosyolojik, psikolojik, etik iletileri de masallara yedirerek vermiştir. Değerlerimizi masallarında ustalıkla işlemiştir.

Sabırtaşı, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, Elmas Beşik ve Üç Turunçlar masallarında sabırlı olmanın önemine vurgu yapılır. Sabreden insanların er ya da geç huzur ve mutluluğa kavuşacağına değinilir. Sabırlı olmanın önemi verilirken aynı

zamanda başka değerler de masalda yerini bulur. *Kamer Tay, Elmas Beşik, Sabırtaş* masallarında sabırlı olmakla birlikte sır tutmanın önemine de vurgu yapılır.

*Üç Turunçlar, Hamur Bebek, Perili El, Altın Perçemli Çocukla Sırma Saçlı Kız, Üç Elma, Kara Yılan, Sabırtaş, Ak Gün Kara Gün, Al Elma Yeşil Elma, Dal Olur Eğilir misin?*adlı masalarda inanç, tevekkül ve dua gibi dinî değerler işlenir. Masal kahramanları başlarına bir musibet gelse de tevekkülü elden bırakmayarak Allah'a dua ederler ve masal sonunda duanın karşılığını alırlar. İyi yürekli, iyi niyetli insanlara Allah'ın mükâfatı boldur, masalda yapılan duaların boşa gitmeyeceği verilmeye çalışılır.

Sabırtaş, Zümrütanka, Dünyanın Tadı, Nar Tanesi, Gülen Nar ile Ağlayan Ayva masallarında alçak gönüllü olmak değerine vurgu yapılır. Kibrin ve kendini başkalarından üstün görmenin sonucu her zaman olumsuzdur. Alçak gönüllü olan insanlar her zaman kazanır, kibirli olmanın yanlış bir davranış olduğu sezdirilmek istenir.

Sırmalı Pabuç, Üç Turunçlar, Kara Yılan, Sabırtaş, Zümrütanka, Elmas Beşik, Ecişle Bücüş, Fakir ile Zengin Kardeş, Kara Gülmez, Bir Varmış Bir Yokmuş masallarında şefkat ve merhametli davranan her kişinin er ya da geç mutluluğa ulaşacağı anlatılır. Örneğin *Sırmalı Pabuç* masasında, öksüz bir kızın üvey anne elinde çektiği sıkıntılar dile getirilir. Üvey anne öksüz kıza merhamet göstermez, kendi kızını hiçbir işe koşmayıp tüm yükü öksüz kızın sırtına yükler. Masal boyunca üvey annenin her durumda öksüz kıza şefkat ve merhamet göstermediği göze çarpar. Masal sonunda şefkat göstermeyen üvey anne cezalandırılırken, öksüz kız ödüllendirilir.

İncili Yorgan, Sedef Bacı, Sabırtaş, Felek Sillesi masalarında sevgi değerine atıfta bulunulur. Sevginin gücünün tüm zorlukları aşacağı işlenir.

Nar Tanesi masasında yaşlı kadına saygı göstermeyip onunla dalga geçen şehzadenin başına gelenler anlatılarak saygının önemine vurgu yapılır. Şehzade öyle bir derde düşer ki dermanı çok zordur. Yaşanan olaylar sonucunda masaldan çıkarılan ders ise büyüklere özellikle yaşlılara gereken saygıyı göstermeliyiz, onların bedduasını almamalıyız şeklinde özetlenebilir.

Üç Elma, Açıl Sofram Açıl, Zümrütanka, Misk Çelebi masalarında paylaşımcı olma değerinin işlendiğini görürüz. Paylaşımcı olan insanlar her zaman huzurlu ve

mutlu olur. Örneğin *Açıl Sofram Açıl* masalında, bulduğu leblebiyi kuyuya düşüren Keloğlan'a periler bir sofra hediye ederler. Bu sofra sihirli olduğu için sihirli sözcükleri söyleyince açılır ve enfes yiyeceklerle dolu bir sofra hâline gelir. Yerler yerler bitmez, içerler içerler tükenmez. Durum böyle olunca Keloğlan, konu komşuyu yemeğe çağırmak ister. Bu davranışı, Keloğlan'ın paylaşımcı olduğunu düşündürür.

Üç Turunçlar, *Sedef Bacı*, *Zümrütanka*, *İncili Yorgan* masallarında güven ve özgüven değerlerine gönderme yapılır. Yine *Zümrütanka* masalında hoşgörü, adil olma, yardımlaşma ve dayanışma, iyilik yapma, cesaretli olma, elindekiyle yetinme, azimli olma, birlik ve beraberlik gibi birçok değere masalda yer verilir. Buradan da anlaşılacağı üzere yazar, masallarını genellikle birden çok değeri bir arada verecek şekilde kaleme almıştır.

Yardımlaşma ve dayanışmanın önemi çoğu masalda ele alınmış olsa da en belirgin olarak *Zümrütanka* ve *Bir Göze Bir Gül* masallarında işlenir. Yardımlaşmanın önemi diğer değerlerle ilişkilendirilerek masallarda yer alır.

İncili Yorgan, *Üç turunçlar*, *Nar Tanesi*, *Zümrütanka*, *Bir Göze Bir Gül*, *Sabırtaşı*, *Tellerinde Bülbüller Şakıyan Saz*, *Bir Varmış Bir Yokmuş* gibi masallarda, iyilik yapmanın önemi, iyilik yapan insanların eninde sonunda ödüllendirildiği, mutluluğa ve rahata kavuştuğu, yapılan iyiliklerin karşılıksız kalmadığı belirtilir. İyilik yapmanın önemi, yazarın birçok masalında yer verdiği bir değerdir. Üzerinde en fazla durulan değerlerden biridir.

Doğruluk ve dürüstlük, yazarın en çok işlediği değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Yazarın masallarında en çok rastlanan değerdir. Doğru ve dürüst insanlar masal sonunda mutlaka mükâfatlarını alırken, yalan söyleyen ve dürüst olmayan insanlar cezalandırılır. Örneğin *Sırmalı Pabuç* masalında, yetim kızın üvey annesinden çektiklerine karşı Akça Nine onun eninde sonunda mutluluğa ulaşacağını dile getirir ve onu teselli eder. Çünkü öksüz kız doğruluktan ve dürüstlükten ayrılmayan bir karakterdir. Nitekim masal sonunda da öksüz kız dürüst olmaktan vazgeçmediği için karşılığını alır. *Üç Turunçlar* masalında, Karakız söylediği yalanlarla şehzadeyi ve herkesi sürekli kandırır. Dürüst bir karakter olmadığı için masalın sonunda cezalandırılır. Yalancının yalanı en sonunda kendi ayağına dolanır. Masal boyunca Karakız'ın yaptığı sahtekârlıklara yer verilir. Turunç güzeli kıza yapmadığını bırakmaz

fakat yaptıkları er geç ortaya çıkar. Masalda, sahtekâr insanların yaptıkları eninde sonunda ortaya çıkar ve kendilerine zarar verir, fakat dürüst insanlar daima kazanır ve yapılan iyilikler karşılıksız kalmaz iletisi verilir. *İncili Yorgan, Sedef Bacı, Köseadağı, Zümrütanka, Bir Göze Bir Gül, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, İlk Bahtım Altın Tahtım, Kara Koyun, Çiçek Kızla Çiğdem Kardeş, Misk Çelebi, Portakal Perileri, Saka Güzeli, Ataoğlu, Minnettar Tilki, Yalancının Mumu, Çorap Söküğü, Altın Heybe, Çöplükte Bitmiş Ama Gül Bitmiş* masallarında da bu değer sıkça işlenir.

Sırmalı Pabuç ve Tasa Kuşu masallarında iyimserlik değerine vurgu yapılır.

Zümrütanka, Dünyanın Tadı, İncili Yorgan, Üç Turunçlar, Ataoğlu, Gülen Nar ile Ağlayan Ayva masallarında cesaret ve liderlik değerlerinin yer aldığını görüyoruz.

Sedef Bacı, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, İlk Bahtım Altın Tahtım masallarında aile birliğine verilen önem dile getirilir. Kardeşler birbirlerinden uzak kalsalar da aralarındaki güçlü bağ onları tekrar bir araya getirir. Birbirlerinin mutluluklarına sevinirken kederlerine üzülmürler. Bu da aile bağlarına önem verildiğini ve aile bağlarının güçlü olduğunu gösterir. *Ak Gün Kara Gün* masasında, aile birliğine verilen önemi, aile fertlerinin davranışlarında görmek mümkündür. Başlarına ne kadar sıkıntı gelse de aile bireyleri aralarındaki bağ koparmaz, sabrederek mutlu sona ulaşırlar. Aile bireyleri arasındaki bağlılık ne kadar güçlü olursa başa gelen sıkıntılara katlanmak da o kadar kolay olur. Yine bu bağlar kuvvetli olduğu sürece aile zorunlu sebeplerle ayrılmak zorunda kalsa da eninde sonunda tekrar birleşir. Aile bağı kuvvetli insanlar mutlu olurlar. Masalın son cümlesinde geçen “Gökten üç elma daha düştü; yerini, yuvasını dağıtmayanların başına...” ifadesinde de aile birliğinin önemine vurgu yapılır. *Sedef Bacı, Hamur Bebek, Zümrütanka* masallarında da birlik beraberlik değeri işlenir.

İncili Yorgan, Açıl Sofram Açıl, Külkedisi, Tasa Kuşu, Dünyanın Tadı, Pir Dolusu, Altın Heybe gibi masalarda çalışma ve çalışkan olmanın kazandırdıkları üzerinde durulur. Yine *Kamer Tay, İncili Yorgan, Zümrütanka* masallarında da azimli olmanın insana kazandırdıkları belirtilir. Bu değerler birbirleriyle iç içe oldukları için masalarda da ana fikir etrafında verilmeye çalışılarak birbirlerini tamamlarlar. *Zümrütanka, Bir Göze Bir Gül, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, Nar Tanesi, Kara Yılan, Karakoyun, Keloğlan* masallarında da elindekiyle yetinme değerinin öne çıktığını görüyoruz.

Perili El masalında temizlik değeri ele alınmıştır. Gül Kız, el üstünde büyütüldüğü için evlendiği zaman ev işi yapmayı beceremez. Evin temizliğini yapamadığı için zamanla kocası yüzünü asmaya başlar. Temizlik önemli bir değerdir, özellikle kadınlar bu değerden yoksun olması durumunda evin dirliği ve düzeni bozulabilir.

Eflâtun Cem Güney, Doğruluk/Dürüstlük değerine yirmi bir masalında; İnanç/Tevekkül/Dua ile Şefkat/Merhamet değerlerine onar masalında; İyilik ve Elindekiyle Yetinme değerlerine sekizer masalında; Cesaret/Liderlik ve Çalışkanlık değerlerine yedi masalında; Sabırlı olma ve Alçak gönüllük değerlerine beşer masalında; Sevgi, Paylaşımçı olma ve Aile birliğine önem verme değerlerine dörder masalında; Güven, Azim, Birlik/ Beraberlik ve Fedakârlık değerlerine üçer masalında; Özgüven, Sır tutma, İyimserlik, Adil olma/Adalet ve Yardımlaşma/Dayanışma değerlerine ikişer masalında; Saygı, Hoşgörü ve Temizlik değerlerine birer masalında yer vermiştir.

Masallardaki iletiler sınıflandırılmış ve 5 ana başlık altında kümelenmiştir. Bu başlıkları şöyle sıralanabilir:

- A) Etik İletiler
- B) Psikolojik İletiler
- C) Sosyolojik İletiler
- D) Ekonomik İletiler

E) Öteki İletiler olmak üzere 5 grupta, 19 ana başlık ve 162 ara başlık altında toplanmıştır (Yavuz, 2002, s.37).Eflâtun Cem Güney'in masallarında bu iletilerin hepsi yer alsa da, yazarın en fazla etik iletilerin ve psikolojik iletilerin içeriği üzerinde durduğu söylenebilir.

Tablo 3.İleti Türleri, İletiler ve Masallarda Yer Verilme Sıklığı

İletinin Türü	İletinin Adı	Masallarda yer verilme sıklığı	Masallar
Etik İletiler	Doğruluk/ Dürüstlük	21	İncili Yorgan, Sedef Bacı, Köseadağı, Zümrütanka, Bir Göze Bir Gül, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, İlk Bahtım Altın Tahtım, Kara Koyun, Çiçek Kızla Çiğdem Kardeş, Misk Çelebi, Portakal Perileri, Saka Güzeli, Ataoğlu, Minnettar Tilki, Yalancının Mumu, Çorap Söküğü, Altın Heybe, Sırmalı Pabuç, Üç Turunçlar, Çöplükte Bitmiş Ama Gül Bitmiş
Psikolojik İletiler	İnanç/ Tevekkül/ Dua	10	Üç Turunçlar, Hamur Bebek, Perili El, Altın Perçemli Çocukla Sırma Saçlı Kız, Üç Elma, Kara Yılan, Sabırtası, Ak Gün Kara Gün, Al Elma Yeşil Elma, Dal Olur Eğilir misin?
	Şefkat/ Merhamet	10	Sırmalı Pabuç, Üç Turunçlar, Kara Yılan, Sabırtası, Zümrütanka, Elmas Beşik, Ecişle Bücüş, Fakir ile Zengin Kardeş, Kara Gülmez, Bir Varmış Bir Yokmuş
	Elindekiyle yetinme	8	Zümrütanka, Bir Göze Bir Gül, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, Nar Tanesi, Kara Yılan, Karakoyun, Keloğlan
	İyilik	8	İncili Yorgan, Üç turunçlar, Nar Tanesi, Zümrütanka, Bir Göze Bir Gül, Sabırtası, Tellerinde Bülbüller Şakıyan Saz, Bir Varmış Bir Yokmuş
	Cesaret/liderlik	6	Zümrütanka, Dünyanın Tadı, İncili

			<i>Yorgan, Üç Turunçlar, Ataoğlu, Gülen Nar ile Ağlayan Ayva</i>
	Sabırlı olma	5	<i>Sabırtaşı, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, Elmas Beşik ve Üç Turunçlar</i>
	Alçak gönüllülük	5	<i>Sabırtaşı, Zümrütanka, Dünyanın Tadı, Nar Tanesi, Gülen Nar ile Ağlayan Ayva</i>
	Sevgi	4	<i>İncili Yorgan, Sedef Bacı, Sabırtaşı, Felek Sillesi</i>
	Paylaşımçı olma	4	<i>Üç Elma, Açıl Sofram Açıl, Zümrütanka, Misk Çelebi</i>
	Güven	3	<i>Üç Turunçlar, Sedef Bacı, Zümrütanka</i>
	Azim	3	<i>Kamer Tay, İncili Yorgan, Zümrütanka</i>
	Fedakârlık	3	<i>Sedef Bacı, Dünyanın Tadı, Altın Heybe</i>
	Sır Tutma	2	<i>Kamer Tay, Elmas Beşik</i>
	Öz güven	2	<i>İncili Yorgan, Zümrütanka</i>
	İyimserlik	2	<i>Sırmalı Pabuç ve Tasa Kuşu</i>
	Yardımlaşma/ Dayanışma	2	<i>Zümrütanka, Bir Göze Bir Gül</i>
	Saygı	1	<i>Nar Tanesi</i>
	Hoşgörü	1	<i>Zümrütanka</i>
Ekonomik İletiler	Çalışkanlık	7	<i>İncili Yorgan, Açıl Sofram Açıl, Külkedisi, Tasa Kuşu, Dünyanın Tadı, Pir Dolusu, Altın Heybe</i>
Sosyolojik İletiler	Aile Birliğine Önem Verme	4	<i>Sedef Bacı, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, İlk Bahtım Altın Tahtım</i>
	Birlik/Beraberlik	3	<i>Sedef Bacı, Hamur Bebek, Zümrütanka</i>
	Adil Olma/Adalet	2	<i>Sırmalı Pabuç, Zümrütanka</i>
Öteki İletiler	Temizlik	1	<i>Perili El</i>

İncelenen masal metinlerinde etik iletiler içerisinde yer alan yalan söylememek ve dürüst olmak yazarın yirmi bir masalında (*İncili Yorgan, Sedef Bacı, Köseadağı, Zümrütanka, Bir Göze Bir Gül, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, İlk Bahtım Altın Tahtım, Kara Koyun, Çiçek Kızla Çiğdem Kardeş, Misk Çelebi, Portakal Perileri, Saka Güzeli, Ataoğlu, Minnettar Tilki, Yalancının Mumu, Çorap Söküğü, Altın Heybe, Sırmalı Pabuç, Üç Turunçlar, Çöplükte Bitmiş Ama Gül Bitmiş*) karşımıza çıkar.

Psikolojik iletiler içerisinde yer alan sabır, iyilik-kötülük, paylaşım, şefkat, merhamet vs. gibi kavramlar yazarın her masalında karşımıza çıkar. Kimi masallarda ön planda verilirken kimi masallarda da diğer değerleri bütünler nitelikte verilir. Bunların dışında dinî değerleri öne çıkaran on masal vardır (*Üç Turunçlar, Hamur Bebek, Perili El, Altın Perçemli Çocukla Sırma Saçlı Kız, Üç Elma, Kara Yılan, Sabırtaşı, Ak Gün Kara Gün, Al Elma Yeşil Elma, Dal Olur Eğilir misin?*). Yazar ahlaki, toplumsal, evrensel ve dinî değerleri bütünüyle ele alır ve masallarında işler.

Sosyolojik iletiler içerisinde yer alan birlik/beraberlik, aile birliğine önem ve adil olma değeri yazarın yedi masalında (*Sedef Bacı, Hamur Bebek, Zümrütanka, Ak Gün Kara Gün, Kamer Tay, İlk Bahtım Altın Tahtım, Sırmalı Pabuç*) karşımıza çıkar.

Ekonomik iletiler ise doğrudan yazarın üzerinde durduğu iletiler arasında yer almasa da çalışkanlık değeri bu ileti kapsamında ele alınabilir. Gözünü para hırsı bürümüş insanları kötü bir son beklemektedir ve çalışan insan kazanır iletileri dikkati çeker. Çalışkanlık değeri yazarın yedi masalında (*İncili Yorgan, Açıl Sofram Açıl, Külkedisi, Tasa Kuşu, Dünyanın Tadı, Pir Dolusu, Altın Heybe*) ele alınır.

Öteki iletiler ise temizlik değerini ön plana çıkarır. Bu da bir masalında (*Perili El*) görülür.

5.2. Öneriler

Bu bölümde yapılan çalışmadan elde edilen verilerden hareketle aşağıdaki öneriler sıralanabilir:

1. Eflâatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masal metinleri Türkçe öğretiminde araç metin olarak ders kitaplarında yer almalıdır.
2. Masalların okul öncesi dönemden başlayarak ilkökul ve ortaokulda eğitim gören çocuklar için eğlenerek öğrenmenin yanı sıra davranış

kazandırma, değerler eğitimi uygulamada önemli bir yere sahip olduğu unutulmamalı ve masal kitaplarının yayınlanmasına özen gösterilmelidir. Eflâtun Cem Güney'in masal kitapları da okullarda öğrencilere ek kaynak ya da yardımcı kitap olarak dağıtılmalıdır.

3. Eflâtun Cem Güney masallarının çizgi filme dönüştürülmesine, görsel ve yazılı medyada paylaşılmasına yönelik çalışmalar yapılarak masalların daha çok kitleye ulaşması sağlanmalıdır.
4. Eflâtun Cem Güney yalnızca masallarında değil, diğer tüm yapıtlarında da başarılı eserler ortaya koymuştur. Bu nedenle diğer eserleri de Türkçe öğretiminin birer aracı olarak Türkçe ders kitaplarında yer almalıdır.
5. Eflâtun Cem Güney'in Türkçenin anlatım yollarını kullanırken oluşturduğu çeşitlilik ilgi çekicidir. Güney'in masallarındaki şiirsellik ve okurun damağında tat bırakan üslubunu incelemeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
6. Eflâtun Cem Güney gibi yazınsal dili iyi kullanabilen yazarların yapıtları daha geniş çocuk kitlesine sunulmalıdır. Çocuk okurların bu yapıtların kurgusundan, üslubundan, verilmek istenen mesajından ve kazandırılmak istenen davranışından daha çok yararlanmalarına imkân hazırlanmalıdır.
7. Eflâtun Cem Güney'in masallarının hedef kitlesi yalnızca çocuklar değildir. O, masallarıyla yetişkinlere de hitap etmektedir. Dolayısıyla yetişkinlerin de Eflâtun Cem'in masallarından yararlanması gerekir. Bu doğrultuda anne, baba ve öğretmenler de yazarın masallarını okumalı ve masalların taşıdığı değerler, verdiği iletiler üzerine çocuk okurlarla konuşmalı ve tartışmalıdırlar.
8. Yaşanan dünyada öğrencilere insani değerlerimizin kazandırılması büyük ihtiyaç hâline gelmiştir. Bu ihtiyacı karşılayabilmek ve çocuklara daha geniş kapsamlı değer aktarımı için, aile-öğretmen iş birliğiyle ev ve okulda gerçekleştirilecek “okuma saatleri”nde Eflâtun Cem Güney'in masallarının da öğrencilerin dikkatine sunulmasına özen gösterilmelidir.
9. Değerler eğitiminde ders kitaplarıyla sınırlı kalmayarak öğretmenlerin ders kitapları dışında Eflâtun Cem Güney'in masal kahramanlarıyla

öğrencileri özdeşleştirerek değerlerin öğrencilere kazandırması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Daştan, N. (2012). *Eflâtun Cem Güney'in halkbilimi ile ilgili çalışmaları*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi.
- Elbir, B.,Bağcı, C. (2013). “Değerler Eğitimi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Düzeyindeki Çalışmaların Değerlendirilmesi”, *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/1 Winter, Ankara-Turkey.
- Emiroğlu, S. (2005). *Eflâtun Cem Güney'in eserlerinde dil ve çocuk eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Emiroğlu, Selim, R.Çiftlikçi, K.Deniz (2011). *Eflâtun Cem Güney-Masal babası*, Malatya: Malatya Araştırmaları Derneği.
- Güney, E. C. (1946). *Nar tanesi*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- Güney, E. C. (1948). *Bu toprağın masalları V*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- Güney, E. C. (1955). *Türk masalları*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- Güney, E. C. (1956). *Bir varmış bir yokmuş*, İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Güney, E. C. (1962). *Az gittim uz gittim*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- Güney, E. C. (1966). *Folklor ve eğitim*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Güney, E. C. (1967). *Gökten üç elma düştü*, İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- Güney, E. C. (1980). *Dal olur eğilir misin?*, İstanbul: İtimat Kitapevi.
- Güney, E. C. (1985). *Al elma yeşil elma*, İstanbul: Petek Yayıncılık.
- Güney, E. C. (1985). *Gülen nar'la ağlayan ayva*, İstanbul: Petek Yayıncılık.
- Güney, E. C. (1985). *Tellerinde bülbüller şakıyan saz*, İstanbul: Petek Yayıncılık.
- Güney, E. C. (1992). *Masallar*, Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Güney, E. C. (2007). *Açıl sofram açıl*, Ankara: Kapadokya Yayıncılık.
- Güney, E. C. (2009). *Ak gün kara gün*, Ankara: Kapadokya Yayıncılık.

Güney, E. C. (2009). *Evvel zaman içinde*, İstanbul: Nar Yayınları.

<http://www.sozkimin.com> (Erişim: 10.8.2017)

Kaplan, O. (2012). *Eflâtun Cem Güney'in derleyip yazdığı masalların çocuklarda karakter eğitimi açısından incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi.

Kuçuradi, İ. (2013). *İnsan ve değerleri*, Ankara: Yankı Yayınları.

MEB (2015). *Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı*, Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB (2017). *Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı*, Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Mert, E.L. (2009). *Türkçenin sözvarlığı açısından Eflâtun Cem Güney'in derleyip yazdığı masallar*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.

Mert, E.L. (2010). "Eflâtun Cem Güney'in masallarında deyimlerle kurulu anlatım çeşitliliği", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume: 3, Issue: 14

Mutlu, N. Y. (2011). *Masal babası Sivashlı Eflâtun Cem Güney*, Sivas: Buruciye Yayınları.

Necatigil, B. (2004). *Edebiyatımızda isimler sözlüğü*, İstanbul:Varlık yayınları.

Pürlü, Kadir (ed.) (2014). *Masal babası Eflâtun Cem Güney Sempozyumu Bildirileri (1-2)*, Bildiriler, Sivas.

Sakaoğlu, S. (2014). *Eflâtun Cem Güney*, Konya: Kömen Yayınları.

Şimşek, T. (2007). *Çocuk edebiyatı*, 4.Baskı, Konya: Suna Yayınları.

TDK (2005). *Türkçe sözlük*, 10.Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yaman, E. (2014). *Değerler eğitimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Yavuz, M. H. (2002). *Masallar ve eğitimsel işlevleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK 1. Eflâatun Cem Güney'in Kitap Kapak Fotoğrafları

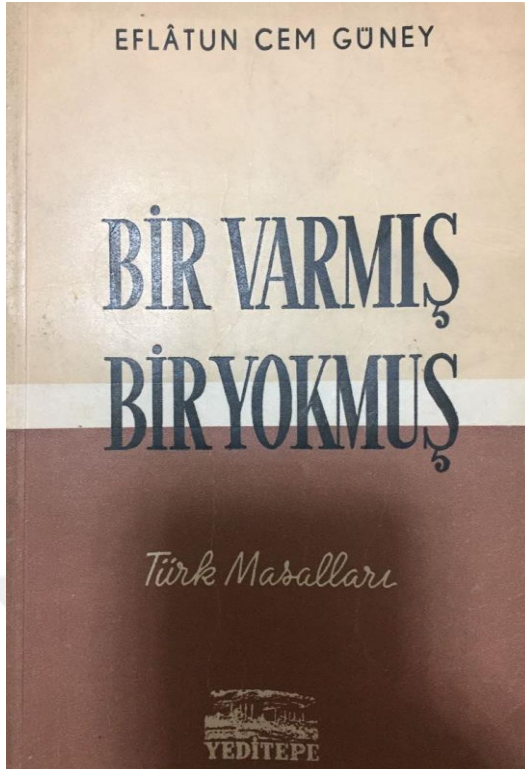
Açıl Sofram Açıl

Ak Gün Kara Gün

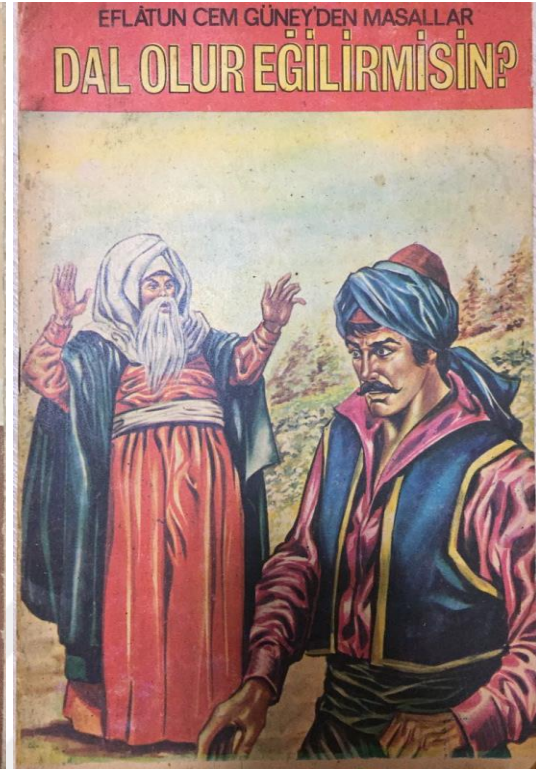

Al Elma Yeşil Elma

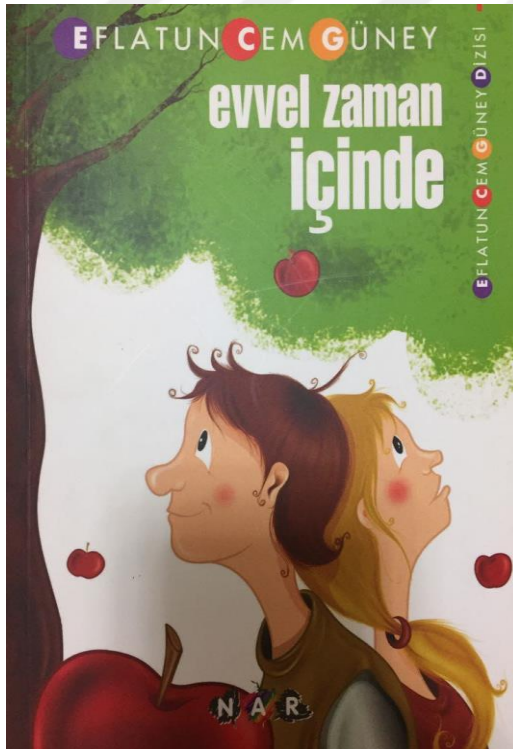
Az Gittim Uz Gittim

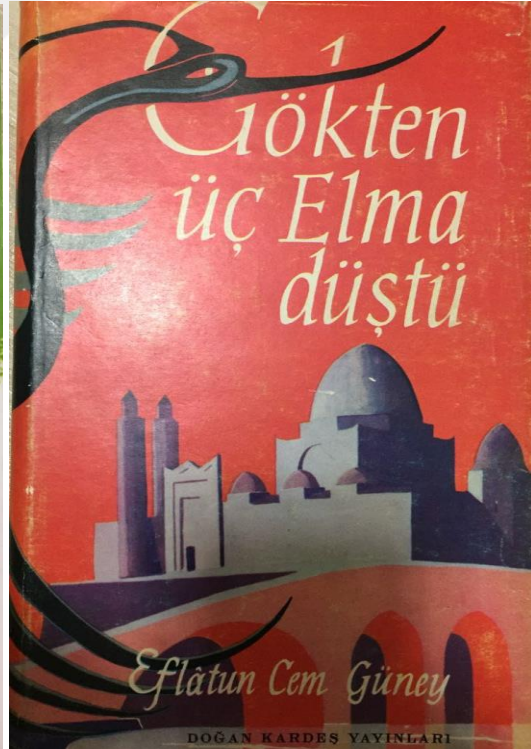
Bir Varmış Bir Yokmuş

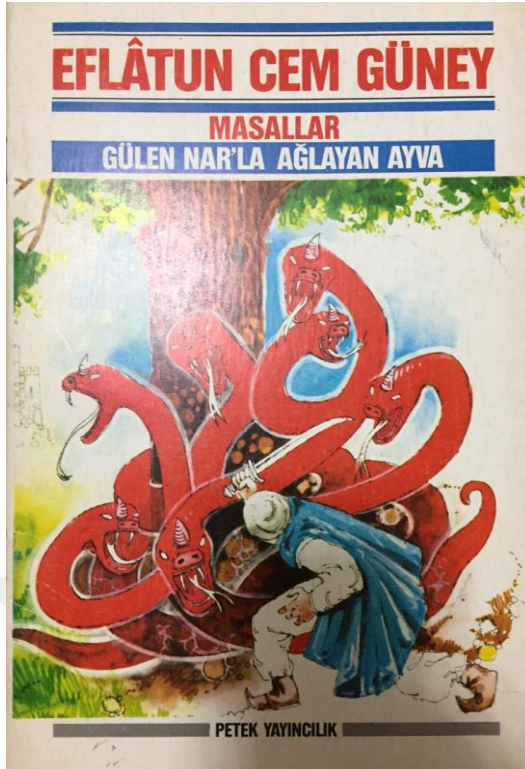
Dal Olur Eğilir misin?

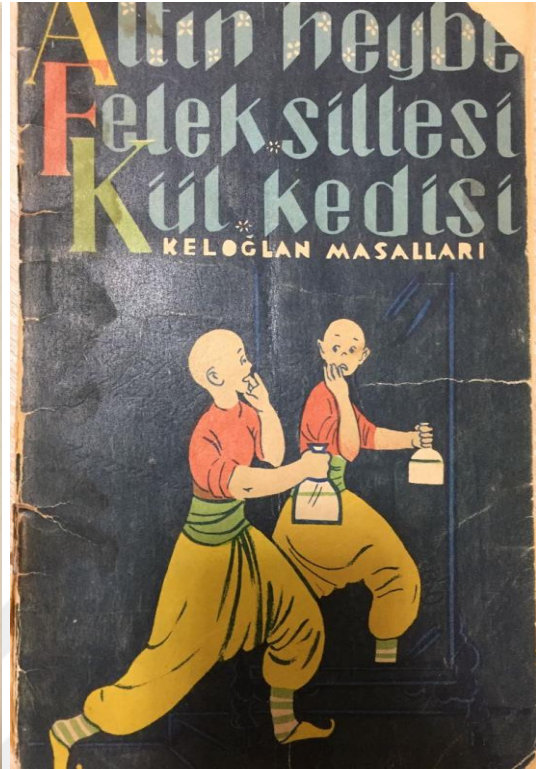
Evvel Zaman İçinde

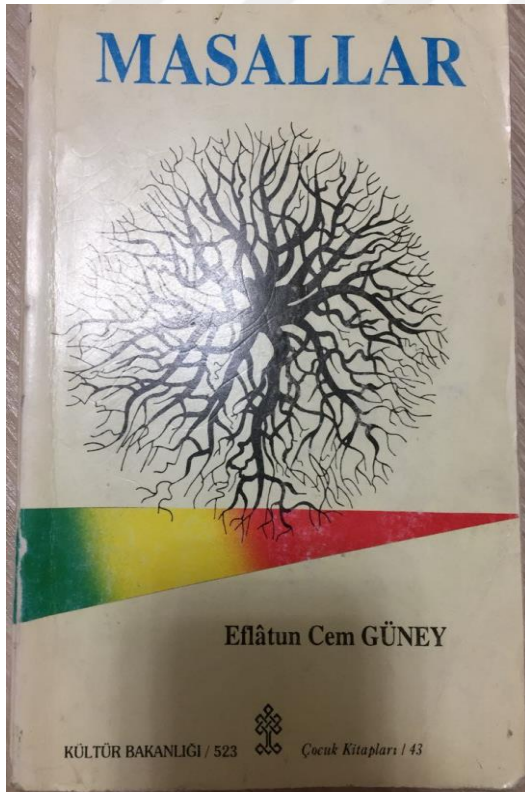
Gökten Üç Elma Düştü

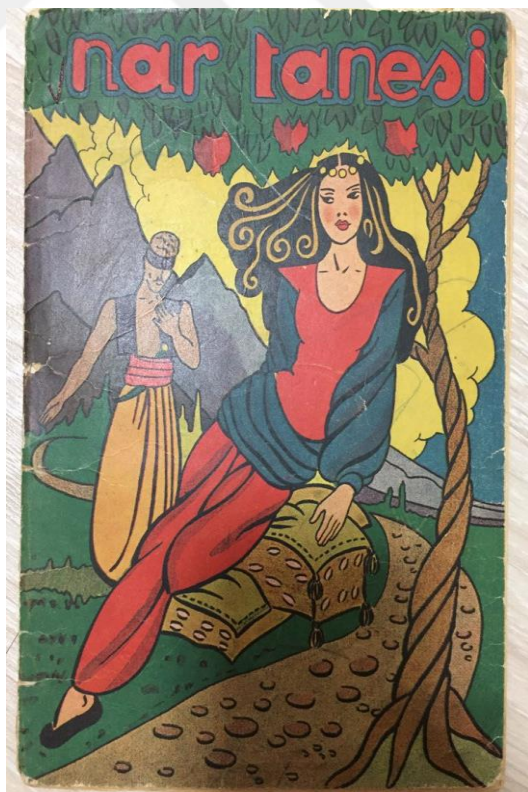
Gülen Narla Ağlayan Ayva

Keloğlan Masalları

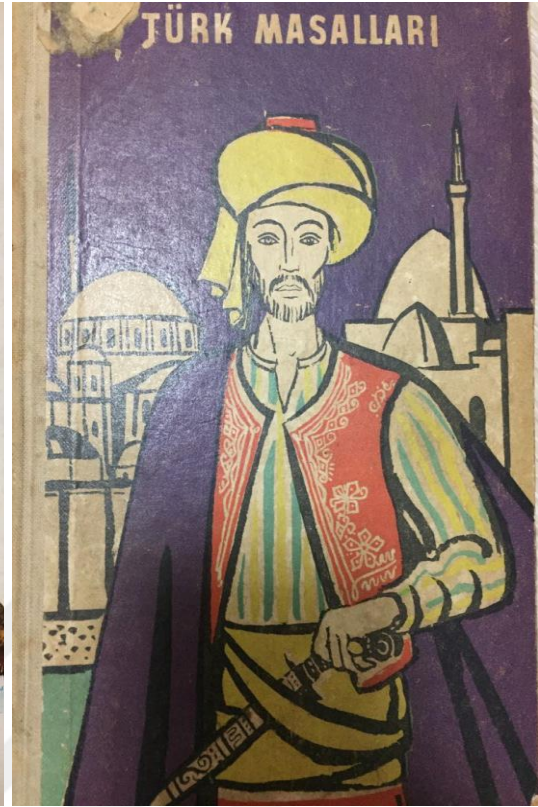
Masallar

Nar Tanesi

Tellerinde Bülbüller Şakiyan Saz

Türk Masalları

ÖZ GEÇMİŞ

1990 yılında Artvin'in Borçka ilçesinde doğdum. İlköğrenimimi Borçka Muratlı İlköğretim Okulunda, liseyi Borçka Şehit Savaş Gedik Lisesinde okudum. 2012 yılında severek okuduğum Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nden bölüm ikincisi olarak mezun olduktan sonra KPSS yerleştirmesi ile memleketim olan Borçka ilçesine atandım. İki yıl memleketimde görev yaptıktan sonra Trabzon'da görevime devam ettim. Hâlen Trabzon ili, Yalıncağ İmam Hatip Ortaokulu'nda görev yapmaktayım. Evli ve bir çocuk annesiyim.

